

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

FARMACEVTEN OG REDAKTØREN

L. SCHIØTTZ=CHRISTENSEN

1863 17. FEBRUAR 1933

VED

NIELS HEDIN

UDGIVET FOR FAMILIEN
AF THORA SCHIØTTZ=CHRISTENSEN
AALBORG 1933

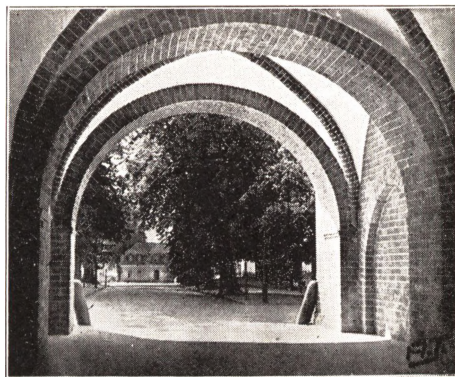

L. SCHIØTTZ-CHRISTENSEN

L. SCHIØTTZ=CHRISTENSEN

FARMACEVTEN OG REDAKTØREN

1863 17. FEBRUAR 1933

VED

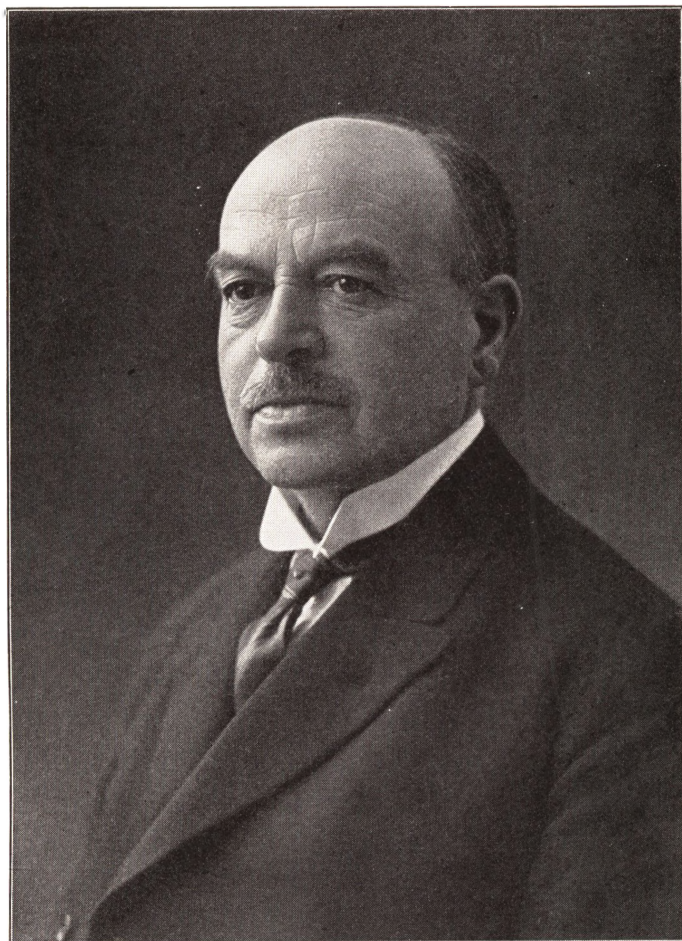
NIELS HEDIN

UDGIVET FOR FAMILIEN
AF THORA SCHIØTTZ=CHRISTENSEN
AALBORG 1933

I ANLEDNING AF REDAKTØR
L. SCHIØTTZ-CHRISTENSENS
70 AARS FØDSELSDAG
17. – 2. – 1933

TRYKT SOM MANUSKRIFT FOR
FAMILIEN I 100 EKSEMPLARER

Nr.

L. Schiøtt-Christensen

*Ubrudt har Din Linie været,
Skansens Jord med Kærlighed
gravet, vandet, dyrket, næret,
blev til Hjemmets Herlighed.
Ungdoms Kamp for Fællers Kaar
skabte Fæller egen Gaard.*

Lotten.

HALVFJERDS AAR

*O*fte kan det falde én paa Sinde, naar man i en lang Aarrække har haft Lejlighed til at iagttage et Hjem, hvor der var godt at være, et Hjem, som man skylder saa uendelig meget i Taknemlighed: Gid man dog kunde knytte nogle af de Minder sammen, som man her har været med til at se gro under den daglige Omgang, saaledes at disse staar som et levende Vidnesbyrd med Tak for den Kærlighed, man selv har nydt godt af, til Glæde ikke mindst for den nulevende Slægt, men ogsaa for den Slægt, som følger efter.

Dersom der kan findes en Overskrift over dette Hjem, som i nogen Maade passer som en Karakteristik, maa det gamle Ord: . . . . . anvendes med Rette.

Og her staar jeg da saa omtrent ved det egentlige Tidspunkt for mine personlige Erindringer fra det Hjem, hvor jeg skulde finde. . . . .

*

*Husker Du Skansen i Stjernesvær,
hvor Himlen var stor og var nær.
Husker Du Træernes Eventyrpragt
i Vinterens snehvide Dragt?
Og Foraarets Skælven og Sommerens Duft
og Fjordvandets havsalte Luft?
Hvor Verden var herlig og Verden var vor,
den Verden, vi kæmpede for.*

*

Stille døde Lotten, og stille har hun ønsket, at vi, hendes Venner, skulde tage Afsked med hende. Vi har svøbt hendes Kiste i Dannebrog, og ovenpaa har vi lagt tre smaa Kranse fra hendes tre Gudbørn. Skønnere Tegn paa det, hun elskede og levede for, kan vi ikke give hende med.

Vi savner Dig!

Sorø Sø med Sorø Akademi, 1857 (efter Litografi)

ERINDRINGER OG OPLEVELSER

SPREDTE TRÆK TIL EN SELV BIOGRAFI

Da jeg var 16 Aar – jeg er født 1863 – afsluttede jeg min Skolegang paa Sorø Akademi med Realeksamen og skulde vælge en Livsstilling.

Jeg havde Lyst til Gartneri. Havebrug og Potteplantning lykkedes for mig, og Skovene omkring Sorø var min daglige Tumsplads. Moder ønskede, at jeg skulde studere og blive Dommer, som hun syntes, jeg var velegnet til. Før end en Bestemmelse var taget, skrev *Moster Louise (Schjøttz-Jensen)*, hvis Mand var Kordegn og Organist i Vordingborg, at der var en ledig Lærlingsplads hos deres Genbo, Apoteker *P. Gøtzsche*. Nye Overvejelser. Min Interesse for Kogning og Syltning kunde ad denne Vej blive tilfredsstillet – mente Mor. Og saa var det desuden en

Lystbaade i Sorø Sø

»pæn Levevej«. Et nyt Brev fra Familien meddelte, at Apotekerer gerne vilde antage mig den 1. August. Dermed var Spørgsmaalet afgjort, og jeg blev Discipel paa Vordingborg Apotek.

Apotekerer deltog ikke i den daglige Gerning, der varetoges af en Kandidat H. P. Michelsen og den nylig udlærte Discipel, exam. Fritz Friderichsen, i hvis Fodspor jeg nu skulde følge. Han var mig en udmærket Kammerat, som jeg altid omfattede med stor Venlighed, men uden for Apoteket havde vi lidet med hinanden at gøre, da den ene altid havde Tjeneste, naar den anden havde fri. Hans Fader var Borgmester i Vordingborg, men det Hjem fik jeg paa Grund af det ovennævnte Forhold ikke megen Føling med. Derimod havde jeg et naturligt Udgangspunkt for »Erobring« af Byen i Schiøttz-Jensens og en anden Slægtning, Købmand Hee, i hvis store Forretning en jævnaldrende Søn, Otto Hee, havde Ansættelse som Kommiss.

Livet i den lille By formede sig som andre Steder med lidt Selskabelighed i Hjemmene, Skovture med Vogn og med Baad (Vintersbølle), Foreningsballer, Skøjteløbning i Engen bag Kirkeskoven o. s. v. Hele Sommeren havde vi fri til Badning i Mas-

nedsund, Friderichsen og jeg skiftevis, og paa Strandengene samlede jeg Champignons, som jeg syltede til Mor. Hver Onsdag Eftermiddag havde jeg fri fra Kl. 2 og hver anden Søndag hele Dagen. Om Hverdagen maatte jeg naturligvis vandre alene; saa søgte jeg ud i »Wassard«-Skoven og i Iselingen eller i Nyraad Hegn. Til det sidstnævnte Sted knytter sig særlige Minder om *Sophie Lange*, en Grossererdatter fra København (Overgaden n. Vandet, Christianshavn); jeg lærte hende at kende gennem min Fætter, Maleren *Niels Fr. Schiøttz-Jensen*, og hans Kæreste *Augusta Salomon*. Vi fire fulgtes ofte til Nyraad for at samle Champignons, som vi var lige ivrige efter at henkoge. Og et meget fornøjeligt Samlingssted fandt jeg i Kastrop Præstegaard lidt uden for Byen – hos Pastor Lakjer.

Frk. *Camilla Lakjer* var en glad og kaad Sjæl; i Sommerferien havde hun hvert Aar Besøg af to Frøkner Helsingreen (Søstre til Skuespillerne), hvoraf den yngste, blonde og nydelige særlig tiltrak sig min Opmærksomhed. Her kom andre lige-sindede unge Piger fra Byen, Døtre af Rektor Ørum og af Postmester Riis. For Fritze Riis var jeg i et Aarstid Postillon d'amour (Toldassistent Laur. Jensen). Vi gik for Sejl til Orehoved, vi badede, men navnlig havde vi i Præstegaarden nogle vildt fornøjelige Aftener, naar vi i Mørkningen legede »Skjul« i Gaarden, hvor der var mange spændende Skjulesteder. Naar jeg skulde finde Flokken, kunde det hænde, at jeg blev grebet af et Par Pigearme og trukket ind i en Krog, hvor vi kyssedes, eller jeg kunde i Bælgmørke i Vognporten finde 2–3 Pigebørn, der krøb sammen, musestille, i Præstens lukkede Vogn, og saa maatte jeg »føle« mig frem for at afgøre, hvem jeg havde for mig.

L. Schiøttz-Christensen
som Discipel

Apoteksgaarden i Vordingborg, Udsigt mod Masnedsund

Det hændte et Par Gange, at Camilla Lakjer arrangerede et lille Eftergilde for os. Vi sagde Godnat og Tak for i Dag og gik efter Aftale ud i en mørk Nøddegang i Haven. Camilla støjede i Entreen og sagde Godnat, Godnat! Og smækkede Døren. Fem Minutter efter var hun i Haven hos os andre. Hver fik sin Lyttepost, og saa listede hun i Kælderen med et Nøgleknippe og kom tilbage med nogle Flasker Vin, som vi soldede op i Kornmarken uden for Haven. En Aften havde hun i nærøst Hastværk i Mørke faaet stjaalet to Flasker Arrakpunsch – som vi dristigt gik i Lag med og blev betydelig fortumlede af allesammen.

En Aften agerede jeg paa en Tribune. Der var Karneval i Borgerforeningen, og 6–8 Kavalierer deklamerede eller sang i Kostume. Jeg var Stuepige og sang med Fistel en lang Vise af aktuelt Indhold. Det var ilde anset i Byen, naar nogen dansede

med Pigerne paa »Nehms Hotel« ved Jernbanestationen, og min Sang begyndte efter et »Godaften i Salen« saaledes:

Jeg vilde blot ind og se lidt paa Kalasen,
blot et lille Øjeblik, saa løber jeg igen;
min Frue, forstaar De, er med her til Stadsen,
imens gaar jeg selv en lille Svip med Kæresten.
Han og jeg vi skal
ogsaa med til Bal,
men det bli'r hos Nehm –
for der er meget mere Knald!

Selveste Borgmesterinden førte an i Applausen og forlangte min Sang da capo.

Samme Aften var vi 25 unge Mennesker, der lavede et virksomhedsfuldt Optog. Vi var alle i sort Trikot og sortsvættede. Vi marcherede ind paa tre Mands Geledder, og i det tredje forreste Geled var den midterste Mand en Dukke i samme Udstyr; hans Arme og Ben var fikst fastbundne til de to Sidemænd, saa ingen lagde Mærke til den usædvanlige Figur, der travede med i Kompagniet. De bageste slæbte en Grubekedel og Brændsel. Da Parademarchen var til Ende, blev der Spektakel, den udstoppede Mand blev slaaet ihjel med Køller og Tomahawker, der blev tændt op under Kedlen, Fyren kogt og fortæret, og da vi forlod Salen, flød Gerningsstedet med Spoleben og Laarknogler – af Heste og Køer. (Vildt Bifald).

En særlig Glæde havde jeg af mine Fodture til Knudshoved, den dejlige Odde, som om Sommeren var Græsningssted for løsgaaende Heste og Kreaturer. Vegetationen bestod af Hvidtjørn i Krat eller enkeltstaaende og af Æbleroser. Det var et Eventyr at færdes derude. Paa den lange Spaseretur havde jeg et dejligt Rekreatiønssted paa Knudsbygaard hos Forpagter Poulsens, hvor to jevnaldrende Døtre forsødede mig Tilværelsen. Den første Gang, jeg var paa Gaarden, havde jeg efterladt en skriftlig Hilsen i et nærliggende Skovbryn:

Paa Vandring til Knudshoved jeg sad ved dette Led,
thi Vejen den blev mig saa støvet, lang og ked –
og tænkte: ned til Gaarden vil en Hilsen jeg sende,
maaske vil den komme de rette i Hænde.

Da jeg kom tilbage, stod der paa Kortet: Vi er hjemme. Ellen Poulsen.

Paa Apoteket gik Dagene og Aarene, som de skulde. Apotekerens var elskværdige Mennesker, og jeg havde det udmærket. Kun Sovekammerforholdene var daarlige. Nattevagterne delte jeg med Kandidaten i et lille Hummer, hvor kun en ad Gangen kunde bevæge sig; Morgentoiletet foregik ved Vasken i Laboratoriet. I de 18 Maaneder, jeg var Medhjælper, boede jeg i en lille Stue i Sidelængen med Halvstensmur og med hvidkalkede Vægge; der var Vognport til den ene Side og Strygestue til den anden Side. Vagtværelset, d. v. s. Opholdsstuen om Aftenen og om Søndagen, naar der ikke krævedes andet Arbejde af mig end den nødvendige Ekspedition i Skranken, var ogsaa meget lille – men med en prægtig Udsigt ned over Enge og Marker til Masnedsund og Smaalandsøhavet med Falster i Baggrunden. Vordingborg ligger højt hævet over Landskabet mod Syd. Især staar de natlige Uvejr med Lyn og drivende Regn for mig som en skøn Erindring, en Øjensfryd.

Lokaliteterne har her som alle andre Steder tidligere været meget ringere for Apotekspersonalet, end jeg oplevede dem. Og det er da heller aldrig faldet mig ind at kritisere disse Forhold; jeg var overmaade tilfreds. En Dag – som saa mange andre Dage – stod »den gamle Apoteker« og saa mig blande en Salve; han var altid meget meddelksom. Den gamle Apoteker Schow var min Principals Onkel og Forgænger, en elskelig hvidhaaret Gubbe i stort Format og med nogle vældige Fødder, »Ja«, sagde den gamle Apoteker, »det er længe siden, jeg stod og arbejdede ved dette Bord, og da saa det anderledes ud. Her, hvor I nu har Skabe og Skuffer, var der kun en Hylde, og paa den maatte jeg hver Aften rede min Seng; en af de første Nætter, jeg som Discipel sov her, og Natklokken vækkede mig, fór jeg op som i Vildelse ved Klemteriet, og ved Foden af Sengen lyste og gnistrede det som bare Fanden, saa jeg faldt ud paa Gulvet og tumlede rundt der, indtil jeg fandt mig selv. Det var den store Gryde til Rottegift, der havde sin Plads der, og i Mørket lyste Fosforet og forskrækkede mig.

Om Dagen havde jeg jo ikke kunnet se det. Nu om Dage har I rigtigt Soveværelse. Tiderne skifter«.

Jeg havde dog kun været Lærling paa Vordingborg Apotek et halvt Aar, da jeg var fortrolig med, at Apotekervejen ikke var mit endelige Maal. Gerningen og det sideløbende daglige Studium interesserede mig – men Enden paa Legen, Fremtiden, havde ikke beskæftiget Drengen, Apoteksdisciplen, forud. Her arbejdede jeg sammen med Fritz Friderichsen, der netop var bleven Medhjælper, d. v. s. exam. pharm., og en Kandidat H. P. Michelsen, der efter Datidens Brug bar Fuldskæg; han var 33 Aar, men forekom mig at være en gammel Herre. Han turde først vente at blive Apoteker, naar han var 50 Aar. Det forfærdede mig. Han havde en »høj« Løn, 900 Kr. aarlig og frit Ophold; vi delte Soveværelse, et usselt Rum, hvor kun en ad Gangen kunde klæde sig af og paa; det var Vagtværelset. Jeg skulde staa op, naar Natklokken ringede, og hvis det gjaldt Recepter maatte jeg hidkalde ham. Fælles for os alle tre var et noget større Rum, hvor vi indtog vor Frokost og Aftensmad. Middag spiste vi i to Hold ved Familiebordet. Og til dette Vagtværelse kunde vi trække os tilbage efter Dagens Arbejde, ligesom hele Søndagen, naar Morgengerningen var gjort.

Efter 3¹/₂ Aars Forløb fik jeg mit Lærebrev, blev examineret paa Køge Apotek (December 1882) og blev exam. pharm. med 1ste Karakter, forblev 1¹/₂ Aar paa Vordingborg Apotek som Medhjælper med 40 Kr. om Maaneden, tog til Universitetet og blev cand. pharm. med 1ste Karakter Juni 1885.

Derefter fik jeg Ansættelse som Receptar paa Odense Løve Apotek i et Par Aar og blev saa Soldat der i Garnisonen. Disse Par Aar blev af stor Betydning for min Udvikling. Jeg fik Indpas i mange Familier, elskede Selskabelighed og Dans, spillede Dilettantkomedie under Frimurernes Ægide (Elskeren i Frits Holst's »Revuen«), gjorde Lykke paa forskellig Maade, bl. a. som Bordtaler (paa Vers) og erfarede paa anden Haand, at Bourgeoisiets fremragende Repræsentant, Fru Grosserer Esmann, i mig saa »en hel Akkvisition for Byen«. (!)

Blandt de mange Sværmerier, som optog mig, var de farlig-

ste *Emilie Sørensen* og *Ada Weimann*. Emilie var Ballernes skønne Dronning, Ada var den noget køligere Verdensdame, men elskelig og charmerende. Fra begge findes der sikkert adskillige Billetter i mine »Erindrings-Æsker«. Efter den nævnte Dilettantkomedie blev jeg samme Aften forestillet for Grosserer Weimann og Frue og inviteret til Bal hos dem i den følgende Uge. I en Dans med Ada førte hun mig ind i et Værelse og viste mig, at den Buket, jeg havde givet hende paa Komedi-ballet, endnu prangede frisk og velplejet i et Blomsterglas. Naar jeg siden blev bedt til Aften i Familien, skete det gennem en Billet fra Ada med Tilføjelsen: Kom et Kvarter før Tiden, saa skal jeg pudse Deres Knapper (det var altsaa i Soldatertiden), og hun føjede til: Obersten kommer! Hvis jeg ikke havde været en fattig Farmaceut uden Spor af Fremtidsmuligheder, var jeg formodentlig blevet forlovet med Ada eller Emilie, men hvad skulde det føre til?

Da Rekruttiden var overstaet, kom jeg paa Sekondløjtnant-skolen paa Kronborg og brød dermed alle gamle Broer af. Jeg kunde ikke øjne nogen Vej frem inden for Farmacien og syntes, at det hele Fag var saa uretfærdigt og daarligt organiseret. Det syntes mig at være et Fag, man maatte forlade snarest muligt for at finde en hurtigere Udvej til Selvstændighed. Hos Eddikebrygger Langes paa Christianshavn var jeg kommen meget i min Studietid; jeg havde i Vordingborg ofte været sammen med Husets ældste Datter, *Sophie Lange*, der i nogle Sommermaaneder besøgte en Lægeenke Fru Thye der. Hun havde opfordret mig til at komme og hilse paa hendes Moder og hendes ældste Broder Niels, der siden Faderens Død ledede Forretningen. Jeg kom der ofte; det var et hyggeligt, stort og muntert Hjem med megen Selskabelighed. Da jeg efter overstaet Eksamen skulde forlade København, sagde Sophies Hjerteveninde (Christophersen): »Og hvad saa med Sophie? De er vel klar over, at De er bleven hendes Skæbne«. Den Gang var det, at det gik op for mig, hvor lidet egnet min Livsstilling var til at aabne mig Adgang til Selvstændighed. Og jeg rejste fra min Erobring og min Afmagt – som senere i Odense.

Da Skolen paa Kronborg var sluttet, blev jeg sendt til Tjeneste ved 11. Bataillon i Aalborg. Det var omkring 1. Juni 1888. Ogsaa mine 70 Kammerater paa Sekondløjtnantskolen vil, tror jeg, bedst huske mig som Bordtaler ved Skoleballet – paa Vers – om Skolen og dens Lærere og Skoleforholdene. Det var iøvrigt en streng, men fornøjelig Tid, jeg tilbragte i Helsingør, og jeg mindes med Glæde Skolens Afskedssalut til mig. Chefen havde holdt en Afskedstale til os og sluttede med at sige: Børre og Schiøttz-Christensen ønsker jeg at tale med, inden de gaar fra Skolen, trød af! Børre, der senere blev Intendant, fik en Del Ubehageligheder med paa Vejen, fordi han var en Torsk. Til mig sagde Chefen: Jeg ved ikke, hvad Deres Hensigt er i Fremtiden, men jeg vil anbefale Dem at blive fast Officer!

Nu var jeg saa i Aalborg og fandt Kvarter i Peder Barkesgade sammen med to andre Sekondløjtnants elever. Vi gjorde Underkorporalstjeneste indtil Rekrutternes Hjemsendelse først i Oktober og blev siden indkaldte som Sekondløjtnanter.

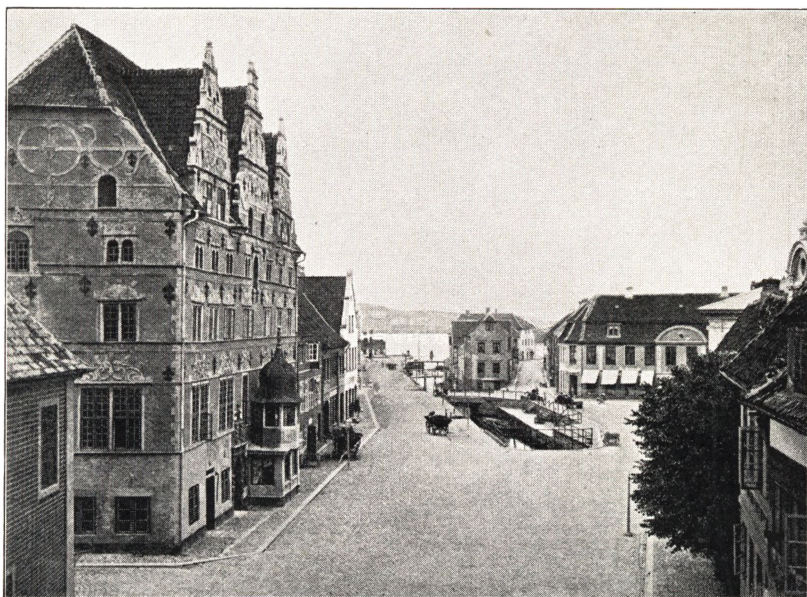
I Aalborg erfarede jeg, at Ada Weimann og hendes Moder gæstede dennes Søster, Fru *Marie Rée*, Udgifveren af »Aalborg Stiftstidende«. Jeg pudsede Knapperne og Livremmen, tog rene Handsker paa og gik paa Visit. Efter en halv Times Snak om »gamle Dage« fulgte Fru Rée mig til Døren, og hun bad mig ikke om at komme igen. Det gjorde mig ondt. Da jeg nogle Dage efter mødte Ada paa Gaden, trøstede hun mig og sagde rent ud: Tante har sine egne Planer med mig; og hun er bange for Dem! Det lød jo smigrende nok, men der var altsaa vinket af. Ada var sød og bedaarende. Jeg kan tilføje her, at Tante Rée fik sin Vilje med Ada og fik hende forlovet med cand. jur. *Barfoed*, en Nevø, som hun havde tænkt sig at sætte paa Stiftstidendes Redaktørstol. Fru Rée var Enke siden 1868, og hendes eneste Barn døde Aaret efter, at han var bleven cand. polit.; hun vilde bevare Bladet for Slægten og flyttede sine Brikker med dette Formaal for Øje. Og det var jo meget klogt. Imidlertid turde Barfoed ikke lægge sin Fremtid i Tante Rées Hænder; hun havde Ord for at være en meget vanskelig Dame at tjene. Han foretrak Embedsvejen, og da jeg endelig lærte ham

Udsigt fra Svaneapoteket mod Vinhdl. Weilles Gaard (Fot. fra 80erne)

at kende, var han kgl. Borgmester i Hjørring og Ada Borgmesterinde. Medens Barfoed var Herredsfuldmægtig paa Samsø, kom Ægteparret sammen med Apoteker Kabell (senere Apoteker i Randers), og efter et Middagsselskab derovre – det var efter Aarhundredskiftet – skrev Kabell til mig, at han havde haft Ada til Bords, og Samtalen var falden paa mig. »Hvis De ikke véd det i Forvejen, vil det interessere Dem at høre«, skrev han, »at Fru Barfoed i Samtalens Løb sagde: Det er ikke min Skyld, at jeg ikke hedder Fru Schiøttz-Christensen«.

Da min Værnepligt var aftjent, havde jeg faaet Plads som Laborant paa Aalborg Svaneapotek, altsaa fra Oktober 1888. Naar Receptaren, Peter Mørch, havde fri, gjorde jeg Tjeneste i hans Plads, og fra Recepturens Vindue til Adelgade fik jeg hurtig Øje paa et yndigt Væsen, der jævnlig sad og syede ved Genboens Vindue. Ingen i Apoteket kendte hende; hun var buttet og blond og saa ret skælmsk ud. Men hvad kom det mig ved!

Jens Bangs Stenhus med Aalborg Svaneapotek

Da jeg havde været nogle Uger i Apotekets Tjeneste, blev jeg bedt til ung Middag hos Principalen, Apoteker *Strøyberg*, og fik en ung Frk. *Kamma Andersen* (Fru N. K. *Strøyberg*) til Borddame. Vi havde en fornøjelig Aften. Et Par Dage efter mødte jeg hende paa min Morgentur, og hun var i Følge med den skønne ubekendte fra min Genboes Vindue. Vi talte lidt sammen paa Vejen, og jeg blev præsenteret for Frøken *Thora Krabbe*, der skulde deltage i sin Kusines Bryllup og derefter forblive i Tante og Onkels Hjem i fire Maaneder. Det var Frøderikke *Herskind*, der skulde giftes med *Alfred Færch* den 4. December, og Frk. *Krabbe* skulde saa trøste de gamle *Herskind*s i den første Tid efter deres eneste Datters Bortrejse.

I Vinterens Løb traf jeg Frk. *Krabbe* i Selskab, paa Skøjtebanen, i Teatret, og min Frihed gik saa vidt, at jeg fra mit Arbejdsvindue gjorde visse Tegn til hende – ligesom tilfældigt – med Lommetørklædet. Senere har jeg erfaret, at mine smaa

Hokuspokus blev opfattet efter deres Hensigt som en stum Fryd over at se Pigen ved Vinduet med sit Sytøj. Og Arbejdet ved Pillebræddet gik lettere efter saadan en lille tænkt Korrespondance.

I Aalborg kom jeg meget i Sæbefabrikant C. Rafns Hjem. Sønnen, cand. pharm. Chr. Rafn, havde jeg lært at kende i Odense og blev indført af ham, da han kom hjem i Faderens Forretning. Og jeg blev glad for hans Søster Agathe, nu gift Thorønam. Da Frk. Krabbes Tid hos Herskinds var omme, rejste hun til sit Hjem i København. Og min gamle Surhed over de haabløse Udsigter vaagnede paany. Skulde jeg gaa og tjene andre for en lille Løn og uden nogensomhelst Udsigt til at sætte Bo! Men hvad kom det Frk. Krabbe og hendes Bortrejse ved? Ja, man vil jo saa gerne tro, at en instinktiv Dragen mod en bestemt lille Pige ikke er uden en vis gensidig Sympati. Never mind, nu er hun af Vejen, og der er jo Piger nok. Men nu skal det være Alvor med Selvstændigheden, i alt Fald med Ægteskabsmulighederne! Jeg gik til Apoteker Strøyberg og sagde, at mit Arbejde var den dobbelte Løn værd – om han vilde give mig det. Nej, han kunde ikke gaa ud over de en Gang gængse Lønsatser. – Saa rejser jeg til Februar!

Den 1. Februar 1890 drog jeg til Blaagaards Apotek paa Nørrebro i København. I Hovedstaden havde de fleste Apotekere paa det Tidspunkt indført fuld Aflønning i Kontanter, men mod et meget beskedent Vederlag for Kost og Logi; min Løn paa Blaagaards Apotek var 110 Kr. om Maaneden, d. v. s. noget mindre end de 800 Kr., jeg fik i Aalborg.

De fleste ældre og gamle Kandidater konditionerede ret naturligt paa københavnske Apoteker, og nu kom jeg i Forbindelse med flere af de gamle Svende, som for det meste var gifte paa en Gage af 1800 til 2000 Kr.; paa Blaagaards Apotek arbejdede to gamle Kandidater, Salomon og Fr. Madsen, samt Provisor *Thaysen*, der bestyrede Apoteket for Enkefru Petri, som i en lang Aarrække havde haft Bevillingen – uden anden Adkomst end at hendes afdøde Mand var Farmaceut. Tænk, om Dommer og Lægeembeder paa samme Maade gik i Arv til

Enkerne! Der var Aarsager nok til at være misfornøjet med Fagets økonomiske Forhold. Naar jeg foreholdt de gamle Kolleger, at de burde gøre noget for at ophjælpe Farmaciens tjenende Udøvere, svarede de: Gør noget selv!

Misfornøjelsen gærede i mig. Jeg kunde ikke tænke mig at leve i Afhængighed af en overlegen Principal og i Fattigdom, til jeg blev 50 Aar – og var udslidt. Selve Faget og min Gerning

L. Schiøttz-Christensen og Thora Krabbe som Forlovede

interesserede mig og glædede mig daglig. Jeg var aldrig ked af den meget bundne Apotekstjeneste. Nogle Artikler i Dagblade og i »Ny pharmaceutisk Tidende« gav Afløb for et og andet, men jeg stod saa ene, selv om jeg følte, at de ældre fulgte mig med Sympati.

I September 1890 blev jeg indkaldt til Efteraarsmanøvre i Garnisonen i Aalborg som Sekondløjtnant. Borte fra hele Apotekervæsenet samlede jeg mine Tanker om de faglige Forhold, skrev et Cirkulære til Fagfællerne i København og indkaldte til et Diskussionsmøde i Oktober i Skindergade.

»Oprøret«s Forløb resulterede i Stiftelsen af »Pharmaceutisk

Medhjælperforening« og Udgivelsen af et Medlemsblad, som jeg blev Redaktør af. Om Forholdenes videre Udvikling fortæller det nævnte Tidsskrift, som findes indbundet i 8 Bind i mit Bibliotek. Bladets første Nummer udkom sidst i Oktober og havde øjeblikkelig min Afskedigelse fra Blaagaards Apotek til Følge. I det Nummer findes Meddelelsen om min Forlovelse; jeg var 27 Aar. Da havde jeg ingen Skrupler med Hensyn til en betrygget Fremtid – og hun heller ikke!

Forholdene havde jævnlig ført mig sammen med *Thora Krabbe* i den forløbne Sommer, og, vilde »Forholdene« det ikke, fik vi snildt arrangeret Stævnemøder i Gartner Ørstedes Stikkelsbærhave ved Foden af Frederiksberg Bakke, til Reje-Souper paa Alsterpavillonon i Tivoli, paa Udflugt med Lisbeth Kjær, Laura Krabbe og andre paa Holteegnen, til Smaaselskaber hos Lisbeth Kjær, Tante Jane o. s. v. Og da vi en sen Eftermiddag var alene paa en Tur i Frederiksberg Have – det var d. 31. Oktober 1890 – spurgte jeg i Ekstase: Maa jeg kysse Dem? Og Thora svarede bly og glad: Ja Tak!

Saa satte vi os paa en Bænk og »forlovede« os. Fjorten Dage senere overværede vi Madame Judics Opræden paa Casino Teatret i »La Rousotte«, en lidt rød-blond Juno, der mindede om Thora, og fra den Dag har hun kun heddet Rous.

Med Rous og Ansvar for hendes Skæbne fik min Vilje til Opdrift ny Styrke. Foreløbig var jeg kun en arbejdsløs Kandidat og Redaktør af mit Fagblad, der gav mig ca. 150 Kr. om Maaneden. Men Fagforeningen trivedes, alle blev Medlemmer, Bladet voksede med hver Maaned i Anseelse og Betydning. Jeg var selv Formand for Foreningen og ledede den ret souverænt. Bestyrelsen arbejdede maalbevidst med alt vort Materiale; vi samlede vore Betragtninger over de enkelte, større Opgaver i Pjeceform, agiterede nedadtil og opadtil og fik hurtigt smukke og spraglede Fjer i Hatten. Da mit Program var realiseret, var jeg efterhaanden bleven træet, men en økonomisk velsitueret Mand – hvorefter senere – og jeg tog Afsked med mine farmaceutiske Gøremaal og rejste med Kone og Børn til Italien paa et længere Ophold. Ved mit Opbrud skænkede Farmaceuterne mig mit

Indgangen til Frederiksberg Have

Portræt, malet af *Siegmundfeldt* og med Inskription: FRA TAK-NEMLIGE FAGFÆLLER. Det skal til sin Tid overgaa til Dansk Farmaceutforening. Dette var i Oktober 1898.

Men jeg vender tilbage til Afskedigelsen fra Blaagaards Apotek, hvor jeg fratraadte 1. Februar 1891.

Organisationsarbejdet blandt Farmaceuterne førte mig rundt paa alle Landets Apoteker, hvor Kandidaterne ofte sad enkeltvis eller selvanden og trængte saa meget mere til en lille Opstrammer. Men selv om det nye, store faglige Arbejde var tidsrøvende og krævede indgaaende Studium paa mange Omraader som jeg ikke tidligere havde dyrket, og selv om Farmaceutisk Tidende heller ikke blev til af sig selv, kunde jeg faa adskillige Timer tilovers. Hvad skulde jeg bruge dem til?

Jeg indmeldte mig saa i Foraaret 1891 som fri Elev paa Den polytekniske Lærestalts kemiske Laboratorium og fortsatte mine analytiske Øvelser. Her gav en af Assistenterne mig en Opgave, han som Konsulent for Haandværkere og Industridri-

vende havde faaet privat: En kvantitativ Analyse af nogle Tændstikhoveder. Arbejdet hermed førte mig ind paa Betragtninger over en Strygeflades Sammensætning; det eneste dyre Stof i Tændstikindustrien var Strygefladens amorfe Phosphor. Goschs Fabrikker brugte den Gang for over 300 Kr. daglig. De tre Fjerdedele af Phosphoret erstattede jeg med et Blysalt og Glaspulver, bistaet af en Svensker Lagerquist, og fik en fortrinlig Strygeflade. Gosch erkendte at kunne spare 200 Kr. daglig ved at bruge min Komposition, men de »indlod sig ikke med fremmede, men foretog deres Forsøg selv«. Efter Korrespondance med Bryand & May i London rejste jeg til England (for laante Penge) med mine Kemikalier og fik anvist et lille Laboratorium til min Demonstration. Jeg tog et »foreløbigt Patent«, der kun kostede 100 Kr., og solgte Opfindelsen til Firmaet den næste Dag for en Bagatel – saavidt jeg husker 100 Lstr. Nu havde jeg for første Gang Penge i Banken!

Samtidig gennemgik jeg et bakteriologisk Kursus ved Universitetet (Professor Dr. Carl Jul. Salomonsen) og opbevarer endnu de der fremstillede »Danerpræparater« af Tyfus, Tuberkler, Difteri etc. Og jeg tog i Tiden 1. Juni til 1. Juli et Kursus i Gæringsfysiologi paa Alfred Jørgensens Institut.

Dette sidste førte mig ind paa Tanken at fremstille rendyrket Gær til Brød.

Jeg boede sammen med Sophus Wibroe i et Pensionat i Linésgade 22. I Kælderen lejede jeg et Par Lagerrum og indrettede et Laboratorium med en stor indmuret Thermostat m. m. – efter at jeg med smaa Apparater havde prøvet mig frem i Pensionatsværelset, hvor jeg havde faaet Gas indlagt til min Steriliseringsvirksomhed. Ved Generalintendantens Imødekommenhed foretog jeg om Nætterne mine Bageforsøg i Kastellets Bageri. Da jeg var sikker paa min Metode, overlod jeg Direktør Rubow, Kristineberg Brødfabrikker paa Lyngbyvej, Eneretten for København, og han aftog efterhaanden et Par Hundrede Pd. Gær daglig. Jeg solgte til flere Provinsbyer og havde Eksport til et Par Bagere i Norge, særlig i Christianssund (Nord), og Virksomheden, saa lille den ogsaa var, gav mig en aarlig Indtægt

Scenebillede fra Frits Holst's »Revue« (se foran S. 9)

paa 3–4000 Kr. Jeg begyndte for Alvor at tænke paa Bryllup!

Imidlertid tog jeg Avisreklamen i min Tjeneste – lidt i Annoncespalterne, meget i Tekstspalterne. For Pressen var jeg i de Aar en interessant ung Mand. Mit Oprør mod Apotekerne var »godt Stof«, mit Navn var stadig i Aviserne paa den Konto, og nu var jeg ude med en stor Opfindelse. Journalisterne kom af sig selv. Men til en Begyndelse havde jeg inviteret en 5–6 Blade hjem til mig; jeg har senere ofte tænkt paa, at fhv. Malmestermester, da Journalist ved Socialdemokraten, senest Overpræsident i København, J. Jensen, mødte paa sit Blads Vegne og skrev meget elskværdigt om mit Forehavende. Ligeledes Maaløe, senere Redaktør ved Statstidende, og Chr. Gulmann, senere Chefredaktør af Berlingske Tidende. Det var travle og indholdsrige Dage.

»Røvere og Soldater«
(fra Soranertiden)

Jeg arbejdede tillige videnskabeligt med min Idé, og da et Foredrag i »Medicinsk Selskab« faldt heldigt ud, meldte jeg mig som Deltager og Foredragsholder ved Det 14. skandinaviske Naturforsker møde, som i Eftersommeren 1892 blev holdt i København. Foredraget er refereret i Mødets Beretning, som findes (uindbunden) i mit Bibliotek. Gærprøver og Brødprøver var fremlagte i Mødesalen paa Universitetet, og Mødet var godt besøgt. Paa første Række sad Professor *Emil Chr. Hansen*, Carlsberglaboratoriet, og denne verdenskendte Forsker rejste sig og komplimenterede mig, da jeg sluttede. En anden morsom Interesse knytter sig til mit beskedne videnskabelige Arbejde, idet jeg et Par Gange havde personligt Besøg af min tidligere Lærermester Professor *Carl Jul. Salomonsen*, som fra sit Laboratorium i Botanisk Have smuttede over i Linnésgade og laante en Literkolbe steril Næringsvædske til sine Bakteriekulturer, naar han nu og da var i Forlegenhed.

En skønne Dag fik jeg Brev fra Amerika. Brevskriveren var forhenværende Fabrikant (Klæde eller Papir) Glæsel fra Silkeborg; han var Bogholder paa en Kobberkedelfabrik og varetog i sin Fritid Bogholderiet for en praktiserende Læge, Dr. Gibson, Bangor, Maine. Gibson havde (erfarede jeg senere) i sine Studenterdage i New York været Agent i Husholdningsgær og vidste, at Gærmanden, en tysk Hr. Fischer (tror jeg han hed), Tid efter anden havde opkøbt en halv Snes Patenter paa Gærmetoder for at holde Konkurrencen ude. Fra Dr. Gibson skulde Glæsel spørge, om mit amerikanske Gærpatent var til Salg, og hvad Prisen var. Glæsel havde læst om Gæren i danske Aviser og fortalt Lægen derom. Jeg forbandt ingen alvorlig Tanke med Sagen, men svarede, at Patentet var at faa for 100.000 Kr.; jeg havde ikke et Øjeblik tænkt paa at søge andet end dansk Patent og tog derfor Munden fuld, da jeg svarede. Men 6 Uger senere traadte de to Herrer ind i min Stue og faldt til Sæde.

»De vil sælge for 100.000 Kr. Skal vi sige 25.000 Dollars?«

»Lad gaa!«

»Allright!« gensvarede Dr. Gibson, og vi gav hinanden Haandslag paa Handelen.

»Hvor langt er De med det amerikanske Patent?« spurgte Dr. Gibson videre.

»Maa jeg henvise Dem til Patentbureauet paa Gl. Torv, der arbejder for mig, saa faar De bedst Besked«.

»Tak, og hvor finder vi Bureauet?«

Direktør Eberth havde udtaget dansk Gær-Patent for mig og arbejdede med et andet Patent, hvorom nedenfor. Jeg fulgte Herrens hen paa Hjørnet af Frederiksborggade og anviste dem Vejen om ad Købmagergade og Vimmelskaftet. Selv løb jeg ad Nørregade og skaffede mig øjeblikkelig Adgang til Hr. Eberth, der havde Konference med andre. Han fik fornødne Ordre til at søge det amerikanske Patent og at fortælle Amerikanerne, at Sagen var i god Gænge. Saa banker det paa Døren, og en Kontorist melder: To Amerikanere ønsker at tale med Direktøren! Og jeg blev lodset ud af en Bagdør.

Den følgende Dag mødtes vi paa Overretssagfører Charles Lunds Kontor for at skrive Kontrakt. De to Herrer var tilfredse med det amerikanske Patents Gang; vi underskrev, og jeg fik efter Kontrakten en Check paa 10.000 Kr., medens Resten forfaldt ved Patentets Udstedelse. Jeg fik aldrig Patentet! Den danske Konsul Bagger i Washington var Patentmand og førte Sagen for Eberth og mig; mange foregaaende Gærpatenter vanskeliggjorde Undersøgelserne i Staternes Patentkommission, Bagger blev syg, kom sig, blev syg igen, men vilde selv besørge netop denne vanskelige Sag — skrev han; saa rejste han paa Rekreation til Vestindien, kom hjem til Washington igen, skrev opmuntrende om Sagens Forløb og sandsynlige Udgang og — saa døde han. Siden var det ikke muligt at faa mere at vide om Historien, der var gaaet 2-3 Aar, og Dr. Gibson skrev om »Kærlingstreger« m. m., og selv om jeg nu omsider fik Patentbrev, vilde han ikke indfri det; han var narret af mig og havde truffet andre økonomiske Dispositioner. Dermed gled Affæren ud — jeg opgav den, men aner ikke, hvad der ligger bagved.

Imidlertid var jeg kommen i med en Smed Seifert ude ved »Lygten«, Nørrebro, som lavede Cyklelygter til mig paa Basis af Tidens sidste nye Belysningsmiddel. Jeg lavede et transpor-

tabelt Acetylgasværk (købte Opfindelsen af cand. pharm. Petersen-Hviid), og deltog med min Acetylen=Cyklelygte i en Udstilling i Berlin, hvor den gjorde Furore. Jeg solgte derefter Lygten til en fhv. Plantageejer Lassen for 6000 Kr. kontant. En Erinding om denne Fabrikation har vi i Gardinstængerne i Kabinettet. Lygterne blev lavet af »trukne« Messingrør, der blev savet i 6 Tommers Stumper og monteret med »Gasværk« etc. Da jeg havde solgt Opfindelsen, solgte jeg Restbeholdningen af Messingrørene til Magasin du Nord til Gardinstænger!

Mit farmaceutiske Organisationsarbejde led ikke under mit private Arbejde. Jeg skrev Artikler i lange Baner, havde bestandig Møder om dit og dat, snart med Bestyrelsen, snart med særlige, nedsatte Arbejdsudvalg. Og jeg havde aabent Kontor et Par Timer hver Dag. Disse Kontortimer erindrer jeg med særlig Glæde i mit Hjem i Rømersgade 24, hvor Rous og jeg var flyttet ind efter vort Bryllup den 10. Juni 1893.

Her blev jeg søgt af unge og ældre Farmaceuter i alle mulige Anliggender; for de yngre Generationer blev jeg en Fader og Raadgiver. Engageringsvæsenet laa desuden ogsaa hos mig. Kontoret, hvor jeg modtog alle disse daglige Besøg, var møbleret med de »blaa« Egetræsmøbler, som stadig fylder mit saakaldte »Herreværelse«, og som var en Bryllupspresent fra Farmaceuter over hele Landet; Skrivebord (med Augustus' Statuette), Bogskab, Tobaksbord, Skrivebordsstol – samt ca. 400 Kroner til en Bryllupsrejse (Harzen).

Vi var forlovede i godt 2 $\frac{1}{2}$ Aar; det ene Aar var Rous i Store Brøndum Præstegaard, dels for at lære Husholdning, dels for at være borte fra mig, dels for at sy Udstyr. Forlovelsesaarene var dejlige og gik hurtigt. Naar Rous var hjemme, havde vi mange herlige Udflugter i Nordsjælland og mange beskedne, men vidunderlige Teateraftener med tilhørende Souper og en Flaske Vin i Teaterkaféen (Brøndum). Og Gærvirksomheden gik nok saa opmuntrende – en Tid! Netop op imod det fastsatte Bryllup begyndte Salget at stagnere, og mine mange Gøremaal paa alle Kanter levnedede mig ikke Tid og Taalmod til at passe Gæren, som jeg burde. Havde jeg taget en anden farmaceutisk Kan-

Monte Pincio, Rom

didat i min Tjeneste, var det gaet bedre. Der skulde jo kyndig Hjælp til det ædle Arbejde, jeg egentlig havde paataget mig. Renkultivering af Gær og Bakterier kan ikke overlades til Almuesfolk. Før end jeg kom op i de hurtigere pengegivende Patenthistorier, forestod jeg selv Gærspandenes Rensning og Maskens Opvarmning og Afsvaling; saa optaget var jeg af Gæren, at Rous flere Gange i min Fraværelse modtog skriftlige Ordre paa Gær og *selv* bar Gærspanden til Banegaarden (10 Pund Gær foruden Transportspanden) for at faa den rigtigt ekspederet.

Paa Kristineberg Brødfabrikker gik Bageriet af mit Gær-Rugbrød udmærket. Gæren var kun bestemt for Rugbrød som Afløser for den gammeldags, malpropre og usunde Surdej (se Foredraget paa Naturforsker mødet), og den fandt en virksom Talsmand i Tidens kendteste Specialist paa Mavesygdommens Omraade, Dr. med. *Chr. Jürgensen*, der ivrede stærkt imod Surdejen baade i Fagpressen og i Dagbladene. Men de andre Rugbrødsfabrikker vendte Front imod Kristineberg og gjorde, hvad

de kunde, for at genere den paagaende Konkurrent. Direktør Rubow var en svoren Tilhænger af Gæren. »Det har i mange Aar været besværligt med min Afføring«, sagde han, »men siden vi har begyndt at bage Gærbrød, er Afføringen let, og den gaar fra mig som en Streng!«

Rugbrødsprisen er jo altid ens for alle Bagerier, og Vægten skulde efter Politiforordningen være 8 Pund (4 kg). Rubow turde ikke tage højere Pris end de andre for ikke at tabe Kun- der, derfor kneb han lidt paa Vægten for at faa Gæren betalt (30–40 Kr. daglig) og tilsatte lidt Hvedemel, for at Brødet kunde syne lige saa stort som de andres. Men de andre opda- gede snart hans Undervægt (125 gram) og meldte ham til Po- litiet. Det skete et Par Gange. Saa blev Brødet fuldvægtigt og 5 Øre dyrere, og dermed ophørte Fremgangen i Fabrikationen. Samtidig kom alle Fabrikker ind paa Gærmetoder, Maltnings- metoder og andet. Surdejgen blev efterhaanden aflivet, og jeg har i hvert Fald den Tilfredsstillelse af min Del i Agitationen, at jeg finder mit Navn nævnt i den Forbindelse i en Lærebog for Landbrugskandidater paa Den kongelige Veterinær- og Land- bohøjskole (se Lektor Hjalmar Jensen: Forelæsninger over Mi- krobiologi, Blad 145).

Der var groet et større Projekt op om mig. Paa Steins La- boratorium var en Del Farmaceuter ansatte som Analytikere; de stod i min Organisation, og jeg aflagde dem jævnligt et Besøg, naar min Vej faldt forbi. En af Analytikerne var min tidligere nævnte Lærkammerat fra Vordingborg, Fritz Friderichsen, en anden Albert Clausen. Deres Speciale var Vin og Foderstoffer, og, naar jeg kom paa Laboratoriet, drak vi ofte et Glas Vin; Vinglas fandtes ikke, men vi drak af Glas og Krukker, der an- vendtes ved Arbejdet. En Dag vilde Friderichsen fremtage Drik- kekar fra et Skab under Bordet; han fik fat i et Syltetøjsglas med »noget« i, og Synet deraf gjorde ham ækel og højroestet: Føj for den lede . . .! Han havde glemt, at han for nogle Dage siden havde hældt $\frac{1}{4}$ Liter Blod i Glasset, for at Karlen skulde fjerne det; nu stod det der endnu og var følgelig raadnet og modbydeligt og vilde forpeste hele Laboratoriet. Men der kom

Osteriscene fra den romerske Campagne

ingen Lugt fra Glasset! Besynderligt! Hvad Pokker..., har I set Blod, der ikke koagulerer og raadner?

Vi puttede Næsen i Glasset, alle, og vi saa paa Blodet og paa hinanden – indtil Clausen løste Gaaden: Det er jo det Glas Sirup, Politiet bragte i forrige Uge, og som er undersøgt; Du har hældt Blodet i Sirupen, og det er blevet til Blodsyltetøj!

Dermed var *Blod-Melassen* opfundet! To værdiløse Affaldsprodukter havde ved denne simple Blanding faaet aktuel Interesse og vilde formentlig blive af betydelig Værdi. Saa blev Hovederne lagte i Blød. Baade Friderichsen og Clausen var Eksperter i Foderstofanalyser, og til vore to værdifulde Foderemner behøvedes blot en Del billigt Tørstof for at faa lavet et tørt, let handleligt Foder.

Min Gærkælder blev Laboratorium for de tænkte Foderblandinger, og jeg blev Sagens Financier. Jeg havde jo Penge i Banken; de andre ejede intet. Sæk paa Sæk af Klid og Skaller og Avner o. s. v. læssedes ned i min Kælder, Sukkermelasse og Blod.

Og jeg masede og æltede og vejede; de andre analyserede de færdige Blandinger. Og jeg tørrede mit Produkt; jeg bredte brunt Karduspapir i Ejendommens Baggaard og spredte der mit Blodfoder, jeg slæbte og slæbte. Og blev det Regn, gik Slæberiet over alle Bredder for at faa Stadset i Hus. Men Luften kunde ikke tørre den klæbrige Masse; saa lejede jeg Tørreplads i Albechs Bageri paa Hjørnet af Købmagergade og med Portindkørsel fra Kultorvet. Trækkevogn ejede min Gærforretning, og saa trillede jeg selv mine Sække med klæbrigt Foder til Bageren, laa i bar Skjorte i et lavt Rum paa Ler over Bagerovnen og spredte Herlighederne til Tørring. Det var et strengt Arbejde; noget lettere var det at faa det tørrede Produkt ud igen. Efterhaanden som min Virksomhed voksede, maatte jeg finde paa andre Metoder, og jeg havnede i nogle Tørrestuer paa Alfred Benzons Fabrikker ude ved Kalvebod Strand. Alfred Benzons Vogne hentede og bragte mit Foder. Der ude talte jeg et Par Gange med »Lys«-Finsen, som gik og eksperimenterede med sine Frembringelser paa Børneernæringens Omraade.

Jeg ventede mig meget af vort Foderstof. Men alt Sliddet og al Risiko var lagt paa mig. Jeg betalte Patentet, alle de nødvendige Foderemner, Arbejde, Kørsel etc. Vanskelig og ikke uden betydelig Risiko var mine Engagementer med Svineslagterier og Sukkerfabrikker; jeg maatte binde mig til lange Kontrakter for at sikre mig Blod. Med Melassen gik det paa alle Maader lettere. Det færdige Produkt maatte prøves i nogle Kostalde, men hvem vilde lægge Køer til? Jeg fandt Direktør Birnbaum i Kryoliten, han ejede en Gaard paa Djursland, hvortil jeg fik Lov at sende mit Foder gratis og fragtfrit. Køerne aad det gerne, og Hr. Birnbaum udtalte sig fordelagtigt derom.

Nu vilde mine Kompagnoner søge Patent ogsaa i Tyskland, Amerika, Skandinavien o. fl. Lande, men jeg havde opbrugt min Kapital og turde ikke gaa i Brechen med Patentkapital, før det danske Patent var solgt. Saa rejste Friderichsen og Clausen Penge paa mange forskellige Hænder i smaa Beløb og gik i Gang med Udlandet. Vi havde intet skriftligt med hinanden; jeg blev »let fornærmet« og har end aldrig spurgt nogen af dem, hvad de

Fra Monte Pincio (November)

fik ud af de fremmede Patenter – eller om de fik dem bevilget. Vi solgte Blod-Melassepatentet til Beckett & Meyer for 120.000 Kr. samt en Udbyttedel i de 15 Aar, Patentet gjaldt. Vi havde regnet med 25.000 Kr. aarlig til Deling, men vor Kontrakt maa ikke have været forsvarligt skreven; den var ordnet af Overretssagfører Carl Friderichsen (en Broder til Fritz Friderichsen, og som senere blev Landstingssekretær).

Der gik to Aar uden Udbytte, idet de af Beckett & Meyer først bestilte Maskiner ikke virkede efter deres Hensigt. Fabrikationen begyndte inden for det offentlige Slagteris Omraade, men den var jo helt ny, saa det var let forstaaeligt, at den første Maskinopstilling faldt uheldig ud; med de indvundne Erfaringer gik Firmaet i Gang med nye Maskiner, og saa lykkedes Foretagendet. Det tredje Aar fik vi hver 171 Kr., og jeg gjorde Vrøvl, men forgæves; de andre havde Kontraktens Ordlyd med sig. De skulde opgøre Aarsregnskabet paa Basis af Raastoffernes Markedspriser. Jeg havde f. Eks. sikret Beckett & Meyer Me-

lassen fra Nykøbing Sukkerfabrik i 5 Aar for $\frac{1}{2}$ Øre pr. kg., men i Regnskabet var Prisen sat til 2 Øre. Hvorfor? Jo, for nu, da Melassen ikke mere gik »i Rendestenen« (Havet), men havde faaet Værdi, maatte Markedsprisen skønsmæssig sættes til 2 Øre. Hvis det f. Eks. har drejet sig om 1 Mill. kg. Melasse, laa her jo Mulighed for en stor regnskabsmæssig Afvigelse. Vi fik aldrig mere end ca. 150 Kr. om Aaret i Licens.

Nu ejede jeg 42.000 Kr. i Banken og følte mig meget rig. Vi var flyttede ind i en større Lejlighed paa St. Blichersvej Nr. 2 (Frederiksberg) og boede der et Par Aar, da vi brød op og rejste til Italien. Jeg gjorde i god Tid op med Farmaceuterne, og Lejligheden udlejedes fuldt monteret til en Ingeniør Valdemar Poulsen; det viste sig siden, at han havde gaaet i vore Stuer og foretaget de »traadløse« Eksperimenter, som siden gjorde ham til en bekendt Mand. (Rous siger, at dette ikke er rigtigt!).

Frederik havde Brug for Penge i sin Auktionsforretning i Lemvig, saa han laante 16.000 Kr., og 5000 Kr. satte vi i Sviger-mors Hus, og med Kassekredit paa Resten rejste vi til Italien paa ubestemt Tid. Laura fulgte med for at hjælpe Rous med de to smaa Piger, Aase og Eja, som nu – den 1. November 1898 – var 4 og 3 Aar. Jeg var omtrent 36 Aar, Rous henved 27; vi var alle raske og stærke, og vi havde alle et vældigt Mod paa at nyde Livet og vor »Rigdom«. Mit Ræsonnement var det, at vi for de hjemmeblivende Penge vilde kunne leve 4 Aar uden at tjene noget, og det skulde være Pokkers, hvis jeg ikke fandt lønnende Beskæftigelse længe forinden. Paa Død og Ulykker tænkte vi ikke den Gang.

Dette og det næste Aar gik til Ende i Italien under idel Lykke. I Julen 1899 var vi i Paris, hvor vi lejede et Par Værelser i »Grand Hotel du Senat«, et lille Hotel nær Luxembourg, i hvis Have Børnene færdedes meget. Den 1. Maj 1900 skulde en overdaadig Verdensudstilling aabnes i Seinestaden, og Eiffeltaarnet blev til i samme Anledning.

Hele Vinteren og Foraaret arbejdede alle Nationer paa deres Udstillingshuse. Ogsaa Adolph Krabbe var i Paris paa F. L. Smidths Vegne for at bygge en interimistisk Cementfabrik og

Undervejs til Nemisøen

demonstrere deres Anlæg og Maskiner. Vi gik meget paa Champs Elysée og det hele Terræn, deltog i Indvielse af Huse og i »Rejsegilder«, traf en Del Landsmænd og Skandinaver (Ejnar Lunde) og andet Godtfolk. Kort sagt, her traf jeg i et saadant »Indvielsesselskab« Fru *Marie Réé*, som bl. a. fortalte, at hun desværre maatte rejse hjem, fordi hun maatte søge en ny Redaktør til Aalborg Stiftstidende; hun talte saa langt og saa længe om dette Forhold, at hun trættede mig dermed. Hvad kom det mig ved! Om hun kendte mig igen, gav hun ikke til Kende; og jeg nævnede heller intet om mit mislykkede Besøg hos hende i Aalborg for 12 Aar siden.

Efter at have overværet Udstillingens storslaeede Aabningshøjtidelighed vendte jeg tilbage til vort Hjem paa Frederiksberg en Søndag Eftermiddag. Allerede Tirsdag Formiddag mødte Aalborg Stiftstidendes Forretningsfører, min Fætter *Christian Odense*, paa St. Blichersvej og forelagde mig et Forslag om at overtage Redaktionen af Aalborg Stiftstidende pr. 1. September. Men jeg var kommen hjem for at blive Apoteker og følte mig

ikke fristet af Tilbudet. Den Udvej havde aldrig været i mine Tanker. Desuden var de 3000 Kr., man tilbød mig, ikke netop ansporende. Jeg sagde blankt Nej! Men takkede for den gode Tro til mig.

Fire-seks Uger senere fik vi i samme Anledning Visit af Fru Rée personlig. Hist op og her ned. »Ja, men helt uvillig er De nu ikke«, sagde hun, »gør mig nu den Fornøjelse, De og Deres Kone, at spise til Middag hos mig i Morgen, inden jeg lukker min Vinterbolig i Bredgade 4!«

Som sagt, saa gjort. Vi fik en bedre Middag, Champagnen flød, og efter Kaffen gik jeg i Tøjet. Da var Gagen forhøjet til 4000 Kr., stigende aarlig med 300 Kr. indtil videre. Hendes Plejesøn, Carl Bratli, assisterede Fru Rée efter Evne.

Vi havde atter et Levebrød og vilde i hvert Fald smage paa det. Saa holdt vi fro og glade Sommerferie i Sandbergs Pensionat paa Vintersbølle ved Vordingborg, og efter nogle Dages Exercits paa Redaktionen hos »Horsens Folkeblad« holdt jeg mit Indtog som Redaktør i Aalborg den 7. September 1900. Men da var Fru Rée død 14 Dage forinden, og mine Principaler blev Boets Executører: Glasværksejer Alex. Seedorff og Overretssagfører Hammershaimb, der var traadte i Stedet for Onkel Edvard (Overretssagfører og Direktør for Husmandskreditforeningen), der ligeledes døde den Sommer.

Da vi havde været i Aalborg i et Par Maaneder, var vi paa det rene med, at min Gerning laa for mig; vi syntes ogsaa om Byen og de øvrige Forhold, og samme Vinter købte vi $1\frac{1}{3}$ Td. Land Grund i Nørresundby paa Skansebakkernes Sydside over for Ane Dams Gade; der var den Gang Kornmark, men i Foraaet 1902 flyttede vi ind i vor Villa »Skansen«, der er tegnet af Bygningsinspektør Olsen, som i Aalborg var Konduktør for Professor Kampmann, der paa den Tid byggede Toldboden. Hunden over Hovedindgangen skyldes Hansen-Reistrup, Haveanlægget Erstad-Jørgensen, al Træskærekunst Jahn i Aalborg. Eja og jeg havde meget Arbejde med at anlægge og omlægge Veje i Haven, da Havearchitekten i 1906 (eller 1907) havde udarbejdet den endelige Plan. Haven var os en rig Kilde til Ar-

bejde og Glæde i de 14 Aar, vi boede paa »Skansen«. Den største Fest, vi arrangerede der, var knyttet til Flaadens Besøg i Limfjorden; vi inviterede Eskadrens samtlige Officerer, og ca. 25 modtog Indbydelsen. Et tilsvarende Antal Baldamer blev indbudte pr. Telefon. Traktement og Dans gik i Stuerne og i Haven med Liv og Lyst til ud paa Natten – til lige stor Fornøjelse for alle Parter. Store Marinebilleder med Taksigelser findes i min Skuffe i Arbejdsværelset, 2. Sal. Det var vist i 1910.

Vore hyppigste, daglige Gæster var Borgmester Andersens og Distriktslæge Brødersens. *Charlotte* boede en Maanedstid i det østre Gavlværelse og oversatte Linnankoskis »Den eldröda blomma« til Dansk. »Den blodrøde Blomst« findes i Silkebind i vort Bibliotek; Gave fra Lotten. En anden smuk Fest formede sig om *Alfs* Daab, der overværedes af alle vore Venner. *Charlotte* bar Drengen, *Magga* og *Lulu* var Faddere. Ogsaa *Aases* og *Ejas* samtidige Konfirmation og *Aases* 20 Aars Fødselsdag samlede os til stor Fest paa »Skansen«. Aa, vi har mange skønne Minder fra Skansedagene!

Fru *Rée* fik ingen af »sine egne« paa Redaktørstolen; hendes eneste Barn, *Theodor*, blev cand. polit. med Bladet for Øje, men han døde snart efter sin Eksamen. Nu sad jeg i Stolen, men det fik hun altsaa ikke set. Og jeg bredte mig, fast besluttet paa at blive der til mine Dages Ende. Hun havde først skubbet mig ud af sin Dør, senere selv opsøgt mig. Hendes Mand døde 1868 paa en Sindssygeanstalt, og en Masse Redaktører var komne og gaaede, vistnok alle mindre kvalificerede til Gerningen, ikke mindst vel, fordi hun ingen anstændig Løn vilde give; det var Typografer og Seminarister, en var endog, siger Overleveringen, en jødisk Børstenbinder *Simonsen*. Efter Seminarist *Vejlstrup* og Typograf *Eilersgaard* fulgte 1898 cand. jur. *A. P. Larsen* (senere Borgmester og Auditor). *Larsen* kom lige fra Eksamensbordet og var for ung til den ansvarsfulde Opgave. Fru *Rée* overtalte mig med de Ord, at min Opgave i Virkeligheden kun vilde blive at føje lidt Tekst til Annoncesiderne. Jeg havde gjort gældende, at jeg var ukendt med Dagbladsarbejde, og at min politiske Indsigt var for ringe. Intet Argument forstyrrede hen-

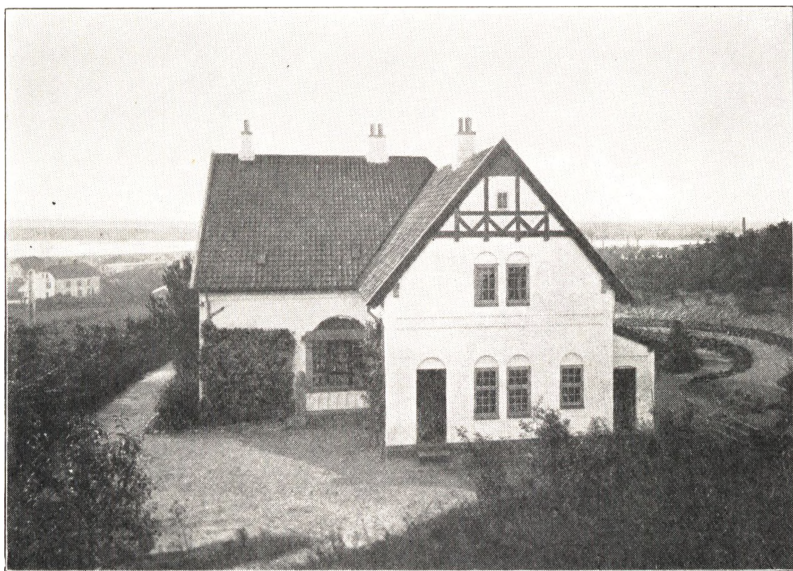

Skansen i Nørresundby, Facade mod Syd

des Tro. Hun var og forblev ikke »rigtig klog«, naar det gjaldt Besættelsen af denne betydningsfulde Post. Hun kunde paa dette Tidspunkt have faaet Harald Holm til Redaktør; han var moderat som Bladet og repræsenterede en Folketingskreds i Bladets Opland, en anset og nok saa betydelig Mand inden for Partiet paa Rigsdagen. Men han forlangte 7000 Kr. i Redaktørløn, og det vilde Fru Rée ikke give, saa længe hun kunde faa Hr. Hvem som helst for det halve.

Tiden var vanskelig for det gamle Blad, der hidtil ingen Konkurrence havde haft paa Landet. I Byen var »Nordjyllands Social-Demokrat« begyndt at udkomme. Højrebladet »Nordjylland« havde Overtaget i Aalborg, og 1889 begyndte »Aalborg Amtstidende« sin Karriere med Vilh. Lassen som Redaktør. Fru Rée sad med sine 40.000 Kr. i aarlig Indtægt og tog ikke Varsel af Tiden og Konkurrenternes Kapløb. Da det var for sent at dæmme op for de andre Blades Anslag, døde hun og overlod Valpladsen til mig.

Skansen i Nørresundby, Nordside

Fru Rées Testamente, som nu blev aabnet, krævede Bladets Drift fortsat i liberal Aand og »i mindst 10 Aar« til Fordel for flere filantropiske og familiære Formaal: Theodorsminde Drengeshjem, Legater for udslidte Syersker og Tjenestepiger, Brudeudstyslegater, Familielegater o. s. v.

Stiftstidendes politiske Særstilling kunde jeg ikke gøre noget ved. Vinden var det moderate Venstre imod – alt bar hen mod Reformpartiet og J. C. Christensen og svækkede os paa Landet. Det maatte blive min Opgave at vinde mere Fodfæste i Byen uden at støde Læsekredsen i Landdistrikterne fra mig. Vilh. Lassen hjalp mig i sidstnævnte Henseende, for saa vidt han af al Evne uddybede Skellet mellem de moderate Bønder og Reformpartiets Tilhængere. Stiftstidendes Læsere blev onde over denne veltalende og velskrivende Uro, der altid var paa Færde med Møder og politiske Forsamlinger, saa de ikke kunde taale hverken ham eller hans Avis. De holdt fast paa deres gamle Organ, og selv om Vilh. Lassen indfangede nogle af vore Abonnenter

ved at lokke med halv Pris, var det dog i det hele og store en helt ny Læsekreds, han samlede om sin billige Avis. Avisholdet var i Halvfemserne endnu ikke stort paa Landet, ogsaa af økonomiske Grunde; men nu fik han ved sin Taktik ændret dette Forhold. Og Fru Rée greb ikke ind; hun havde haft Raad til at slaa Konkurrencen ned eller dog væsentlig svække dens Fremstød. Men ogsaa hendes Medarbejdere, Redaktører og For-

Udsigt fra Skansen mod Limfjorden

retningsføreren lod haant om den nye Avis; de følte sig, o, saa sikre og overlegne!

Saa nærmede de »testamentariske« 10 Aar sig deres Afslutning. Jeg havde slidt som et Bæst med mit Kontorarbejde, baade om Dagen og om Aftenen, baade Søgn og Hellig. Min eneste Hjælp var Redaktionssekretær Joh. Johansen og en Outsider Lundsgaard, der passede Telefonen (daarligt) og Kvægtorvet. Lundsgaard skrev lidt, under Mærket Palle Bister, f. Gram, Humoresker og Krøniker fra Egnen; han er forlængst død. Johansen var Student og havde den ene Ambition at blive Overretssagfører; det hjalp jeg og andre ham til med et maanedligt Bidrag, og nu er han ansat ved Berlingske Tidende. Hans Afløser var

cand. theol. C. Trap, Marinus L. Yde (nu Generalkonsul i Hamborg), Hoelgaard og andre. Det var ikke lette Arbejdsforhold for mig med denne skiftende Hjælp, uden at nogen af dem blev gamle i Gaarde. Den eneste Ferie, jeg havde, benyttede Rous og jeg til en Rejse til Riga med Strøybergs Dampere »Else«, Kaptajn Willadsen.

Men saa drog *A. Hagensen* ind paa Redaktionen i 1907. Saa lettede det, og han har været mig en uvurderlig Hjælp. Jeg fik desuden en yngre Journalist paa Kontoret, og Lundsgaard blev afløst af Faktor Madsens Datter, der med Interesse satte sig ind i det Arbejde, der blev hende overladt. Nu var vi en hel Stab, og jeg kunde tage mig Tid til at overveje mine Chancer og mine Muligheder for at rejse Penge til Køb af Aalborg Stiftstidende.

Men det var lettere sagt end gjort!

Flere Forhold kom mig til Hjælp ved Salgssummens Størrelse. Jeg havde forlangt (og faaet) Abonnementsprisen nedsat, saa de 2–3000 Abonnenter, der var komne til i min Funktionstid, ikke øgede Bladets Overskud. I 1900 havde Stiftstidende 4900 Abonnenter, hvoraf 1800 i Byen. Tabet af Privilegiet som autoriseret Statstidende reducerede Annonceindtægterne med 5000 Kr. netto aarlig. Privilegiestriden og Bladets midlertidige Navneforandring til »Aalborg Tidende« (i et Par Aar) gavnede os heller ikke. Ved Bygningen af vor dejlige Villa »Skansen« havde jeg slaet fast, at »her er jeg, og her bliver jeg« – ikke blot i vor egen Bevidsthed, men ogsaa i den Offentligheds, som overhovedet interesserede sig for Aalborg Stiftstidendes Fremtid. Boets Eksekutorer var af denne og andre Grunde blevne indstillede paa, at det blev mig, de til sin Tid skulde handle med, og det var de for saa vidt ikke kede af, som det var øjensynligt for *dem* i Særdeleshed, at Redaktionen var vellykket, at Virksomheden paa alle Maader var i Fremdrift, og at Indtægterne øgedes. De forhøjede et Par Gange min Gage (paa Opfordring, ganske vist), som nu var 7500 Kr., og da de hurtigt var klare over, at deres jævnlige Bryderier med mig paa praktiske, økonomiske og politiske Omraader (de var begge stokkonservative og Modstan-

dere af den liberale Politik, Fru Rées Testamente fastlagde som Retningslinje) ønskeliggjorde Bladets Overdragelse til andre, saa snart de foreskrevne 10 Aar var omme, kom den Tanke at skifte Redaktør aldrig til Orde. De vilde ingen Risiko løbe paa det

Dagligstue paa Skansen, ind mod Kabinettet

Omraade, men særlig med Familielegaterne in mente søge at holde sig paa den sikre Side og bjærge i Kassen, hvad bjærges kunde. Fremdeles var Forretningsfører Chr. Odense ogsaa Liebhaber; han havde tjent Fru Rée siden 1885. Men hans Hensigt var at købe i Kompagni med mig, og i de sidste 4 à 5 Aar gav

han ofte Udtryk for dette Ønske. Hertil svarede jeg aldrig noget direkte, hverken ja eller nej, men lod min varme Lyst til Køb skinne igennem uden at nævne Lyst eller Ulyst til Kompagniskab.

Chr. Odense var naturligvis Eksekutorernes egentlige Tillidsmand, som han havde været det i fuldt Maal over for Arveladeren

Spisestue paa Skansen set fra Kontoret

i de 15 Aar, de arbejdede sammen, og han underbyggede altid min Stilling – dels af Overbevisning, dels med det forestaaende »Kompagniskab« for Øje. Endelig var det Sælgeren om at gøre at finde den rette Køber, saa Boet ikke løb den Risiko før eller senere at blive bragt i den Situation at skulle overtage hele Historien igen, naar Køberen havde reduceret Værdierne baade aandeligt og materielt. Min personlige Stilling var desuden overmaade stærkt underbygget derved, at jeg gik for at være en vel-

situeret Mand; vi havde umiddelbart før min Entré ved Bladet levet (hele Familien) et Par Aar i Italien og Paris, vi havde bygget en smuk Villa, vor Omgang var Byens ældste og bedste Familier, vi modsagde aldrig nogen, naar de pukkede paa vor Velstand; vi smilte som Augurer, men – spinkede og sparede i det daglige.

Her har Rous en stor Konto paa vor tilsyneladende Overflods Budget. Hun holdt os oppe paa det Niveau, vi ønskede at figurere i. Men hele vort Liv levedes i lykkeligt Afsavn paa alle de Omraader, hvor andre unge Familier den Gang og altid agerer udadtil. Vi havde det vidunderligt godt, manglede altid Penge, men savnede dem ikke. Fremgang, Sundhed, Sammenhold, lykkelige Familieforhold og »yndige« Børn – i et bedaarende Hjem. Og Omverdenen saa kun alt dette uden nogensinde at tabe Troen paa vor store Bankkonto.

Dette gav sig et interessant »publikt« Udtryk, da jeg under Forsøg paa at rejse Penge til Købet af Stiftstidende bl. a. henvendte mig til Fabrikant Sophus Raaen om Kaution i Landmandsbanken for 30.000 Kr.; han var en almindelig velsitueret Mand, som jeg kun kendte fra Gaden, men Nød bryder alle Love. »Med Fornøjelse, Schiøttz-Christensen!« svarede han, næsten før end jeg havde udtalt mig. »De siger det saa raskt«, svarede jeg smilende, men indvendig benovet. »Ja«, svarede han lige saa raskt, »jeg er ikke bange for at kautionere for en Medborger, som under Deres Formuesomstændigheder kan føre et saa fornuftigt og fremadstræbende Liv – uden Spræl. Jeg er parat til at følge Dem i Banken«. Det var den »offentlige Mening«, der fandt Udtryk gennem Hr. Raaens Mund. Vi følte med os selv, at saaledes saa Byen paa os. Det er sin egen Sag at slaa sig selv for Bryttet og sige: Se, hvilken Karl! Men jeg har aldrig kunnet frigøre mig for den Tanke, at den lange Række af skiftende Redaktører, Aalborg Stiftstidende havde haft under Fru Rées Ægide, tilfældige Mænd med smaa, altfor smaa Indtægter og deraf følgende Afhængighed til alle Sider, baade over for Udgeverinden, over for Bladets Forbindelser og over for Almenheden, efterhaanden havde reduceret Bladets Anseelse og dermed dets Evnen og Kunnen. Jeg – vi – begyndte og fortsatte paa en helt anden Bov.

I Byens Bevidsthed var jeg (den lønnede Redaktør) i Virkeligheden Aalborg Stiftstidende. Det maatte Sælgeren ogsaa regne med. Og netop kort før Salget blev aktuelt, skete der en Revolte inden for det store, ansete norske Blad »Verdens Gang«, som Thommessen i mange Aar havde redigeret for et Aktieselskab under mægtig Trivsel og med glimrende Udbytte. Nu kom Parterne i Klammeri vedrørende økonomiske og politiske Forhold, og Aktieselskabet vilde ikke underkaste sig Redaktørens Krav

Hytten i Svinkløv

om fri Dispositionsret, men ansaa det for opportunt – sejr sikre som de var – at overbevise Verden om, at det var Bladets Navn og ærværdige Tradition, der bar, hvem der saa end var Redaktør. Thommessen oprettede i en Haandevending et nyt Organ, »Tidens Tegn«, og fortsatte Redaktionen, som han havde sluppet ved »Verdens Gang«. Seks Maaneder efter havde hele Læsekredsen skiftet Avis, og »Verdens Gang« havde afsluttet sin glørværdige Karriere. Dette interessante Fænomen kørte jeg stærkt frem i Stiftstidende og fremholdt fra Kvartal til Kvartal, hvorledes Bladkrigen i Christiania spændte af. Ogsaa denne Krig skulde være en indirekte Henvi sning til, hvorledes det kunde gaa i Aalborg, hvis

jeg blev tvungen til at etablere en Konkurrence. Stiftstidende havde i disse 9–10 Aar faaet en meget betydelig Position i Aalborg.

Saa blev da *Aalborg Stiftstidende* i Sommeren 1910 udbudt til Salg i vor egen Avis og i Berlingske Tidende. Der indkom et eneste Tilbud, det var fra et Par Højremænd i Aalborg: Grosserer N. K. Strøyberg og Sagfører Cortes. Men da de havde set Regnskaberne, trak de sig tilbage. Det var ingen »Forretning«

Fra Mexikorejsen i 1923, Byen Cuernavaca

at ofre en halv Million Kroner paa, sagde min Ven Strøyberg. Han vidste, og alle Bladmænd i Danmark vidste, at jeg ikke blot var den naturlige Køber, men ogsaa den økonomisk velegnede. Som Liebhaber vilde andre anstrenge sig forgæves og blive overbudt af mig – eller de maatte betale Herlighederne for dyrt og »brænde« sig.

Nu var saaledes Odense og jeg de eneste Liebhavere. Og Prisen faldt. Samtidig lykkedes det Odense at ordne et fordelagtigt Køb af Grenaa Folkeblad. Vi skiltes som Venner, idet min Rival over for Boet redegjorde for sine Grenaa Planer og tilføjede: »Naar Sch. Chr. vil give 320.000 Kr. for Bladet, træk»

ker jeg mig tilbage og anbefaler Boet at sælge til ham, saa meget vil jeg ikke give!»

Og saa stod tilbage for mig at rejse de nødvendige Penge. Men det var, som foran skrevet, lettere sagt end gjort. Da alle Værdier var belaant: Ejendommen paa Nytorv, Maskiner og Inventar, Stiftstidendes Firmanavn og Abonnementsprotokol, Vilæen paa Skansebakkerne, en Livspolice paa 25.000 Kr. – alt i Landmandsbanken – manglede jeg endnu 100.000 Kr., som jeg

Bjerget Iztaccihuatl set fra Amecameca

maatte tilvejebringe ved private Laan og i Banker mod gode Væners Kaution: Borgmester Andersen, Sagfører Teisen, Partikulier Bredstrup, Købmand Didrik Klitgaard, Apoteker Jacobsen (Burdolfi), Fabrikant Raæn, Fabrikant Berbom, Grosserer N. K. Strøberg, Fabrikant Niels Lange, Fabrikant Christen Obel, Fabrikant C. Rafn, Overretssagfører L. Zeuthen og Landstingsmand Sørensen=Saksager.

Forgæves havde jeg søgt Hjælp hos Apoteker Strøberg, sen., Apoteker Thaysen (der afskedigede mig paa Blaagaards Apotek), Etatsraad, Direktør Olesen (D. D. S. F.), som jeg havde arbejdet sammen med i Det pharmaceutiske Understøttelsesselskab,

altid kontrær, fordi han repræsenterede de gamle Ideer og Metoder, jeg de moderne; Grosserer I. P. Jensen, som jeg ikke kendte, men vore Børn kom meget sammen, Brygmester, Underdirektør Sophus Wibroe paa Tuborg, Det moderate Venstreparti paa Rigsdagen (Neergaard, Kl. Berntsen o. s. v., der netop var ved at blive forligte med Reformpartiet og ikke vilde »genere« Vilh. Lassens Amtstidende), og endelig søgte jeg gennem Ole Haslund, der var Duskammerat med Bankdirektør Hassing-Jørgensen, forgæves Laan i Revisionsbanken. Da alt glippede og jeg endnu manglede 30.000 Kr., rejste Rous til København for at forsøge Justitsraad Gustav Larsen, der i mange Aar havde været Familien Krabbes Huslæge og særlig venlig over for hende; vi ansaa ham for meget velhavende, og barnløst var hans Ægteskab – men ogsaa den Rejse var forgæves. Endnu havde jeg formentlig mange Chancer i min Hjemby, men det vilde pine mig overordentligt at gaa Tiggergang netop der, hvor det gjaldt om at agere overlegen. Det var vistnok en dum Forestilling at nære, men til min Undskyldning maa det tjene, at jeg var meget oprevet og pinligt irriteret. Jeg kendte Stiftstidende igennem 10 Aar, vidste hvad Foretagendet var værdt og havde levet i alle disse Aar ud fra den Forudsætning, at jeg *vilde* være Bladets Ejer. Havde jeg nu haft de Penge, vi rejste op i Italien. Sludder! For det første var de Penge anvendt paa den aller fortræffeligste Maade af Verden, og for det andet var jo netop denne Rejse Skyld i, at jeg kom i Forbindelse med Fru Rée og overhovedet fik Anledning til at faa Foden indenfor. Imidlertid vendte jeg tilbage fra min sidste Rejse til København og – gik igen til N. K. Strøyberg, der foruden det foran nævnte Kautionslaan laante mig 20.000 Kr. konstant imod at blive forholdsvis Medejers for Beløbet, saa længe jeg brugte hans Penge. Det gik saa godt med Bladet, at han paa denne Maade fik 33 pCt. af Laanet. Naturligvis var dette Laan ikke det sidste, jeg dækkede ind! C. Rafn, som under mit første Ophold i Aalborg købte Thisted Apotek til sin Søn, min Ven Chr. Rafn, vilde den Gang have mig til at følge Sønnen til Thisted og blive hans »første Mand« i Apoteket, hvad jeg afslog; nu vilde han til Sikkerhed for de 10.000 Kr., han laante mig, have

en tilsvarende Livspolice i Statsanstalten, derved blev dette Laans effektive Rente 16–17 pCt., men jeg gik ind paa alt, bare for at samle Kapitalen sammen. Endnu manglede jeg 10.000 Kr. – saa til København igen, hvor jeg fik Landstingsmand Sørensen-Saksager, hvis Landstingsmandat Aalborg Stiftstidende havde sikret ham, til sammen med Overretssagfører Zeuthen at skaffe mig de sidste Penge i en Bank i Hovedstaden.

Endelig kunde jeg trække Vejret frit igen. Solen skinnede, Nederlagene var glemte, Haabløsheden vejret hen. Nu imødesaa jeg med Forventning den 31. December, da Handelen skulde berigtiges og 190.000 Kr. lægges paa Bordet. Det var en stolt Dag, da det foregik. Jeg »vidste«, at jeg vilde være en helt fri Mand om 10 Aar. Og det slog til.

Der var inden for vor egen Slægt ingen, der kunde hjælpe mig. Men Forstaaelse fandt vi hos Tante Louise Elmquist og Frederikke Færch, der straks var parate med deres lille rørlige Kapital, hvad vi selvfølgelig ikke vilde modtage. Frederik havde paa det Tidspunkt nok at gøre med sit eget, mine Søskende og Svogre var selv ved Begyndelsen og uden Penge. Svigermor, syntes jeg, kunde gerne have taget et lille Nap, men Bedstefar Herskind var mig ingen god Talsmand, han fandt mig »overmodig« og »dumdrstig«; det eneste rigtige vilde efter hans Mening være, at jeg gik i Kompagniskab med Fru Rées mangeaarige Forretningsfører, Chr. Odense, der meget bedre end jeg havde Forstand paa Bladvirksomhed og havde den lange Erfaring o. s. v. Jeg vilde »knække Halsen paa min Selvklogskab«. Men jeg havde for tyve Aar siden været i Kompagni med Sophus Wibroe om Gæren, fordi hans Fader financierede os og aabnede en Kassekredit paa 1000 Kr.; det blev jeg snart ked af, da det hele alligevel hvilede paa mig. Sophus delte blot det aarlige Udbytte med mig, saa jeg udbetalte Kreditten og enedes med min Kompagnon om Skilsmisse. Og jeg havde set adskillige lignende »Fejltagelser« andre Steder. Hertil kom, foruden min Selvstændighedstrang, den fuldkomne Mangel paa Enighed om Blad- og Forretningsledelse, som altid havde manifesteret sig imellem Odense og mig. Dog uden at det kom til noget Slags Udbrud eller ydre Modsætningsfor-

hold; han var faktisk min egentlige Principal, saa jeg lod stiltiende min Kritik hvile og beholdt mine Tanker for mig selv – eller dog inden for mit Hjemms Vægge. Svigermor var lige saa betænkelig som Bedstefar. Og endelig slog Lulu Hovedet paa Sømmet. Rous' Søskende iøvrigt havde ikke noget imod, at jeg fik et Laan i Ejendommen paa Vesterbro, 10–15.000 Kr.; det vilde støtte mig over for de fremmede, jeg søgte Hjælp hos, at jeg dog havde lidt Penge selv, eller at de kunde af mit Prospektus se, at mine egne paarørende ikke var bange for at hjælpe efter Evne. Men ved det afgørende Besøg hos Svigermor førte Lulu Ordet: »Nu var Mor netop bleven fri for Pengesorger og kunde leve sit Liv, som hun ønskede, saa skulde jeg ikke komme og friste hende ud i det usikre, udsætte hende for Tab og forringe hendes (og hans) Muligheder for et fortsat, behageligt Liv«. Men da meldte Oluf sig »frivilligt«. Og for ikke at svække min svage Stilling yderligere, for at den ene Bank ikke skulde spørge hos den anden om mine Forhold og muligvis bremse, ordnede vi det saaledes, at Oluf laante i Frederiksberg Bank 5000 Kr. mod en Livspolice (tror jeg) og mig som Kautionist. Næppe var jeg imidlertid kommen hjem til Aalborg, før Svigermor sendte 5000 Kr. og bad mig modtage dem som Laan; hun vilde dog ikke være helt udenfor. Nu havde jeg ingen Brug for disse Penge, men sagde Tak og satte dem ind paa min Bankkonto; jeg betalte 5 pCt. i Rente og beholdt Pengene, indtil Svigermors Bo blev gjort op. Saa gik Beløbet af paa Rous' Arv. Og Rous hæver fremdeles Renten af disse Penge hver Termin.

Hvad disse Efteraarsmaaneder betød for mig, ved Rous og Charlotte. De delte mine Bekymringer og Jeremiader, de opmuntrede mig til Udholdenhed; de vred deres Hænder og brød deres Hoveder for at finde nye Ofre for min Laanelyst, den ene i Aalborg, den anden i Niels Hemmingsensgade 8, undertiden vi alle tre i Fællesskab. Og hver Gang en god Mand formindskede det manglende Beløb, var der Glæde og Jubel imellem os. Men ikke nogen Morssjæl havde Anelse om, hvad der foregik inden i mig saalidt som i de tvende andre, ingen vidste, at det kneb for de smaa Jødedreng, intet forraadte noget. At Pengene var der paa

Forfaldsdagen maatte forekomme alle saa ganske naturligt og ligetil. Men det var Dage fulde af Uro og Smerte, af Usikkerhed og Oprevhed. Lykken stod mig bi og gjorde det baade før og efter denne svære Periode. Og vi velsigner Anstrengelserne og Resultatet.

Den 1. Januar 1911 var jeg Herre i eget Hus.

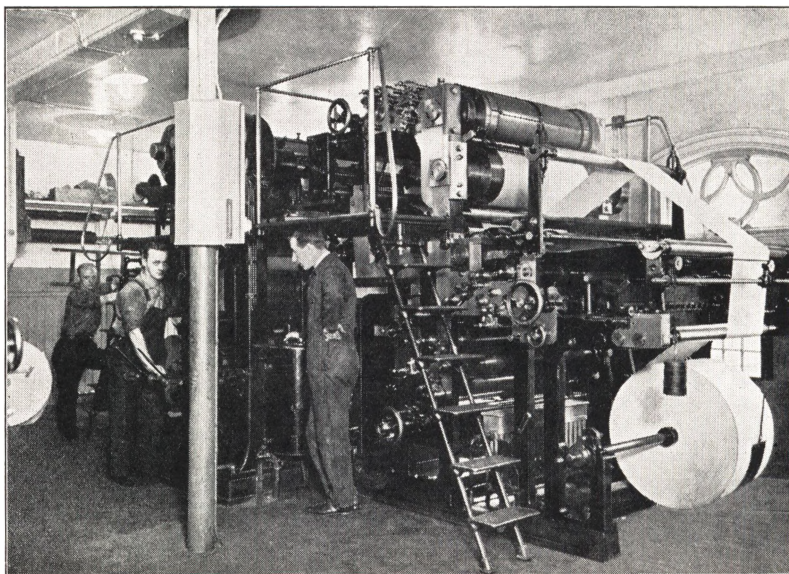
Da det første Aar var til Ende og Resultatet over al Forventning, begyndte jeg at tænke paa Udformningen af mine Udvi-

Skansen, den store og den lille Redaktør

delsesideer, Odense havde forladt Arenaen, dog assisterede han den nye Forretningsfører Westphall i det første Kvartal. Trykkeriet fik ny Faktor o. s. v., de to daarlige Tryksager, »Fjerritslev Avis« og »Østvendsyssel Avis« blev sagt op, alle Kalkulationer paa gamle Forretninger gjort om, nye Principper indførte overalt.

Allerede det første Aar sagde jeg en Lejer op og indrettede Redaktion i Hjørnelejligheden paa 1. Sal. Ole Haslund monterede det store Hjørnekontor med Møbler, han tegnede paa Stedet, og ved Nytaarstide blev de nye Kontorer festligt indviende ved et stort Aftenselskab blandt vore Venner i Aalborg og Nørresundby. Det var særlig for mig en stor Begivenhed at flytte ind i sollyse,

Fra Trykkeriet, Rotationspressen

store Lokaler efter 10 Aars Indespærring i det lille Rum til Gaarden, hvor Sætterne nu har Garderobe og Vaskekumme; Lokalerne mod Bernhard Rées Gade blev forenede med Akcidenssæteriets Rum til en stor Sal, hvor nu fem Sættemaskiner klapper. Og Akcidensen blev flyttet op paa 2. Sal, hvor der før var Pensionat og K. F. U. M.-Lokaler. Forøvrigt boede i sin Tid Garnisonens Oberst der, og i nogle Aar var her Bolig for Overretssagfører Elmquists Familie; deres Dagligstue er nu Sovekammer for Rous og mig, deres Entré blev Alfs Værelse.

Uden at overholde nogen kronologisk Orden for de indre Begivenheders Gang vil jeg notere, at de aarlige Renter og Afdrag, ca. 43.000 Kr., aldrig voldte mig Vanskeligheder. Terminerne gik glat, og der var Penge til et gennemgribende Eftersyn af hele Ejendommen, til Nyanskaffelser og Forbedringer i den tekniske Afdeling, til et stadig forøget Redaktionspersonale o. s. v. Det var morsomt at arbejde med Bladet, at omsætte Tanker og Planer i praktiske Resultater, at være sin egen Herre. Lykken var med os.

I 1915 blev jeg Foregangsmand for Jylland med *Rotations-* presse. Jeg fik en dejlig 16-sidet Maskine, som König & Bauer i Würzburg havde bygget til et tysk Blad og saaledes, at dens fortrinlige og solide Bygning gjorde den til en fremragende Udstillingsgenstand. Den har Messinglejer overalt. Saa kom Verdenskrigen med alle dens økonomiske Vanskeligheder; den tyske Avis kunde ikke aftage Maskinen, og jeg fik den med alle Tillægsmaskiner, Støberi o. s. v. for 72.000 Mark (à 89 Øre). Det var en ny »stor Dag« for os, da Maskinen gik i Gang og spyede Aviserne ud til de ventende Bude. Hele Familien, ogsaa Svigermor og Charlotte, overværede Forestillingen. Det var som at se sit eget Pragtskib løbe af Stabelen; vi baade lo og græd. Og drak Champagne!

Bladets Oplag voksede fra Dag til Dag, Papirforbruget steg og gjorde Lagerpladsen vanskelig; saa opsagde jeg en gammel Lejer, Sophus Raen, der drev Sodavandsfabrik i Kælderen under Trykkeriet, og omdannede hele Kælderen til Papirlager med Elevator op til Maskinen.

Forlængst var Ekspeditionslokalerne blevne ganske utilstrækkelige. Fru Rée havde Ekspedition med Indgang gennem Porten og 6 à 7 Trin op til et tofags Rum til Bernhard Rées Gade med en tre Alens Skranke, der skilte Publikum fra Ekspedienterne, en ældre og en yngre Dame foruden Forretningsføreren, der havde sit Bord i Baggrunden. Her fra var Indgang til et lille Garderobe- og Toiletrum til Gaarden. Uden for var der et Haveanlæg med Lysthus ned mod Slotshaven, og midt i Gaden var der oppe ved Nytorv en Kiosk til Opslag af den gammeldags 4-sidede Avis. Ekspeditionen laa saaledes godt gemt nede i en Krog, hvor ingen saa den, og ingen fandt den. Budelokale fandtes ikke. Budene ventede i Gaarden eller trak sig i daarligt Vejr ind i Trykkeriet til Gène for alle Parter.

Det første, jeg foretog mig som Ejer, var at rydde Haven og gruse hele Gaden (der er ubebygget Grund til min Ejendom), og en Købmand i Hjørnet til Nytorv blev sagt op, da hans femaarige Lejemaal udløb. Her indrettede jeg Ekspedition (Architekt Glahn), fjernede Kiosken og byggede Garage op mod Slots-

muren (Architekt E. Packness). En Række Dashuse i Gaarden blev revne ned og W. C. indlagt i hele Ejendommen og Gaarden pyntet op. Idelige Forsøg med Plantning af Epheu og Vildvin i Gaarden og paa Gaden er hidtil ikke lykkedes.

Og saa kom ogsaa en skønne Dag den Tid, da vi af flere Grunde sagde »Skansen« Farvel. Nørresundby saa min Opgang og vilde efterhaanden lade mig bære hele Kommunens Skattebyrde, vi havde altid Vrøvl med Ligningskommissionen og Skatte-

Interiør fra Hjemmet paa Nytorv

raadet. Smaahuse begyndte at vokse op rundt om vor Have, hvor vi havde ventet, at der vilde blive Villakvarter; vi befandt os ikke vel ved alt dette, og da ogsaa min Gerning voksede og særlig under Krigen krævede meget Arbejde med Telegramopslag baade tidligt og silde, sagde jeg en Lejer op i Stiftstidendes Hus og flyttede ind paa 2. Sal. Det var ganske uden for vore Planer og Interesser, at vi brød op fra vort dejlige Hjem paa Skansen, og megen Vemod var forbunden med Opbrudet. Men jeg kan nu tilføje, at vi ikke angrer noget og aldrig føler Lyst til at flytte tilbage. Nu er alt, som vi ønsker at have det; kun savner vi naturligvis alle vor yndige Have.

Samtidig indrettede jeg et pænt Kontor for Aalborg Stiftstidende paa Nørresundby Torv. Ole Haslund tegnede Facadeskilte og Inventar. Jeg burde have købt den paagældende Ejendom, men jeg havde endnu saa megen Gæld om Ørene, at jeg ikke turde inklade mig paa mere. Og det maa jeg beklage. Paa Grund af Husenes Ejerskifte er det nuværende Kontor i Brogade det fjerde, jeg udnytter (fra Torvet til Brogade, saa til Strandgade og atter tilbage til Brogade). Kan jeg gøre en fornuftig og god Ejendomshandel, inden den nye Limfjordsbro forandrer Bydelens gamle Fysiognomi? Hele Byen holder Stiftstidende!

Paa Nytorv voksede Ekspeditionen med rivende Fart, nu kan vi skilte med Avisopslag, Telegrammer, Tryksager, Billeder m. m., og alle ved, hvor vi bor. Der er nu travlt beskæftiget 7 Damer og 1 Herre foruden Forretningsføreren. I 1916 fik Westphall Ansættelse paa Aarhus Amtstidende, og mangeaarig Bogtrykker i Aalborg, N. P. Jørgensen overtog Stillingen som Forretningsfører og Bogtrykker. Han er meget interesseret i Helheden, specielt i Kapløbet om at bringe den tekniske Afdeling op paa Højde med, hvad der kan forlanges af Tiden. Alt det gamle Inventar er udskiftet, med Undtagelse af en god gammel Hurtigpresse, som vi bruger til Plakater og andre store Tryksager. Gulvene er lagte om, alt Træinventar fornyet, Sættemaskiner indførte, ny Belysning, Centralvarmeværk installeret i hele Gaarden fra Kælder til Kvist. I Redaktionen er – som i Ekspeditionen – helt nyt Inventar, Telefoner allevegne, Diktafon, Radio, Kliché-Arkiv, Haandbogsarkiv (fandtes slet ikke ved min Tiltrædelse i 1900), Billedarkiv og Avisarkiv (i Kælderen). Indgangen til Redaktionen er nu ad Hovedtrappen fra Nytorv, før var den gennem Porten i Bernhard Rées Gade, hvor Trappen nu anvendes af det tekniske Personale.

Og da *Eja* gik ind i Redaktionen efter sin statsvidenskabelige Eksamen og 2–3 Aars Ophold i London, Brighton og Paris, blev der indrettet en lille Lejlighed til hende i Taarnet.

I 1922 foretog *Eja* og jeg en Rejse omkring Jorden. Fra Hamborg over Messina, Suezkanalen til Singapore, Java, Malajstaterne, Siam, Hongkong, Canton, Macao, Shanghai, Tai-an-fu, Pe-

Wat Po i Bangkok, Orientreisen 1929

king, Mukden, Korea, Japan, Hawaii Øerne, San Francisco, Bellingham, Vancouver, Saltlake City, Chicago, Washington, New York, København, hvor Rous modtog os i Frihavnen, da vi kom ind med »Juleskibet« »Frederik VIII«. (Se min Bog: Fra Singapore til Honolulu).

Noget af den samme Rejse har Rous og jeg foretaget i disse Dage (September 1929), hvor jeg nu i Begyndelsen af December sidder paa M/S »Alsia«s Dæk og skriver disse Erindringer. Vi er for hjemgaaende og venter at kunne naa Europa inden Jul. Vi har haft en god Rejse og glædet os over at besøge Antwerpen, La Rochelle, Algier, Port Said, Colombo paa Ceylon, Penang, Port Swettenham, Kwala-Lumpur, Singapore, Bangkok, Singapore igen, Malacca Town, Port Said – med forestaaende Besøg i Genua, Oporto, Bilbao, St. Nazaire, Le Havre, London. (Se Rous' herom førte Dagbog).

Endnu skal anføres, at jeg før min Bortrejse opsagde Tandlæge Rasmussens Lejemaal ved dets Udløb (om 4–5 Aar, men han finder antagelig andre Lokaler længe forinden), saa Redaktionen kan faa Raadighed over de paagældende 5 Værelser.

Og inden jeg her i det indiske Ocean (i Øjeblikket sejler vi ind i Bab el Mandeb Strædet) slutter disse Optegnelser, vil jeg anføre, at Redaktør Kofod Larsen i min Fraværelse har tiltraadt et Engagement ved Stiftstidende, som vi ordnede i Sommer. Per-

Hovedbygningen paa Klingstrup

sonalet i Redaktionen bestaar i Dag af Redaktør Hagensen (siden 1908), Redaktionssekretær Knud F. Levison (1912), Redaktør Kofod Larsen, Journalisterne Niels Nielsen (1922) og Svane (1928) samt Eja og jeg.

I August 1927 overtog jeg *Klingstrup Hovedgaard* ved Svendborg, som straks blev tilskødet *Ulf*. Gaarden omfatter 300 Tdr. Land Ager og godt 100 Tdr. Land Skov. Købesummen var 440.000 Kr., hvortil, foruden Papiromkostninger, kom Hovedbygningens Istandsættelse og Køb af Møbler og Husgeraad, Indretning af

W. C. og Varmeværk samt nyt Tag, Kloakker o. s. v., saa Ejendommen staar mig i mindst 500.000 Kr., hvoraf Halvdelen er betalt kontant (dog at jeg i den Anledning har taget et Hypoteklaan i Ejendommen paa Nytorv paa 100.000 Kr.).

Vedrørende min og *Aalborg Stiftstidendes* Samhørighed anføres fremdeles følgende:

I Forsommeren 1911, altsaa et halvt Aar efter, at jeg havde overtaget Bladet, mødte hos mig en 3=Mands Deputation fra Det radikale Venstre. Handelsministeren i Ministeriet Zahle, daværende Direktør Vilhelm Weimann (Ada Barfoed f. Weimanns Broder) var Ordfører og foreslog mig at sælge Stiftstidende til ham paa Partiets Vegne. Han fristede med 1 Million Kr., men ganske omsonst. Den 1. Oktober s. A. udkom det første Nummer af det radikale »Aalborg Venstreblad«, hvis store Mission det var at slaa sig op paa Amtstidendes Bekostning; det havde i de radikales gode Dage en helt tilfredsstillende Position, men da Vælgerne faldt fra, gik ogsaa Abonnenterne, og i denne Sommer har Bladet staaet trange Tider igennem. Under alle Omstændigheder er dets Dage talte.

Det gaar ogsaa snavs med det radikale Blad i Brønderslev, hvorfor jeg i over et Aar har holdt Kontor deroppe med Nielsen som Lokal=Redaktør. Hensigten er at gøre Stiftstidende yderligere bemærket for det Tilfældes Skyld, at ogsaa hin Avis, Fællespressen alias »Vendsyssel Folkeblad«, maa gaa ind.

Dagbladet »Nordjylland«, som Højre oprettede i Aalborg 1863, og som jeg efterhaanden havde frataget alle Abonnenter, afgik ved Døden i 1926.

I Vejgaard, der er bleven en Forstad med over 7000 Mennesker, som giver Stiftstidende 1400 Abonnenter, købte jeg i 1928 en lille Ejendom, Hadsundvej 2, for 13–14.000 Kr.; der har vor tidligere Stuepige og hendes Mand, Ejnar Poulsen, en lille Vognmandsforretning; hun passer Telefonen og en dermed forbunden Bladkiosk, som jeg er interesseret i og benytter som Bestillingskontor og til Avissalg i løse Numre. Det er ikke noget imponerende Foretagende, men jeg lurer paa en Anledning til at bebygge den fortrinligt beliggende Grund.

Ved Nytaarstid 1917 fejrede vi *Aalborg Stiftstidendes* 150 Aars Fødselsdag. Jubilæet mindedes ved Udsendelse af et Jubilæumsnummer med Bladets Historie skreven af Provst *Alexander Rasmussen*. Meget interessant Afhandling. Og vi fejrede Begivenheden med stor Middag i Hjemmet. Som den fornemste Gæst ved denne særlige Lejlighed deltog Fru *Ada Barfoed*, f. *Weimann*, og hendes Gemal, som den Gang var kgl. Borgmester i Hjørring. At jeg førte Fru Barfoed til Bords turde være en Selvfølge. Foruden Familien selv saas blandt Gæsterne Familierne N. K. Strøyberg, Dr. Buchwald, Provst Rasmussen, Architect Packness, *Charlotte*, Hagensen og cand. jur. Holger Winkel, som i nogle Aar havde været knyttet til Bladet.

Af *Aalborg Stiftstidendes Historie*, som Provst Rasmussen ved denne Lejlighed redegjorde herfor, hidsættes i kortest Udtog følgende, fra Bladets Start i 1767 indtil min egen Tiltrædelse ved Redaktionen i 1900:

Aalborg Stiftstidende stiftedes oprindelig af et Interessentselskab. Blandt Interessenterne blev Johan Wandall senere Eneejer af Bladet, som han overdrog til sin Søn Peder Wandall, der 1827 solgte Bladet til Bogtrykker Borch og Nathan Rée. Da Borch kort efter døde, blev det hans Enke, som kom til at udgive Bladet sammen med Nathan Rée, og, da denne døde 1834, indtraadte hans Enke Julie Rée som Medudgiver. Snart efter døde Enkefru Borch, og hendes Søn, Borch jun., udgav nu Bladet sammen med Fru Julie Rée indtil dennes Død 1845. Bernhard Rée, der forinden havde ægtet Enkefru Julie Rée, indtraadte derefter i sin afdøde Hustrus Rettigheder og udgav Bladet sammen med Borch jun., og efter dennes Død med Borch jun.s Enke, indtil sin Død 1868. Hans Enke i andet Ægteskab, Marie Rée, blev derefter Medudgiver indtil 1872, da hun ved Fru Borch jun.s Død udkøbte Arvingerne og saaledes blev Eneejer af Bladet.

Bladets første Nummer udkom 2. Januar 1767 under Titlen »Nyttige og fornøvelige Jydske Efterretninger«, 1794 ændret til »De til Forsendelse med Posten kongelige aleene privilegerede jydske Efterretninger og almindelige Stiftstidender«.

Den 21. Februar 1827 fik Bladet sin nuværende Titel. Dets første Redaktør var nævnte Johan Wandall, Kapellan ved Vor Frue Kirke, som redigerede fra 1767 til 1794. Hans Søn, Bogtrykker Peder Wandall, fortsatte til 1825 og afløstes af Fuldmægtig Jens Schjern. 1827 blev Nathan Rée Bladets Redaktør og fortsatte til sin Død 1854, og næste Aar overgik Redaktionen til Bernhard Rée.

Efter Rées Død 1868 blev Emil Carlsen lønnet Redaktør, først hos Enkerne Borch jun. og Marie Rée, siden hos Marie Rée alene, indtil 1883, da han afløstes af den Række lønnede Redaktører: Simonsen, Vejlstrup, Eilersgaard og A. P. Larsen, hvis Virksomhed ved Bladet andensteds er omtalt.

Aalborg Stiftstidendes Gaard

Alléen ved Klosterporten i Sorø, 1853 (efter Litografi)

BARNDOM OG BRYDNINGSAAR

Af NIELS HEDIN

LAURITZ ALEXANDER SCHIØTTZ-CHRISTENSEN, der i Aar runder de halvfjerdsindstyve, kom til Verden Aaret forinden den anden slesvigske Krig, endnu i Frederik den Syvendes Dage, fire Navne tilbage i Kongerækken, for fra Begyndelsen af at være historisk indstillet og fremdeles at have for Øje et Tidsvolumen, der fylder mere end de blotte og bare Tal.

Hans Fødeby Sorø var dengang, som nu, en stille, hyggelig Provinsby, præget af sin Sø, sit Akademi og sine dunkle Skove. I den lune Frødhed herinde svævede endnu, usporligt under Løvet, Strofer af Christian Winthers Elskovsdigtning, medens Ingemanns Aftensange bredt svulmende bares paa Kirkeklokkeklangens Vinger over det grønne velsignede Land – men Hol-

berg, den strenge gamle Herre fra Baroniet, Stedets ærværdige Skytspatron, hvilede kold og nøgtern i sin Sarkofag inden Klosterkirkens Mure, nær sit Akademi, besk smilende under Wiedewelts klassiske Marmor.

Drengens Fødested i Sorø laa paa Byens Storgade. Her, skraas over for Ministerresidensen, i Ejendommen Nr. 14 A i den lille Stuelejlighed boede hans Forældre, hans gode Moder. Her gik hans gamle Far, Guldsmedemesteren, med det krusede Kindskæg og med det venligt- alvorlige Blik bag Brillerglassene til og fra sin Butik og sit Værksted, her tilsaa han, nøjeregnende og paapasselig, sine Svendes Arbejde, modtog ærbødig og forbindtligt bukkende, som kun de gamle Laugsmestre kunde det og uden derfor at sætte til af sin Værdighed, nye Bestillinger, smaa Reparationer, som det nu kunde falde, eller gedigne Helarbejder i Guld og Sølv fra en udstrakt og trofast midtsjællandsk Kundekreds.

Hjemmet var gæstfrit. Som god og agtet Borger i sin By, rodfæstet i dens fortjenstfulde Haandværkerstand, dunkelt følede sig til alle Tider at have hørt Stedet til, ja selv som en Del af Stedet, byggede man i Guldsmedemesterens lavloftede Stuer ubevidst og umærkeligt videre paa solide fra Fædrene nedarvede Traditioner, lukkede sine Døre paa vid Gab for hver en værdig Gæst, der bankede paa, modtog paa gammeldags Vis en Ven, en Slægtning, en skattet Kunde, en højfornem lærd fra Akademiets Omraade med samme udsøgte Høflighed, men tillige med samme Varme, idet man ved slig kærkommen Lejlighed Mand som Hustru med Flid evnede at dække over en mulig ubekvem Virkelighed, en fælles Sorg, bag et Smil eller et djærvt Velkomstord at skjule en graa Hverdags yderliggaaende og uafviselige Krav.

Hjemmet og dets Beboere havde deres Særpræg, som ogsaa Huset havde sit – selve det lyse, graamalede toetagers Forhus med Gaard og Have, der her med et let Anstrøg over sig af rolig Værdighed laa og bredte sig paa Byens Hovedgade. Det var vel i første Instans næppe Stedets rent ydre Arkitektur, der alene gjorde sig gældende og i nogen Grad bidrog til at udhæve Stedet paa Bekostning af dets Omgivelser; thi Stilen heri

Barndomshjemmet paa Storgaden i Sorø

var, skønt iøvrigt uangribelig, ganske ordinær og lige op og ned, snarere og nok saa meget var det vel, foruden Arkitekturen, foruden Indtrykket af de faa og enkle Linjer, der beherskede Husets Facade, en gennem Alder og langsomt Forfald forædlet Patina, der ubevidst indvirkede paa Sindet og gav Anledning til, at der inden for et snævert begrænset Omraade, Husets Ene- mærker, skabtes en Stemning og en Hygge, en blid og ukunstlet Harmoni, yderligere udhævet ved Sammenspillet mellem Ind- kørslens skæve Portstolper, Væggenes ujævne Yderflader, Ræk- ken af lave Vinduvers vejrslagne Sprosser og solbrændte Rudeglar.

Her i dette gamle, kønne Hus, i disse lavloftede Stuer, van- kede i fordums Tid lærde Herrer over knirkende Gulvfjæl og disputerede og røg Tobak og snakkede latinsk og udtalte sig over Tænkning og Filosofi og over deres Syn paa alskens ab- strakt Materie. Huset burde, i Henseende hertil og fra disse

lærde Herrers Tid, følgelig have haft over sig noget i Retning af en Nimbus af Lærdom og Aand, og dets senere Beboere – i Datiden saaledes Guldsmademesteren og hans Børneflokk – endydermere føle sig paa en Maade forpligtede lige over for visse ærværdige Traditioner, som fra hin fjerne Tid herefter uløseligt

Faderen (efter Portræt fra 80'erne)

hørte Stedet til: gode Sæder at efterleve, Livssyn og Grundsatninger at værne om og føre ud i Livet. Og saaledes forholdt det sig i Virkeligheden ogsaa. Her laa just netop over Stedet, som Slægtens ældste nu erindrer sig det, ligesom en fjern og fremmed Duft, noget uhaandgribeligt forbigangent, der talte sit eget tyste Sprog, overalt og til alle Tider, og som ved hver en tvivlsom eller uoverlagt Handling, man stod i Begreb med at udføre, stumt og indtrængende pegede paa Pligtens og Samvittighedens Bud. – Hvem tør vel nægte det!

Lad være, at Guldsmademesteren selv, Husets Herre og Børnens Fader, som den ifølge Herkomst materielt indstillede Mand han var, intet eller kun lidet kunde føle herfor, lad være, at han med sin aandelige Horisont næppe heller evnede at overføre i det tænkte Verden den indre personlige Respekt for Realiteterne, som han i al sin Færd, i Handel og Vandel, saa udpræget lagde for Dagen udadtil som Haandværker og Borger – men hans Hustru kunde det, og hans velbegavede Dreng, som vi snart skal se, og som deres hele Udvikling senere hen i Livet til fulde vil bevise os det.

Hun kom fra et kultiveret Degnehjem, et Hjem med mange Bøger. Hun yndede paa sin Side at knytte til sig og sit Hjem

Børn og unge Mennesker af god Opdragelse og af god Herkomst. Honnet Ambition i dette Udtryks let nedsættende Betydning laa hende fjernt. Hun fik i Tiden Skik paa mangt og meget gammelt og overlevet i Guldsmedemesterens Hjem og inden for hans Enemærker, fik Fordomme udryddede og nye Impulser indpodede, fik med Aarene endog Bugt med sin Mands lidt overdrevne Konservatisme, lige over for hvad man dengang kaldte Kostgængere eller Pensionærer, hvilke han hidtil ikke havde taalt eller haft Tanke for. I hendes bedste Aar i Sorø, da Guldsmedemesteren allerede syntes gammel, havde hun ved Siden af, at hendes egne Drengene nu selv alle tre efterhaanden gik paa Akademiet, med Forkærlighed lukket sine Døre op for andre smaa Akademielever, Drengenes Kammerater og Venner, der her gik ud og ind, som man siger, efter Behag. I

Moderen (efter Portræt fra 80'erne)

Firserne endelig havde Guldsmedemesteren omsider givet efter for sin Hustrus Ønske om ogsaa at have akademisøgende Drengene paa Kost og paa denne Vis yderligere nært knyttede til sig og Huset paa Storgaden. Blandt disse opvakte Gutter fra Firserne, paa en Tid, da hendes egne Unger saa godt som alle var fløjne fra Reden, er der god Grund til at mindes Tyge, en Søn af Sognepræsten J. W. C. Skram til Damsholte paa Møen, mest ogsaa, fordi det var ham, der gav Anledning til, at Navnet Skram i det Par Aar, han boede her, blev en kendt og dagligdags Lyd i det aldrende Guldsmedeægtespars Øren. Man mener i Familien at kunne erindre, at Guldsmeden, ved en Lejlighed hvor Navnet og Slægten Skram var bragt paa Tale mellem ham

og den unge Tyge og selvfølgelig ud fra en Ordveksling om Tyges Forfædre og om deres fælles Slægtning, Guldsmedens Tante, *Henriette Christensen*, født *Schram* i Vingaardsstræde – skal have sagt til Tyge, om han var i Familie med Søhelten Peder Skram, en Udtalelse, man har bidt Mærke i, men som den gode Tyge, i Fald han har vidst Besked, har maattet besvare benægtende, hvad enten der til »han« i det foreliggende Tilfælde er blevet hentydet til Guldsmeden eller til Tyge selv.

* * *

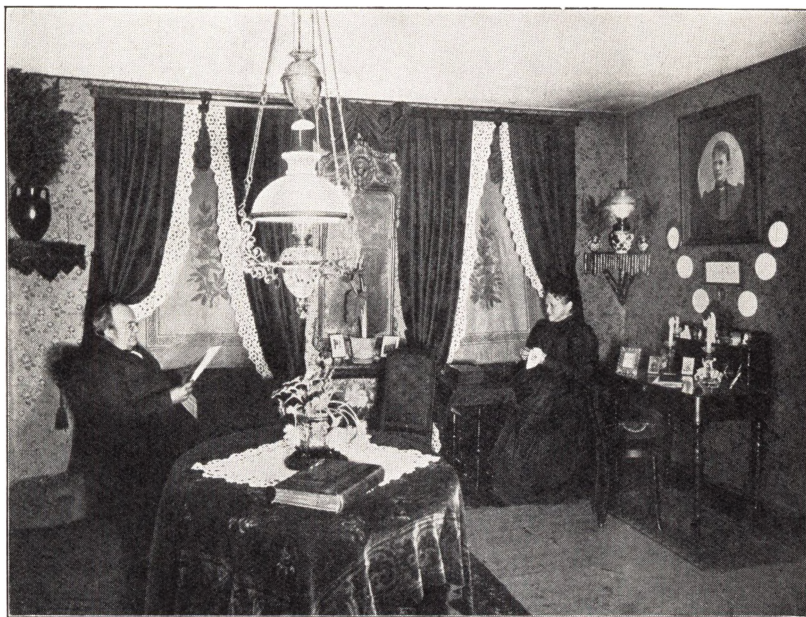
Foran i Haven, der hørte til *Lauritz Schiøttz-Christensens* Barndomshjem, Ejendommen paa Storgaden i Sorø, hvor Guldsmedemesteren residerede, stod der i gamle Dage et kraftigt og rigtbærende Pæretræ, et Bergamotte-Træ, med gyldne saftfulde Frugter, der snart blev hele Børneflokkens Yndlingsspise, og hvis Smag og Buket – som Sol og Drue – huskes, og endnu den Dag i Dag lyslevende lader sig trylle frem, naar Tanken vandrer hjemad, søgende eller træt, mod Barndommens Have.

»Disse Bergamotter kaldte vi Sibberns Pærer!« siger Pigebørnene Rentze og Louise. »Uvis af hvilken Grund!« tilføjer den korrekte Christian. »Efter Filosofen Sibbern!!« retleder den ældre, men mere fantasifulde Lauritz.

– »Sibberns Pærer« var dog et dejligt mærkeligt Navn – meget mere rigt og stort og rytmask end et fortærsket Grev Moltke. Men hvorfra i Alverden da dette eventyrlige Navn. Intet fornuftigt Menneske gaar dog hen og lader sine Bergamotter døbe Sibbern uden skellig Grund. Og hvilken Sibbern og hvilken Filosof, Frederik Christian eller Ludvig F. G.?

Og nu vender vi da tilbage til de lærde Herrer, der – som vi har omtalt det – i anden Fjerdedel af forrige Aarhundrede trampede Gulvfjælene tyndslidte i det gamle kønne Hus paa Storgaden og røg Tobak og drak Arrakpunsch og fremsagde latinske Oder.

Her paa Stedet residerede, før »den stærke Guldsmed« P. C. Christensen kom til Roret og i 1858 købte Ejendommen, den senere Sognepræst til Skamstrup og Frydendal *Julius Th. Borup* og hans jødisk fødte Hustru *Marie Rosa*, en Datter af Købmand

Forældrene i Dagligstuen

Jacob Trier i København. Borup ejede Ejendommen og var, forinden han i 1857 blev kaldet til Præst i ovennævnte Sogne, Adjunkt ved Akademiet, hvor han alt havde virket siden 1843. Han var den ene af de to lærde Herrer i Huset, hvis Aand »over Vandene« længe efter sporedes i dets gamle lavloftede Stuer. Den anden, en daglig Gæst i Huset, var hans Kollega, hans værdige Confrère fra Akademiet, der, ugift som han var, beboede et Par mindre Værelser i Akademiets Hovedbygning og her henlevede en Pebersvends umagelige Tilværelse, Adjunkten, den senere Overlærer *Arendt Johannes Christian Sibbern*, en ejendommelig Personage, der saa sent som i 1871 endnu færdedes og virkede i Sorø og paa omtrent samme Tid entledigedes i Naade og med Udnævnelse til Ridder af Dannebrog.

Her, i ham, denne knastørre Pædagog, har vi da ganske aabenbart Opnævneren til de mageløst gode Bergamotter i Guldsmedens Have, Barnearenes gyldne Eventyrfrugt, som i en fjern

Tid halvt for Spøg kaldtes *Sibberns Pærer*, og som maaske oprindelig af den gamle Overlærer selv er opelsket paa eget Træ, han i sin Ungdom satte som Stikling i den frodige sjællandske Jord. — Men han var ikke »Filosof«, ikke mere da, end vi alle er det, eller mere i hvert Fald end som en hvilken som helst anden studeret Mand er det. Ej heller var han Søn af den store Sibbern, Forfatteren til »Udaf Gabrielis Breve«, eller Broder til den »lille«, Humanisten og Hegelianeren, idet hans Far var Bog-

Klosterporten i Sorø

holder i København og højst fjernt ude beslægtet med Familiens store lysende Navne.

Over Guldsmedemesterens Butiksdør, til venstre paa vedføjede Billede (se S. 59), hang der, halvvejs ud over Fortovet, et gammeldags malet Træskilt, der i kortest mulig Form og med en tilforladelig akademisk Type tilkendegav, over for tilrejsende eller slet orienterede eller blot over for dem af Byens egne Beboere, der paa denne Vis ønskede at faa en gammel Sandhed paa ny bekræftet, at her, i dette Hus, boede *P. C. Christensen* og ernærede sig som Guldsmed. Senere blev det fjernet og er-

Rolighed i Sorø med den Kiellerupske Gaard

stattet med et malet Skilt paa Murfladen. Fra Butikken indensfor med dens Trædisk og dens iøvrigt troværdige Opstilling paa Hylderne af gyldne og sølverne Ting fra egen Esse, med Ure og Slagværker paa Væggene, førte for Enden af Disken en Dør ud gennem Stuerne til selve Guldsmedeværkstedet, Virksomhedens allerhelligste, hvor Mester selv med 3 à 4 Svende i sit Brød, hver enkelt anbragt i sit Indhug i det store fælles Arbejdsbord og med Mester nærmest ved Vinduet ud til Gaarden, flittigt sled for Udkommet og med Hammer, Fil og Gravstik bearbejdede alskens ædelt og lødigt Metal. Man smeltede selv sit Guld og Sølv hos P. C. Christensens, man havde Kendskab til Kongevand her, til Salmiak og til Cyankalium, man forstod sig paa Legering og Amalgamering, man hamrede sit Guld eller man drev det, graverede heri, ciselerede, udstafferede Smykker og Husgeraad og kunstfærdige Rigmandsartikler og beskæftigede, hvad der paa denne Tid allerede nu var et Særsyn, egen Guldtrækker paa Værkstedet, i et Aaremaal saaledes Vennen *Wilhelm Mansius Sporleder*.

I disse hemmelighedsfulde, halvt alkymistiske Omgivelser i

sin Faders Guldmedeværksted, hvor Sølvet randt i ildfaste Bæk-
 kener og Guld i Draabeform, Aurora selv, som lysende Ildkug-
 ler faldt fra Smeltediglerne, færdedes husvant, saa vidt hans per-
 tentlige Fader tillod det, den unge *Lauritz Schiøttz-Christensen*.
 Man kan næppe frigøre sig fra den Forestilling, at den senere
 Farmaceut og kemiske Eksperimentator, Opfinderen til en fos-
 forfattig Tændstik-Strygeflade, til en Acetylenlygte, en Blodfoder-
 melasse eller blot – som Apoteksdiscipel – til en fiks eller bekvem
 Maade at støbe en Lapis divinus paa, at gyde et blaaligt rygende
 Kjongsplaster i en Spaanæske paa, her, uden selv at vide det,
 har hentet sig Impulser og paa en ligefrem Maade har faaet sine
 uomtvistelige medfødte Anlæg for Kemi og Analyse, sin Kom-
 binationsevne, hvor det gælder Raastoffernes Udnyttelse, udvik-
 let i frugtbringende Retning.

Selv vilde han have været Gartner eller Mekaniker, Lauritz,
 eller Ingeniør, som han andensteds fortæller os herom, havde,
 i de yngre Aar, som de fleste opvakte og velbegavede Dreng
 har det, Vanskelighed ved at finde sit egentlige Felt, komme til
 Erkendelse af sine Evners Omfang og sine Evners Begrænsning,
 havde, under Opvæksten, hvor man saa smaat ventede allerede
 her at høre ham træffe sit endelige Valg, muligvis »ikke Lyst
 til ret meget« eller »til noget særligt«. Nu blev han Farmaceut.
 Hans omsorgsfulde Moder, der i sin Søns Barnesind mente indtil
 Vished at spore usvigelig Retfærdssans, vilde have, at han skulde
 være Dommer, læse til Jurist. Dette moderligt fromme Ønske
 blev det hans ældre Broder, *Frederik*, i rigt Maal beskaaret at
 opfylde.

Man mener i Nutiden, med Føje, at have Lov til at betragte
Lauritz Schiøttz-Christensens Indtrædelse i den farmaceutiske
 Stand til Dels som et Spil af de løseste Tilfældigheder. Sandt
 er det i hvert Fald, at den af hans Forældre i saa Henseende
 endelig trufne Afgørelse ikke forud med Brask og Bram blev
 forkyndt en andægtigt lyttende Samtid af Farmaciens Herolder.
 Alt gik saare stille af. Om en Kaldelse fra oven var her ikke
 Tale. Vægtige Argumenter eller uomgængelige Krav, fra Dren-
 gens eller fra hans Forældres eller nærmestes Side, om at komme

Vordingborg Apotek før Ombygningen

til at røre Salver, forelaa ikke. Æskulap som saadan, Faget i en Guddoms Lignelse med Slange og Stav gjorde ikke Attentat paa hans unge Sjæl. – Nej! det blev saamænd *Moster Louise* i Vordingborg en skønne Dag, idet hun fandt paa at skrive til sin Søster i Sorø, at en Lærlingeplads paa Stadens Apotek stod ledig – der helt uventet og ukaldet blev den egentlige Formidler, den Stykkets deus ex machina, der ved sin Resoluthed løste Konflikten. Saa var den Sag klaret! Samme Sommer, som dette skete, var *Lauritz Schiøttz-Christensen* Discipulus pharmaciae paa Vordingborg Apotek.

En Egenskab til, ved Siden af den aabne Sanddruhed og det højt udviklede Retsind, der præger den unge *Lauritz Schiøttz-Christensen* og præger ham i ikke mindre Grad endnu, den Dag i Dag, er hans Sparsommelighed, kortest fortalt bundende i en fra Barneaarene indpodet Respekt for det store i det smaa. I

hans fædrene Hjem i Sorø, hvor Guldsmeden og dennes Kone selv var sparsommelige Folk, og hvor Børneflokket, jo større den blev, opdroges i en borgerlig Sparsommelighedens Aand, eksisterede der et Begreb, der hed »en Tærepenge«. – Aa ja! et Begreb kalder man det nu, mere vel nok end et Begreb, en lille Skilling da. Nu vel, men en meget lille Skilling! Med en saadan »Tærepenge« – lad det da være ikke mindre end en Fire-

Et Vennelag fra Soranertiden

skilling, for ikke at sætte Begrebet Sparsommelighed i et ufor- delagtigt Lys – kom man langt i Guldsmedens Hjem og kunde man, efter Guldsmedens Syn paa Penge og Penges Værd, komme vidt omkring og drive det ogsaa personligt vidt. Rørende er i Nutidsmenneskets Øren Anekdoten om den lille Lauritz, der, med en Tærepenge i sin Haand – eller bunden i en Knude i sit Lommetørklæde – alene, fra sin Hjemstavn, rejste til Slagelse, eller var det maaske Ringsted, for til herboende Kunder at afle- vere færdige Reparationsarbejder fra sin Fars Værksted, Pibe- beslag eller Ørenringe, og hvorlunde han da paa en saadan Verdensrejse tog ind til en Bager Madsens, der »gav ham Hvede-

brød og var saa gode mod ham«. – Disse Bager Madsens – om Navnet huskes ret – har uden Tvivl været nære Slægtninge til hans Fars, Guldsmedemesterens første Hustru, den efter en Barnefødsel – Barnet var dødfødt – tidligt bortgangne Rebslagerdatter fra Ringsted *Caroline Vilhelmine Madsen*, der døde i Sorø ved Juletider 1857.

– Her paa dette Sted skal ikke skrives *Lauritz Schiøttz-Christensens* Memoirer – et Værk for sig, som den 70-aarige Yngling sikkert selv vil holde os til gode – her skal saaledes ej heller optrævles i Enkeltheder en Barndom med dens særegne

Søster Henriette

Glæder og Sorger, Skolegang og Friluftsliv, bristede Drengesforhaabninger og straalende nye Erobringer til Gengæld paa helt andre Leder, en Opgave, man desuden ikke har bedt om her at faa behandlet, og som man saa sandelig erkender ogsaa at savne i udpræget Grad Forudsætninger for og sproglig Rutine til at kunne løse til Gavn eller Glæde for nogen Moders Sjæl.

Her skal højst med Stormskridt gaes hen over endnu nogle Kendsgerninger:

Aar og Sekler er forløbne siden da, siden vor lille Lauritz spillede Klink med andre Smaadrenge paa Sorø Gade. De gamle fra dengang er borte, den følgende Generation, hvortil han nu selv maa henregne sig, har naaet Støvets Aar. Borte er »den stærke Guldsmedemester« i Sorø – Sor, som han med gammeldags Respekt for det overleverede uvægerligt selv vilde have sagt det, og til mild Forargelse for sine kritiske Sønner – født i Sor og død i Sor, et lidet Kredsløb, men vel tjent og vel levet. Borte er hans anden Hustru, hans Sønners Moder, den milde *Hanne Schiøttz*; de hviler sammen, Mand og Hustru, i den sjællandske Muld paa Kirkegaarden i Sor, den en stor Mand har kaldet

Seks Søkende, Minde fra 60 Aars Dagen

den skønneste af alle danske Kirkegaarde, han i sin Ven og Velynders, *Wilhelm Mansius Sporleders* Grav, hun ved hans Side.

Og imens er Børnene fløjne fra Reden – mens Seklerne gik – den ene efter den anden, en til sin Jura i Hovedstaden, en til Forberedelserne til sin Lærergerning, Pigebørnene til Giftermaal og Moderpligter, vor mørkøjede Yngling til sit Apotek.

End ikke Aarene her, Discipeltiden, skal vi gøre nogen Blæst ud af, Aarene i Vordingborg med deres inden- og udendørs Forlystelser, Livet paa Vordingborg Apotek med Lærdoms Indprentelse og hvor han som Discipel maatte hente Drikkevarer til Kandidaterne, hans Kamp og Uro i disse Aar, inderst inde forbitret og raadløs, hans Tvivl om Lykke i sit Kald – hans Faders rolige Formaninger.

Vor *Lauritz Schiøttz-Christensen* stod, som sine øvrige Lidelsesfæller paa de danske Apoteker, sin Læretid igennem, absoluttede for sin Part og med Glans i Nabobyen Køge sin far-

maceutiske 1. Del, Datidens Medhjælpereksamen, den i Almindelighed meget formløse Physicatprøve, hvor selveste Stiftsphysicus optraadte som dertil lovlig beskikket Eksaminator.

Formløs og lige til og paa sin Vis glørværdig var i hvert Fald hin mørke Decemberdag i Køge og hin berømmelige Examinat-ion, for saa vidt som Spørgsmaalene, der skulde eksamineres i, stod optegnede paa den ene Side af et Ark Papir, den, der vendte ind mod Stiftsphysicus, Svarene paa den anden, den, der vendte udad mod Eksaminanden!

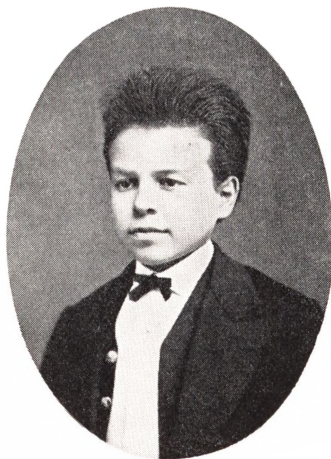
At man var imponeret paa Køge Apotek hin Dag siger sig selv, at Stiftsphysicus cordialt trykkede sin begavede Eksaminands Haand tilføjes kun for Fuldstændigheds Skyld.

For om muligt at glæde vor Helt og en til hans Person nær knyttet og interesseret Samtid, for ligesom at genopfriske og puste Liv i en halvglemt, men ikke desto mindre betydningsfuld farmaceutisk Begivenhed i hans Liv, muligt ogsaa for selvisk at udnytte en Situation og lægge for Dagen et vist Udtryk for Omhu og Akkuratesse i Uddragene af de gamle gulnede Papirer, hidsættes her til Slut Resultatet af *Lauritz Schiøttz-Christensens* Kandidateksamen absolveret ved Københavns Universitet i Juni 1885: Nr. 8, *Lauritz Alexander Christensen*, f. 1863 i Sorø, Laudabilis (57 Points). Pharmaceutisk Præparation: Oxydum hydrargyricum af 50 grm. Hydrargyrum; Analyse: Vinsyre, Benzoesyre, svovlsurt Kinin; kemisk Præparation: Æther af 700 grm. Vinaand.

Og hermed er da *L. Schiøttz-Christensen* bleven farmaceutisk Kandidat, udlært i Farmaciens Forskole med den større eller mindre Betydning heraf, man individuelt tør forsvare over for sig selv og andre at lægge i en saadan pseudoakademisk Grad baseret halvt paa haandværksmæssig, halvt videnskabelig For-dannelse — men hermed begynder samtidigt et helt nyt Livsafsnit for *Schiøttz-Christensen*; hans Virksomhed i Livets Skole indledes i disse Aar med fagligt-sociale Forpostfægtninger, under hvilke hans Reformeringsstrang hastigt udvikles, hans organisatoriske Evner tager til i Styrke og Omfang, vokser, i samme Grad som hans Foragt for Fagets Lunkenhed og de ledendes Snæversyn

vokser, indtil bristefærdige Højder. — Selv fortæller *Schiøtzt-Christensen* os andetsteds (se foran S. 15), at han i disse stormfulde Aar — Brydningsaarene — et Par Gange fik Afløb for sine revolutionerende Tanker i »Ny pharmaceutisk Tidende«; men disse Indlæg, han her har formet og publiceret, synes usigtede eller under Mærke og er i Nutiden vanskelige for en uindviet at eftervise med Sikkerhed.

Den 1. Oktober 1890 kom Opraabet til Fagfællerne, et mønstergyldigt Aktstykke i den nye Aand, en lovende Prøve paa dets Forfatters fremtidige Form og hans Stilkunst som Redaktør. Midt i Maaneden holdtes det »skumle«, natlige, halvofficielle Skindergademøde, hvor man diskuterede Retningslinierne for en forestaaende Aktion mod Apotekerne, — man begejstredes, raabte Hurra, hyldede sin fremtidige Fører. — Mens Vaabnene smedes, strømmer Tropperne til — Kampen kan begynde!

En Søn af Sor

SIEGUMFELDT PINX. 1898

L. Elling-Lund

Digteren B. S. Ingemanns Hus i Sorø (efter Litografi)

FARMACEVTISK ORGANISATOR

Af NIELS HEDIN

*Ungdoms Kamp for Fællers Kaar
skabte Fæller egen Gaard.*

Farmaceutisk Medhjælperforenings officielle Organ, Foreningens Talerør over for Offentligheden, *Farmaceutisk Tidende*, bragte – hvad der i Bladets Historie anses for at være enestaaende – i sit Nummer af 10. April 1899 til sine Læsere trindt om paa Landets Apoteker et Følgeblad, et i Fototypi udført Portræt af den Mand, der i sin Tid, i Begyndelsen af 90'erne, ud af en raadløs og splittet Hob havde stablet Foreningen paa Benene, som siden da – til han et halvt Aar forinden, i Oktober 1898, afbrød sin Virksomhed og bosatte sig i Italien – med en mærkelig Blanding af Kløgt og Despotisme havde varetaget Stan-

dens Interesser og, inden for samme Tidsrum, et lille Decennium saaledes, i sin Egenskab af Bladets Redaktør havde anlagt de Retningslinier for Bladets Politik, man ikke siden har ønsket at fravige, undfanget og skrevet de Ledere til Bladet, støbt og fremsat de Maksimer heri, der ved deres hvasse Form, deres Afgjorthed, deres forøvrigt kløgtige Valg af Ord, som ikke mindst i Henseende til den frejdige Optimisme i en for Standen mørk og haabløs Tid, der gennemstrømmede dem, i bemærkelsesværdig Grad bidrog til at skabe Respekt om Personen og om den Stand, han tilhørte, til udad at gøre Bladet kendt mellem andre – læst ogsaa i politiske og formaaende Kredse – indad paa samme Tid elsket og beundret af egne Tilhængere som frygtet og forhadet i Modstandernes Rækker.

Med nævnte Eksemplar af Bladet kom der altsaa hin skønne Morgen ind ad Døren paa de forskellige Apoteker Landet over et Bilagsblad, et Sorttryk, Portrættet af en Mand.

Lad os standse her et Øjeblik og i Tankerne ligesom slutte os til den lille Gruppe Kollegaer – en fem og fyrretyveaarig Provisor, en prøvet Sjæl, Veteran i sin Stand, en Laborant med sværmeriske Øjne, ind her imellem, ung, lille af Vækst, en landligt udseende Sjællænder, nærsynet og farveløst blond, lige hjemkommen fra Eksamensbordet, Stedets Receptar, der – paa det Lag Apotekeren («Apis», frygtelig Ihukommelse!) Indbegrebet af Magtfuldkommenhed og Absolutisme, aldeles sikkert da, menes forheftet for en Tid andetsteds og Virksomhedens store Tandhjul, »Skranken«, af Mangel paa Drivkraft for nogle Minutter holder op med at klapre – dæmpet talende og gestikulerende kaster sig over Studiet af Portrættet og af de kendte Træk.

Det samme Strøg under Øjnene, den samme høje Pande, stærkt udformede Underlæbe, de samme begyndende Furer, som Portrættet saa levende bærer til Skue, genser og genkender de tre Apotekersvende her i Officinets Halvlys stigende fra Billedfladens Sortgrund, ja som de mindes, de saa ofte saa de samme Træk hos Manden selv, fra sin Talerstol, fra Møderne, de samme Linier, det samme Minespil, stige og falde, strammes og helt omlægges, for til Slut virkningsfuldt understøttet af Blikkets

Glød at forme sig til det sarkastisk-godmodige Smil under Moustachen, hvormed Manden yndede at ledsage Udslyngningen af en af sine skarpt formede Sentenser over en frafaldens Rænkespil, en Modstanders hele Sum af Uhyrligheder, givet til Bedste for en tæt pakket Forsamlings udelte Applaus.

I Modsætning til disse tre helbefarne, den fem og fyrreaarige Provisor, Laboranten og den unge sjællandske Receptar, der, som vi netop har udviklet, hver især, under ulige Vilkaar som det synes, personligt har truffet Manden, hvem Portrættet forestiller og som her — i et Minuts Dødvande, mens Virksomhedens store Tandhjul holder inde med sin Klapren, og »Mester« er forheftet et eller andet Steds (saa vidt vides da!) — i ivrig Debat udvikler for hverandre, hvad Billedet ejer af Ild og Temperament — modsat disse har den stedse voksende Skare af unge Mennesker,

L. Schiøttz-Christensen som Soldat

som just fra Aarene omkring Aarhundredskiftet og gennem de følgende Decennier efter moden Overvejelse agtede at gøre Tempeltjeneste hos Æskulap og Hygæa, og som efter underkastede Prøvelser af forskellig Art visseligen heller ikke lagdes Hindringer i Vejen for med Titel af Disciple, fromme og lærvillige Novicer i Gudernes Tjeneste herefter at betrede Arnestedet for al gammel og ædel Kunst, Apoteket, som dette nu engang afslører sig for Novicen, bedømt inde fra, med skellig Fortrin og skellig Brøst — modsat disse, overhovedet modsat de fra Kampaarene, de fra før »Systemskiftet«, har næppe Nutidens Farmacevter, den

enkelte saa lidt som Flertallet af den hele Stab af Æskulaps Sønner og Døtre, der fik deres Ilddaab efter 1900, nogensinde haft Lejlighed til paa anden Vis eller i anden Forbindelse at lære deres Fags store Organisator at kende, hvad *Udseendet* an-

Thora Anna Krabbe som 16-aarig

gaar, end netop gennem Portrættet af ham, Fototypiet fra Pacht & Crone, som Landet over led den Skæbne (eller nød det Fortrin, om man vil!) i indrammet Stand at blive ophængt som Prydelse, ofte eneste Pryd endda, paa en Væg i den i Datiden ved sit spartanske Udstyr meget berygtede, i Fagbladet udkældte, Mand og Mand imellem inderlig fordømte Apoteksvagt, den danske Farmaceuts kombinerede Opholdsstue, Soverum og Bodskapel uden for den effektive Tjeneste.

Vi ledsager i Tankerne Portrættet af den kendte Førerskikkelse paa dets Vandring fra Officinet ad halv-

mørke Gange og op over slidte Trappeafsatser, fra flygtigt Eftersyn og midlertidig Bedømmelse paa Apotekets Skranke til dets fremtidige Plads som Mindeblad og Icon paa Væggen i Apotekets Vagtlokale.

Usynlige, men desto mere grebne af vor Mission, opfyldte af Forskersind og af velmenende Kritik, om der skulde blive Brug for sligt, stiller vi os i en sen Nattetime ved Siden af den unge Novice, Apoteksdisciplen af Aargang 1900, den Stund han »under Lampens blege Skær« ser op fra sin »Rützou«, sin »E. P. F. Petersen« og, følgende en her ikke yderligere klarlagt Intuition, uvilkaarligt vender sig mod den graalige ubrudte Vægflade og,

»mens Stilheden behersker Rummet«, mens den fem og fyrre-
aarige, den sværmeriske Laborant eller den blonde Sjællænder
forlængst hviler dybt i Søvnens Arme, alene, ubevidst, halvt
under Tvang, ud af sit unge Nemme, sin Hang til Analyse giver
sig til at beskæftige sig med den nye Attraktion, *Portrættet*, der
kom med Posten igaar, og som af den begejstrede unge Recep-
tar allerede i Aften er blevet anbragt paa sin fremtidige Plads.

L. *Schiøttz-Christensen* staar der at læse under Billedet; et
godt, stort og velafrundet Navn, et Huskeemne som Rützou og
E. P. F. Petersen og Anders Christensen, men ikke af nogen lærd,
snarere af en Stridsmand, et Navn man erindrer sig spontant
at have hørt bruse i Diskussioner, svirre under Officinets bro-
gede Mosaikloft og kun modstræbende dø hen.

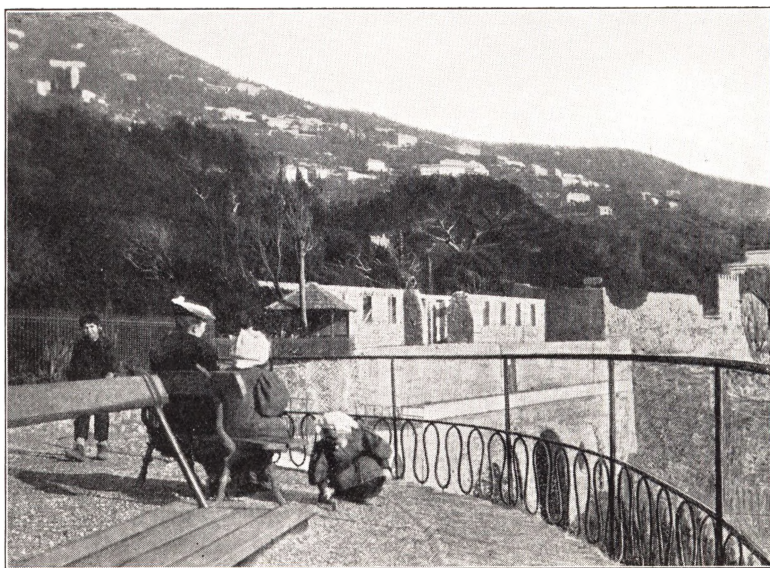
Vi bistaar – selvbestaltede Aander – i en sen Nattetime den
unge Æskulapsøn i hans første famlende Forsøg med *Portrættet*,
i hans aabenbare Stræben efter ad Intuitionens Vej at tyde Bil-
ledets lønlige Sjæleskrift. Vi hvisker ham vejledende Ord i hans
Øre og rækker ham en usynlig Kode.

Kan hænde, han under vort Førerskab og under vor Kontrol
evner at naa til en Trækkenes Dechifrerung, til at kunne læse
sig et Liv og en Skæbne til ud af dette mørktonede Tryk paa
den hvide Grund, til af Ansigtets Furer, Liniernes og Ansigts-
vinklernes gaadefulde Kryptogram, af det dybsorte altbeherskende
Blik at kunne opbygge sig en sjælelig Synthese – ganske som
de gamle Sandsigersker kunde det, naar de ud af deres hemme-
lige Viden læste sig et Menneskes Fremtid til i Arabeskerne i
en udstrakt Haand.

Vi hengiver os herefter til en Slags occult Billedtydning i
Slægt med Kiromantikken og Grafologien, en abstrakt uvidens-
skabelig Iconologi – sagt saaledes for gennem nogle fremmede
og sjældent anvendte Ord yderligere at formumme og mystifi-
cere os – og, inden Tolvslagene lyder fra Officinets klingre Lon-
donerur og afslutter vor Seance, vil vor Dom være falden, vor
Bedømmelse af Manden paa Baggrund af hans Kontrafej være
tilendebragt endelig og uigenkaldeligt.

Vi har for os en midaldrende Mand, rank af Statur, en Mand

Italien, Udsigt fra Nervi nær Genua

i jævne Klæder, en Haandværkers Søn. Skikkelsens militære Apparition – Manden er jo Løjtnant – søger vi at fastslaa gennem en iøjnefaldende, bevidst og villet, men helt naturligt virkende bred frontal Rejsning af Overkroppen. Hovedet, der bæres paa kraftige, næsten atletiske Skuldre, holdes let fremadbøjet, saa Halsens Muskulatur hviler afspændt i Halskravens brede Udskæring. Halsbindet, der er bundet i et bredt og fyldigt Ornamment over det stivede Skjortebryst, røber paa eengang dets Bærers kunstneriske Sans som i højere Grad hans velskolede og beherskede Natur. Sjældent saa man en Kunstners Halsløjfe saa lidet kunstnerisk bundet. – Et uudforskelligt Blik, to sorte dybe Øjne, der er rettede som Dolkestik mod Beskueren, er af næsten voldelig Virkning. I dette forunderlige Blik tror man momentvis at ane Spejlinger af en stærkt sammensat Naturs samlede Sum af Egenskaber og Tilbøjeligheder. Her kan Godhed i almindelig humanistisk Betydning, den lyseste Godhed ligesom afspejle sig paa Overfladen og muligt i overvejende

Grad; men Lidenskaber ligger bag som lænkede Rovdyr i Bur.

Næsen er Ansigtets svageste Parti; den udviser, paa Portrættet i hvert Fald, faa eller ingen karakteristiske Holdepunkter. Var vi Spaamænd og Charlataner og intet mere, alene opsatte paa

Capri, Vej til Anacapri

at sige behagelige Ting, vilde vi af Næsefløjenes ligesom modstræbende Hang til opefter at danne en konkav Bue, som »naar man lugter til en Rose« – et Udtryk, der er lige saa ukarakteristisk som selve Symptomet – muligt finde et svagt Grundlag for at turde smigre Portrættets Ejermand med at være i Besid-

delse af hjertevindende Egenskaber, maaske i særlig Grad endda i Forholdet til det smukke Køn.

Den høje, hvælvede, regelmæssige, næsten kuppelformede Pande, hvorfra Haarfylden allerede har indledet sin beskæm-

Farmaceutisk Medhjælperforenings Kontor
paa Nørrevold (se S. 90)

mende Retræte bag ud, er som et hvidt, ubeskrevet Blad. Her indenfor er opmagasineret som i en Skatkiste dens Ejermands gode Forstand, hans solide medfødte Anlæg, hans Fond af ypperlige aandelige Gaver, Egenskaber hos denne endnu ikke fyrretyveaarige Mand, ikke alle lige udviklede, ikke alle lige udtalte,

men alle i allerhøjeste Grad presente og i Behold, i rigt Maal, kvalitativt som kvantitativt, »ved Haanden« og, i Volumen bedømt eller efter Vægt – billedlig talt – tilstrækkelige for et langt intenst Livs omfattende Behov.

Det lyse Strøg under Øjnene, der saa smukt kommer til Orde paa Portrættet, tyder paa altruistiske Egenskaber og Evne til at forme sit Liv efter altruistiske Grundsætninger.

I langt højere Grad end af den ordinære Næse beherskes Billedets Underansigt af Munden under den kraftigt voksende, efter Datidens Skik elegant plejede Moustache. Her har vi for os i udtalt Grad en velskabt og fyldig Mund, en Mund, der kan forme sig om et Ord og udslynge en Sentens. Muligt hæmmes visse Ordlyds tilstrækkelig distinkte Udtale af dette Taleorgans svære fremskudte Underbygning. Sjæleligt set taler Munden og dens Form, dens rent ydre Arkitektur, om dens Ejers Viljestyrke, under visse Forhold tillige om hans Voldsomhed, der atter igen ret beset blot behøver at være Udslag af Overskud af Energi.

At vi i Manden foran os har en *Herskernatur* – –

Men her ødelægges med eet og for bestandigt og for aldrig mere at genoptages vor fint opbyggede Analyse, vort Forsøg paa ad intuitiv Vej at trænge til Bunds i en menneskelig Natur og med Støtte alene fra en sideløbende grafisk Analyse af Portrætbilledets synlige Ejendommeligheder at afgive en sagkyndig Karakteristik af den afbildede Persons aandelige Jeg. – Her skæres Traaden over, Eksperimentets Enkeltheder falder fra hverandre som en Bunke Byggeklodser. – Som eneste ydre Foranledning til Katastrofen maa noteres en sprukken Alarmklokkes brutale og krævende Lyd gennem Stilheden. Et taaget Paafund af en taaget Sjæl, en skrigende Sct. Veitsdansbefængt Bjælde, der ikke vil falde til Ro. – Uret viser syv Minutter i Tolv.

»Det er Natklokken!« siger den unge Æskulapsøn frem for sig, let forvirret og seende sig raadløs om i den øde Vagt. Saa hænger han med et Sæt sin Icon over Sømmet paa Væggen, farer i Trappen parat til at ofre sig for sin Haandtering og lader os om ved egen Hjælp at fordunste ud af det aabentstaaende Vagtvindue, den Vej vi kom fra.

Portrættet af cand. pharm. *L. Schiøttz-Christensen* har, foruden sin indre mystiske Historie, som vi her har forsøgt at udrede, tillige sin rent ydre endog særdeles haandgribelige, som vi ej heller, nej langt mindre, vil forholde en interesseret og velvillig indstillet Familie- og Vennekreds som Nyhedsstof eller til behagelig Genopfriskning og Diskussion.

Aase og Eja (Italien)

Det var i September 1898 – dengang *Schiøttz-Christensen* paa sin politiske Magts Højde, forgudet og tiljublede af sin Tilhængerskare og, endskønt modstræbende, anerkendt endog af gamle hidtil uforsonlige Fjender blandt Apotekerne, i fuld Tillid til sit sociale Bygværks Styrke og Uindtagelighed for ramme Alvor talte om at kaste alle Broer af for at søge Hvile og Rekreation uden for Landets Grænser – at en Gruppe af gamle Kollegaer, Medar-

bejdere inden for Foreningens Ledelse, politiske Bannerførere fra Provinsen isprængt enkelte særprægede og uselviske Naturer, begavede Løsgængere inden for Standen, hvem maalbevidst Arbejde, uanset Personen, i sig selv alene var Hyldest og Belønning værd, og hos hvem Glæden ved at give var et lysende Karaktermærke, traadte sammen og udsendte et Opraab til Landets Farmaceuter af følgende Indhold:

»Ved den forestaaende Generalforsamling i Farmaceutisk Medhjælperforening nedlægger Hr. *Schiøttz-Christensen* sit Mandat som Formand og fratræder paa samme Tid sin Stilling som Redaktør af Farmaceutisk Tidende.

Siden den Dag for otte Aar tilbage, vi første Gang valgte Schiøttz-Christensen ind i Foreningens Bestyrelse, er der sket os store Fremskridt; han har skabt en stor og levedygtig Organisation med Midler til at sætte sine Planer i Værk; han har været Organisationens Leder, han har tænkt og talt og skrevet for os; Reformen, som det vilde tage en Menneskealder at gennemføre for Farmaceuter i deres ledige Timer, har hans Tid og Kræfter bragt i Stand saaledes, at deres Virkninger allerede nu er kommet os til Gode, og fremtidige Generationer spares for Striden om de første Betingelser for Velbefindende ved og Lyst til det daglige Arbejde; selv nu, da han forlader os, vil vi en Tid lang have nok at gøre med at fuldføre yderligere af ham indledede Fremtidsplaner.

Der er ingen Tvivl om, at Farmaceutisk Medhjælperforenings Medlemmer ved Afskeden gerne vil give Schiøttz-Christensen et synligt Bevis paa vor Taknemlighed for hans Gærning. Undertegnede har tænkt sig blandt Medlemmer at skaffe Midler til at lade male et Portræt af vor afgangende Formand og Redaktør, idet vi derved tilvejebringer en varig Gengivelse af hans Træk i de unge Aar, da han stred den gode Sags Strid for os. Billedet vil blive overgivet ham inden hans planlagte Bortrejse«.

Alf og Ulf (Privatbillede)

Ja, saaledes skrev man om sin bortdragende Fører i en for Standen trang og kampfuld Tid, begejstrede og taknemlige, kraftfuldt paapegende i Opraabets ydre Form og dog nænsomme i Valget af Ord, som Brødre om en Broder, som en Søn om sin

Fader, et Folk under Aaget endnu, men med de haardeste Forpostfægtninger bag sig og med Haabets Morgenrøde i lysende Lue bag Kampgny og Mulm – og i Dag, de samme Ord, fem og tredive Aar senere citerede fra det gamle gulnede Dokument, paa ny udtalte stadig lige usvækkede, stadig lige kraftfuldt mænende, lige velklingende, lige inciterende paa Læsernes Sind ved deres Inderlighed og Glød.

»Omkostningerne vil udgøre omtrent 1200 Kr.«, slutter det gamle Opraab, »Bidrag og Anmeldelse af saadanne modtages af Enhver af Undertegnede«.

Skal vi da nævne disse Navne, hvoraf mange forlængst er gaaede over i Historien – eller skal vi samle vor Opmærksomhed om nogle faa heriblandt. – Her var den blide C. F. Heise, Møntguardejnen, gamles og syges Ven. Hans ydre Modsætning den stormende Ivan Christensen. Her var Andreas Jørgensen og E. Dam, Foreningens designerede Førere, Arvtagerne til Formands- og Redaktørstillingen – ak, den lærde og kloge Dam, Standens flittige, alt for tidligt bortgangne Mindesamler og Historiograf! – Her var den sagligt indstillede Rübner-Petersen, en af de modige fra 90-Aaret, mangeaarigt Medlem af Hovedbestyrelsen og Forvalter af Foreningens Pengekasse; A. Breuning og A. Kirchsheiner, politiske Emner til Anvendelse i Fremtiden; O. Gelert, Folklorist og blomsterkyndig paa samme Tid, død ung, alt for ung, en Kender af Rang paa Floristikkens Omraade; van Mehren og Falck Møller, den første endnu levende, den sidste forlængst død; Provisor P. Mørch fra Svanen i Aalborg, ligeledes død, og som eneste Femininum midt i en Kreds af stærkt dominerende Maskuliner den senere Forfatterinde Dora Overgaard fra Thy.

– Men, hvortil i Virkeligheden paa dette Sted disse Navne, der, skønt lysende paa Farmaciens Himmel, er faa og afmægtige, ja hartad betydningsløse og utilstrækkelige, hvor det drejer sig om noget saa afgjort som 1200 blanke Kroner paa Bordet! – Skal vi da nævne dem alle, alle de, der efterkom Opfordringen og bragte deres Skærv – ingenlunde! Thi det er ikke en Klike, her er Tale om, ikke en Gruppe i en Mødesal, men en

hel Stand, en Skok af Navne, der staar bag de udvalgte og faa.

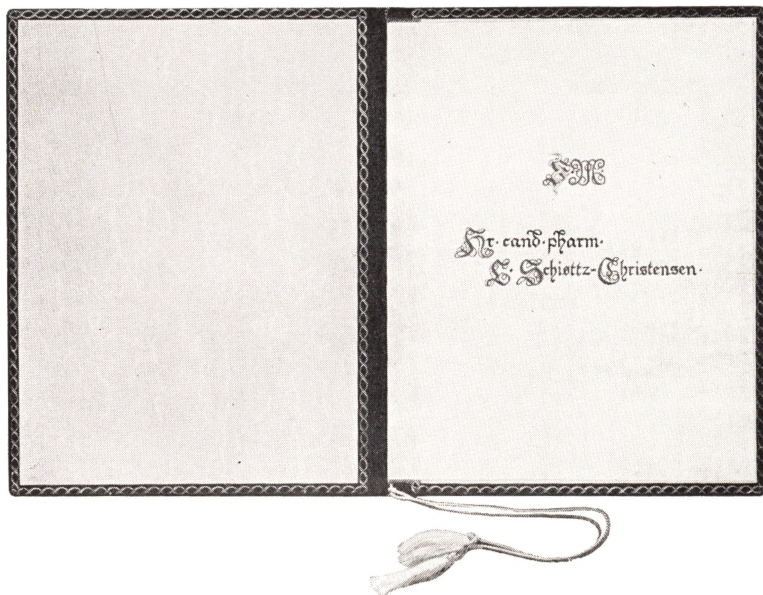
Dam var vel – saa vidt det for en Nutidsbetragtning lader sig erkende – Sjælen i Foretagendet, saavel den, der ud af sit artistisk indstillede Naturel undfangede Ideen med det maledede Portræt, som den, der nær knyttet til redaktionelle Anliggender ved Farmaceutbladet, stilistisk vel opøvet paatog sig Hvervet at formulere og udsende det fremsatte og af Komiteen enstemmigt vedtagne Forslag: at overrække Portrættet, naar det var færdigt, af den afgaaende Fører til Schiøttz-Christensen selv med frieste Dispositionsret herover for sig og sin Hustru – i en officiel Form og som et Opraab til den samlede farmaceutiske Stand.

Dam var det i hvert Fald – efter at han i Spidsen for Komiteen forgæves havde banket paa Døren hos Jerndorff og et Par Malere til, der paa dette Tidspunkt, August-September, endnu ikke var komne ind fra Landet og næppe kunde tænkes at ville afbryde deres Udendørsarbejder i disse Aarets rigeste Malemaas neder for denne enkelte om end ikke ubetydelige indendørs Portrætbestilling – der personlig en skønne Dag over for Fru Thora Schiøttz-Christensen bragte Maleren *H. C. Siegumfeldt* paa Bane, et Forslag, der af de tilstedeværende blev modtaget med udelt Bifald og i Henseende til dets videre Udformning gennem Henvendelse ogsaa til Maleren blev Foranledning til udelt Glæde og Tilfredshed for alle Parter.

Siegumfeldt boede dengang – nær de 65 Aar, men som udøvende Kunstner med et kendt Navn og fysisk set i højere Grad i Vigueur nu end nogensinde – i Gothersgade 5, 3. Sal og havde sit Atelier paa Kongens Nytorv.

Efter sine ulykkelige Aar i 70'erne havde den af megen legemlig Modgang haardt prøvede Mand efterhaanden ved sejt Udholdenhed oparbejdet sig et Ry som Kunstner, dels som Portrætmaler i den gamle Stil – og her bringes det af Datiden stærkt omtalte Portræt af Provst Taaffe til Keldby paa Møen i Erindring – dels som Virtuos paa det i den dannede Nutid ikke mindre skattede og med Føje beundrede saakaldte Vermehrenske Felt med udpræget Forkærlighed for genreagtige Portrætbilledmotiver i delikat og udpenslet Udførelse (»Dame ved Skrivebord« o. fl.).

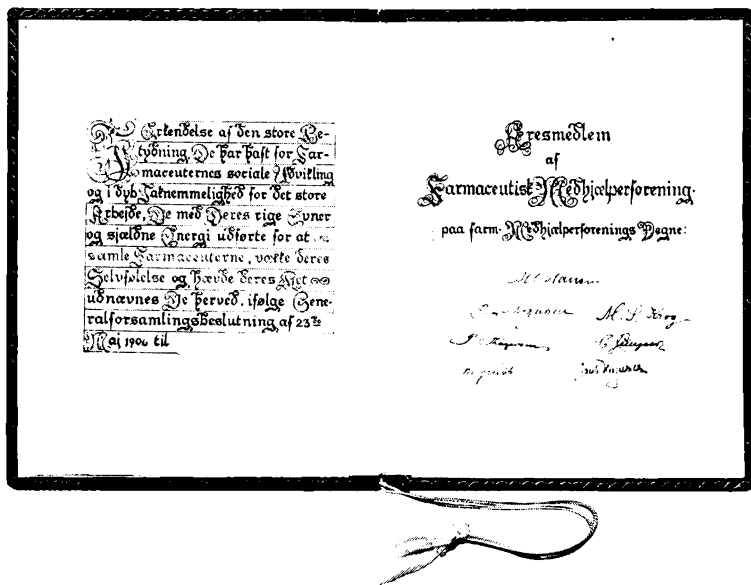
Denne elskelige gamle Kunstner, der paa dette Tidspunkt, Efteraaret 1898, allerede i en Snes Aar havde været Medlem af Akademiet og paa Bestilling havde udført Portrætter til Udstillingerne af en Række Malere, blandt hvilke vi bemærker Heinrich Hansen og Kyhn, fik sig af Dam og øvrige tilforordnede Arrangører Opgaven forelagt og paatog sig uden Betænkning

at stille sine Evner til Disposition for Sagen, idet Portrættet blev foreslaaet malet paa hans eget Atelier, et Forhold, der atter og i anden Henseende havde til Følge, at der mellem de to Mænd, den gamle Maler og det betydeligt yngre Brushoved til Model, udviklede sig et varmt Venskab, der fik sit timelige Forløb ved Malerens Død d. 27. Juni 1912.

Her i Ateliet i Bagbygningen Kongens Nytorv Nr. 1, 3. Sal skabtes da, endnu i lysende Sommersol, men medens September Maaned vemodig henrandt med begyndende Skumring og luende Solnedgange, under en beaandet Kunstners lykkelige Skaberhaand, dette betydelige Kunstværk af Dansk Farmaceutforenings betydeligste Skikkelse, dansk Farmacis mest omtalte

og forskelligst bedømte Mand, et Kunstværk, som i en Gengivelse foran dette Afsnit, en Reproduktion efter Fototypiet fra Pacht & Crone efter selve Maleriet («Følgebladet»), hermed overgives Yndere af god Kunst til kritisk Vurdering med det Forbehold over for Lighed, indre Liv og Trækkenes Klarhed, som paa Forhaand er taget gennem en saadan direkte Paapegning af Billedets

gentagne Kopiering og deraf flydende mulige tekniske Mangler – et Kunstværk endelig, som Forfatteren til disse Linjer – i Mangel af Adgang til Personen – alene har maattet betjene sig af som Grundlag for nærværende paa sine Steder let visionære Skildring, der havde den redeligste Hensigt, at give os Manden in natura, men som beklageligvis næppe blev stort mere end en Skildring af hans Kontrafej.

Siegumfeldts Maleri af Schiøttz-Christensen naaede ikke, efter Planen, at blive overrakt denne, idet Schiøttz-Christensen, endnu forinden Malingen overhovedet kunde blive tør og Billedet transporteret, tog fat paa at gøre sit Bo op – med Farmacevterne og med sig selv – og saaledes, at vi en Maaned senere – vi skriver

Klingstrup Hovedbygning set fra Haven

nu November 1898 – træffer vor fordums Redaktør og Foreningsleder som privatiserende Farmaceut paa Studierejse i Italien ledsaget af sin Hustru og sine to Børn, Smaapigerne Aase og Eja, medens Hjemmet paa Steen Blichersvej i København suspenderes paa ubestemt Tid.

Først et halvt Aar senere, paa Udstillingen paa Charlottenborg i Foraaret 1899, træffer vi Maleriet igen. Herfra overgik det – af Omstændighederne til en vis Grad gjort hjemløs – til Farmaceutforeningen, hvor det midlertidigt blev ophængt i Kontoret, dengang paa Nørrevold, og hvor i hvert Fald Dam og Andreas Jørgensen, Redaktøren og Formanden, paa den Tid fra deres Arbejdsbord daglig havde det for Øje (se Billedet S. 82).

For Tiden hænger Maleriet og har i et Aaremaal hængt, gennem hele den næste lange Livsepoke, Bladejer- og Bladudgiver-tiden – i Ejerens, det Schiøttz-Christensenske Hjem, først paa »Skansen« i Nørresundby, nu i Stiftstidendes Ejendom i Aalborg, i Hjemmet paa Nytorv.

Kunstværkets fremtidige Skæbne ligger klarlagt i en mellem Ægtefællerne Schiøttz-Christensen paa den ene Side og Farmaceutforeningen paa den anden Side paatænkt, muligt allerede indgaaet og retslig besejlet Overenskomst, der tilsiger Farma-

Klingstrup, Stenstøtte og Aarstal 1643 fra Walkendorffernes Tid

cevtforeningen Ejendomsretten til Billedet ved Ægtefællernes Død, imod at Billedet anbringes paa sin gamle Hædersplads i Foreningens Kontor.

Her, i »Centralstyrelsen for Danmarks Apotekervæsen«, i et Fremtidens *Domus pharmaceutica*, vil en samvittighedsfuld Fremtidens Farmacihistoriker og Schiøttz-Christensen-Forsker eller i Beskedenhed blot en Fremtidens Beundrer af fin og ærlig Portrætkunst, som denne traditionstro udøvedes i gamle Danmark i Tiden før den store Dekadence, uden Vanskelighed finde Adgang til at tage Maleriet i Øjesyn og til at fordybe sig i dets Ejendommeligheder. – Billedets Værdi som Kunstværk vil aldrig nogen ny Tid eller nogen ny dekadent Smagsretning evne at forringe.

Tilbage har vi at give den taalmodige Læser et Bevis for den Kærlighed og Højagtelse, hvormed vi har villet paastaa, at den menige Farmaceut og hans Viv omfattede deres gamle Fører næsten som et Forsyn, en Fader, og som udadtil tydeligst og smukkest kom til Orde den Dag, da Farmaceut-Ægteparret i Fællesskab ligesom tog mod Schiøttz-Christensen personlig i deres Hjem – i Form af Billedbilaget ganske vist, da dette blev bragt ind ad Døren til dem sammen med Nummeret af Farmaceutisk

Tidende. Her tyer vi, for at føre ogsaa dette Bevis og inden vi helt forlader Emnet, til de gamle Dokumenter, til Numrene af Bladet, der udkom kort efter Følgebladets Udsendelse.

Og nu er det da heller ikke Farmaceuten i Apoteket mere, der er Tale om, Medhjælperen i Trop med og muligt ikke helt uden Paavirkning af sine Kolleger, i Disput i et Øjebliks merkantilt Dødvande i Skranken, men Farmaceuten som Privatmand i Hjemmet, Ægtemanden sammen med sin Kone, Familiefaderen i *det lille Hjem*, der i udpræget Grad var den gifte Farmaceuts Lod før de sociale Reformers Tid, før de økonomiske Forbedringers Tid, før Schiøttz-Christensens Tid. Men her giver vi Ordet til de paagældende selv, det farmaceutiske Ægtepar, idet vi refererer deres Udtalelser fra Farmaceutisk Tidende af 25. Maj 1899 – lad os saa høre deres Mening ogsaa! – og idet vi selv paa dette Sted for et Øjeblik holder inde og som Tilhørere stiltfærdigt træder i Baggrunden. Stykket hedder *Inspiration* og er underskrevet *Provinsprovisor*:

»Naar jeg«, skrives der det paagældende Sted, »den 11. og 26. i hver Maaned kommer hjem til Middag, saa ligger »Farmaceutisk Tidende« altid »opskaaret« paa mit Skrivebord. Det er hverken Redaktion eller Postvæsen, der viser mig den Elskværdighed at servere mig Bladet saa let tilgængeligt, men min Hustru, der trods Formiddagstravlheden alt har slugt Indholdet og nu, medens jeg nyder mit Maaltid, med eksempelløs Interesse gør mig delagtig i alt fagligt nyt, der findes. – Men afvigte 11. April laa Bladet paa min Kuvert, og foran den stod opstillet »Schiøttz«es Billede; hun havde for egen Regning købt en halv Flaske Vin, og for første Gang i sit Liv holdt hun en Tale, der kort og fyndigt bundede i, at uden »den Mand« og uden »den Organisation«, som han havde stiftet og arbejdet for, vilde vi næppe have haft det saa lunt og saa godt, som nu er Tilfældet; vi tømte vort Glas paa hans Velgaende – kort sagt, Billedet havde inspireret hende! – vi var straks enige om, at en smuk Ramme maatte anskaffes, og nu pryder det Væggen i vor Dagligstue«. – –

Fra Klingstrup, Foraaret 1928

Schiøttz-Christensens Indsats i det offentlige Liv, hans Virksomhed for sin Stand i socialpolitisk som i økonomisk Henseende, hans Kamp for den enkeltes, den forurettedes Ve og Vel, er kendt, ogsaa i Nutiden, af enhver Fagfælle. Otte Aargange, otte digre Bind af det Blad, han selv stiftede og selv ledede og selv skrev med overlegen og suveræn Foragt for Tvivleres og Modstanderes Mening og for, hvad der ansaas for gængs og opportunt, fortæller den uindviede, den uden for Standen staaende, hans politiske Historie, hans Data som farmaceutisk Organisator.

Der er meget hos *Schiøttz-Christensen* i disse stormfulde Førreraar, der minder os om *Hørup* – ogsaa heri, at han maatte have sig sit eget Blad.

Det bestaaende »Ny pharmaceutisk Tidende«, dette agtværdige, men lidet spirituelle og i fagpolitisk Henseende indifferente gamle farmaceutiske Fagblad var ham i disse Dage en kun daar-

ligt egnet Tumbleplads for hans Sprogform, saa lidt som for hans revolutionerende Ideer. Man snakkede heri om Farmaci, fortroligt som ved et Stambord, om Kamilleblomster og om Iglers Opbevaring, mindst muligt om Politik, havde — i Slutningen af 80'erne — dog vovet at tage »Enkespørgsmaalet« paa Programmet, brød nu og da en Lanse, forekommende, halvvejs bæret, med en skrivelysten Apoteker, stillede sig iøvrigt afventende.

Et eget Blad — intet mindre — maatte den vordende Bannerfører have at virke med.

Ogsaa heri sporer vi Aandsfrændskab med Hørup, heri, at Schiøttz-Christensen, som Hørup, i sin aabenbare Udfordring til Modstanderne, den han lægger for Dagen i stilistisk set blændende affattede Agitationsartikler — ligesom Hørup i sit Blad — ægger disse Modstandere — og i nærværende Tilfælde den hele danske Apotekerstand — til Handling og til Modværge.

Og Tonen i vort Blad blev en anden, en hvassere og en bitrere end førhen, men paa samme Tid tillige en mere sanddru, og Schiøttz-Christensen dannede i disse Aar Skole for den følgende Række af Redaktører ved Farmaceutisk Tidende lige op til de seneste Dage.

Schiøttz-Christensens fagpolitiske Program, som det i en foreløbig Form blev fremsat dels i Opraabet af 1. Oktober 1890, dels senere, gennem otte Aar, i de forskellige Numre af Bladet, havde i egentligste Forstand til Formaal dette: i en duelig, bevidst og økonomisk vel ophjulpen farmaceutisk Medhjælperstand under en fasttømret Korporation at skabe en paakrævet nødvendig Modvægt mod et reaktionært Apotekervælde, en hovmodig og arrogant Apotekerstand, der ved samvittighedsløs Udbygning af sine Medhjælpere og paa Basis af den spækkede Pengesæk vedvarende terroriserer Faget.

Schiøttz-Christensens forskellige, i Kontinuitet hertil fremsatte Programpunkter til Imødegaelse af denne for Fagets Anseelse og Trivsel lige uholdbare Tilstand kan kortelig skitseres som følger, idet vi anlægger en vis kronologisk Orden i Opstillingen: 1) Afløsning af Kost og Logi hos Apotekeren (der stillede Medhjælperen i Rang med Tyendet). 2) Etablering af en almindelig

Overenskomst med Apotekerne («Løntariffen»). 3) Ordning af »Enkespørgsmaalet« (Bortforpagtning af Apoteker). 4) Afløsning af reelle Privilegier (denne, der nu i 1932 er bleven Lov). 5) Afgiftsloven («Apotekerfonden«, der danner den naturlige økonomiske Basis for Afløsningen). 6) Startning af en Grundfond («Vodrofflundfesten«, der gav Stødet til Oprettelse af »Hjælpe- og Laanekassen«). 7) Fordømmelsen («Artium bør være obligat

Fra Klingstrup, Sommeren 1930

torisk for Farmaceuter«). 8) Større Myndighed i Administrationen af »Pharmaceutisk Understøttelsesselskab«. 9) Engagerings-spørgsmaalet. 10) Skabelsen af et Domus pharmaceutica.

I sit halvfjerdsindstyvende Aar kan vort Fags Organisator fra sit høje borgerlige Stade med Sindsro se hen til, at de sidste Skranker, der hæmmer hans Livsværk, falder for Udviklingens Økse og se Farmaceuterne drage ind som Herrer i eget Hus.

Schiøttz-Christensens Kærlighed til og Interesse for sit gamle Fag er en offentlig Kendsgerning, fastslaaet af alle Parter. Den fremgaar endvidere af Indholdet af vort Blads Spalter fra Aar til Aar. Den understøttes af os ved Fester, vi holder til hans

Ære, ved Skaaltaler, ved Sange, vi synger til hans Pris. Smukkest kom vi vel Schiøttz=Christensen i Møde, da vi d. 23. Maj 1906 udnævnte ham til Æresmedlem af vor Organisation. Smukkest fornyede han sin Pagt med sit gamle Fag, da han d. 11. Oktober 1923 skænker det halvtreds Tusinde Kroner til Erhvervelse af et Domus pharmaceutica.

I Schiøttz=Christensens umiddelbare Glæde ved en Hilsen fra sit gamle Fag og sine gamle Fagfæller skal nedenstaaende Telegram og følgende telegrafiske Svar fra de allerseneste Dage endnu en Gang bestyrke os:

»Dansk Farmaceutforening, der med Taknemlighed og Hengivenhed mindes Deres grundlæggende Arbejde for fyrretyve Aar siden, bringer Dem paa sin første Generalforsamling efter Apotekerlovens Vedtagelse sin Hilsen og Hyldest«.

SVAR:

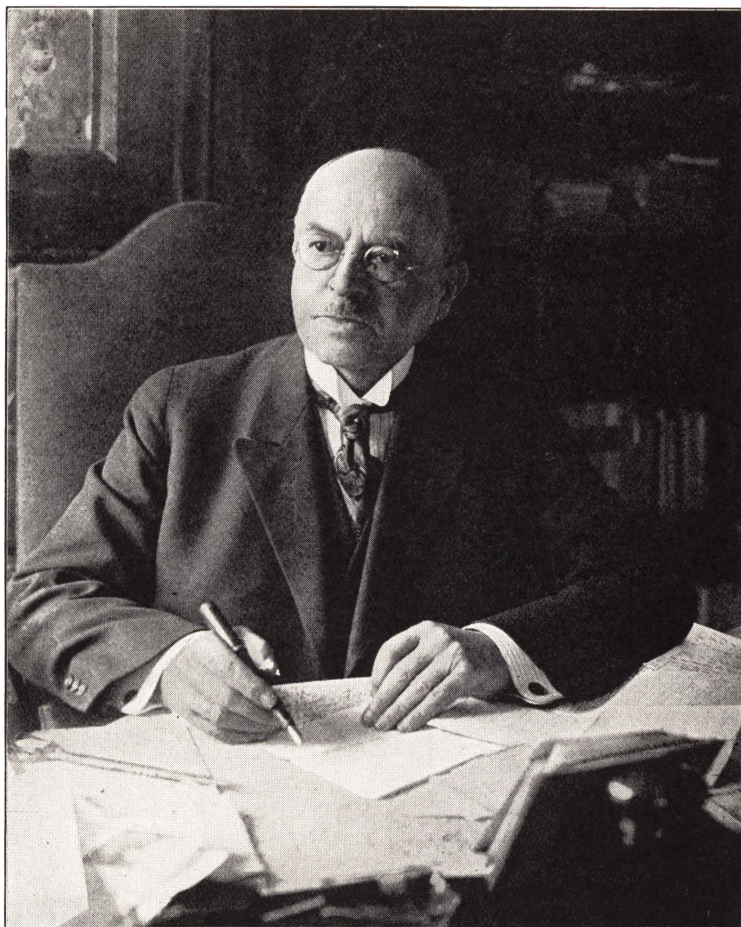
»Afgiftsloven er i alleregentligste Forstand mit personlige Værk. Spot og Skepsis fulgte Loven fra Fødselen, men nu blomstrer den og bærer Frugt ganske efter Ophavsmændenes Hensigt, men den kan og bør yde mere endnu. Tak for Generalforsamlingens venlige Hilsen.

29—5—1932.

Schiøttz=Christensen«.

Monte Pincio, Aase og Eja ved Kummen

Prinsegaarden i Sorø, Ædes eller Domus principum
(efter Fotografi i Nationalmuseet)

DEN LANGE ARBEJDS DAG

Af DEN ÆLDSTE MEDARBEJDER

*Der levet blev i Nøjsomhed og Flid.
Fra Haand i Mund vi maatte Livet tage;
men Sliddet var en Fest. — —*

(Vestestrofer af Lotten).

Da L. Schiøttz-Christensen kom til *Aalborg Stiftstidende*, var denne endnu et gammeldags primitivt Blad. Selv Bernhard Rée, der var en betydelig politisk Personlighed, havde ikke evnet at give Bladet en synlig journalistisk Udvikling. Det havde under ham smaa Lokaler i Bispensgade, og det kunde falde ham ind at udvide Forretningen ved at importere Blommer og andre Frugter, som solgtes fra Trykkeriets Gaard.

Ogsaa efter at hans Enke, Fru Marie Rée, havde flyttet Bladet til den nyopførte Bygning, der endnu rummer dets tekniske Afdeling, vedblev Forholdene længe at være primitive. Der var nok en Redaktør med mere eller mindre tilfældige Medhjælpere til at behandle Teksten, men om en Redaktion i moderne Forstand var her ikke Tale. Det tekniske Arbejde foregik under simple Former. Man kunde fristes til at kalde det en Slags Husflid. Men det forslog; thi Efterretningstjenesten var endnu lidet udviklet, og det Oplag, der skulde trykkes, var ikke stort – midt i 80'erne ca. 1500 Eksplr. om Vinteren og 1200 om Sommeren.

Bladet var naaet noget videre i Udvikling, da Schiøttz-Christensen traadte til som Redaktør, men nogen væsentlig Forandring var der ikke sket. I de første Aar sad han i et lille, skummet Gaardværelse og skrev flittigt, følede sig til rette i sin nye Virksomhed, afdæmpet af den nødvendige Hensyntagen til de faktiske Magthavere. Først da han selv blev Mand i Huset, begyndte hans bladlige Personlighed at udfolde sig. Og saa skete der noget.

Straks ved sin Ankomst til Aalborg i Aaret 1900 var Schiøttz-Christensen blevet stillet over for en vanskelig Opgave. Bladet havde hidtil været privilegeret, saa alle offentlige Annoncer skulde indrykkes i det, og alle, for hvem disse Annoncer havde Betydning, maatte abonnere paa det. Men Privilegiet var personligt, og det bortfaldt, da Fru Marie Rée døde, kort førend Schiøttz-Christensen overtog Redaktionen. Det lykkedes ikke at faa Privilegiet fornyet; skiftende Regeringer gav det først til »Dagbladet Nordjylland« og senere til »Aalborg Amtstidende«. I nogle Aar maatte Bladet ikke føre sit gamle Navn, men hed »Aalborg Tidende«. Og Antallet af Abonnenter gik stærkt ned, da mange maatte følge med de officielle Annoncer over til det nye Privilegie-Blad.

Med denne Situation maatte den nye Redaktør tumle – i og uden for Bladets Spalter. Og med Bortfaldet af den officielle Autoritet blev Bladets Fremtid i højere Grad afhængig af den Autoritet, som Redaktøren vilde være i Stand til at skabe ved sin Person og sit Arbejde.

Mange Aar senere blev jeg paa Gaden standset af en Farmaceut, en af Schiøttz-Christensens trofaste Ildtilbedere, som sagde: »Sig mig, hvordan er Schiøttz at arbejde sammen med?« Det var jo et lidt generende Spørgsmaal, og jeg parerede det med et Kontraspørgsmaal: »Hvilket Svar venter De at faa?« – »Jeg mener«, sagde han, »at vi Farmaceuter oplæres til Pertentlighed, til at

Fra det gamle Kontor

lægge Vægt paa Smaating, og derfor synes jeg, at det kan være vanskeligt for en Farmaceut at gaa over til Bladvirksomhed, i hvilken man ofte maa gaa kategorisk til Værks og se mere paa Helheden end paa Enkelthederne«.

Det slog mig, at denne Farmaceut havde stillet et Nøgle-Spørgsmaal. Der var foretaget et ikke ufarligt Spring fra én Virksomhed til en anden af næsten diametral modsat Karakter, og det er tvivlsomt, om det vilde være lykkedes paa et senere Tids-

Redaktør A. Hagensen

punkt, da Pressens Udvikling stillede større Krav til speciel Uddannelse. Men jeg kunde svare Spørgeren, at netop *denne* Mand passede til netop *dette* Blad paa netop *det* Tidspunkt, da han foretog Springet. Efter den farmaceutiske Sturm- und Drang-Periode faldt han naturligt til Ro i sin Modenheds lange Arbejdsdag ved Bladet Aalborg Stiftstidende.

* *

Denne Mand –

I sit tidligere Liv havde han jo ikke blot været en minutøs »Pilletriller«. Skønt ogsaa den Del af hans Træ-

ning blev af Værdi; thi hvert Nummer af en Avis indeholder Hundreder af Enkeltheder, der skal være saa nøjagtige og korrekte, som det hastige Tempo tillader, og det har vist sig af stor Betydning, at den ledende og kontrollerende Aand havde vaagen Sans for Enkelthederne; den erstattede paa en heldig Maade hans manglende Foruddannelse. Men denne Mand havde jo tillige været en initiativrig Organisator, inden for sit Felt en social Politiker, han havde skrevet baade agitatorisk og sagligt. Derved havde han udviklet sin Sans for Mangfoldigheden og for Helheden. Og derfor havde netop denne Mand Betingelser for at kunne lede et Blad, der skal beskæftige sig baade med det største og med det mindste.

Schiøttz-Christensen var jo imidlertid ikke blot et Produkt af sin Uddannelse og tidligere Virksomhed. Hans Ledelse af Organisationen og hans Ledelse af Bladet hviler paa et fælles Grundlag: Personligheden, Karakteren, Temperamentet – ikke mindst

det sidste, der har betinget Initiativet og Energien. Baade ydre Træk (det firkantede Hoved) og visse Karaktertræk tyder paa, at han har noget af den Blodsblending, der virker inciterende paa Individier og Racer. Uden at kende hans Afstamning fristes man til at tro, at han har Elementer af Alperacen i sig. Disse Elementer kan være bragt til Landet af indvandrede Forfædre, men de kan ogsaa være af hjemlig Oprindelse; thi Videnskabsmanden stempler Befolkningen paa Lolland-Falster som nær beslægtet med Alperacen.

Dette Blad —

Aalborg Stiftstidende var Provinsens ældste Blad. Det var mere end en Forretning, mere end et Partiorgan. Det var en grundfæstet Institution med den Opgave at være hele Befolkningens Blad. For at kunne løse denne Opgave og udvikle sig i Selvstændighed og Frihed maatte det have en selvstændig og fri Leder, en Mand ubunden af Parti og med vaagent Initiativ.

Dette Tidspunkt —

Schiøttz-Christensen kom til Bladet, da den danske Provinspresse stod ved et Vendepunkt, foran sin Modernisering. Hidtil havde baade Journalistik og Teknik været lidet udviklet, saa selv Folk af Faget maatte begynde at lære og at træne sig for at kunne magte de nye og større Opgaver. De havde derfor intet Forspring for den nye Mand, men denne kom til at staa paa Linie med Bladmænd af større Anciennitet, da Fremgangen begyndte. Han sad fast i Sadlen, da Kapløbet tog Fart under Verdenskrigen med store Udvidelser, moderne Maskiner og mangesidet Format. Faa Aar efter, at Schiøttz-Christensen var bleven Ejer og Leder af Aalborg Stiftstidende, havde han skabt et helt nyt Blad, som var væsensforskelligt fra det, han overtog.

* *

Skal man skildre Schiøttz-Christensens Virksomhed i Aalborg, bliver der ikke mange udvendige Fakta at nævne. Det være sagt til hans Ære. Han har ikke splittet sig ved politisk Arbejde paa Møder, ikke søgt Optagelse i Byraadet, ikke samlet paa Tillidsposter. Han har passet sit Blad og derved opnaaet at yde den

største Samfundstjeneste og vinde den største Indflydelse. At have gjort sit Blad stort og anset er det største og lykkeligste Resultat, en Bladmand kan opnaa af sit Livs lange Arbejdsdag; men det kræver ogsaa sin Mand fuldt ud.

Et redaktionelt Anliggende

Selvfølgelig har Schiøttz=Christensen ofte taget aktiv Del i Løsningen af praktiske Opgaver. Han nøjedes ikke altid med at skrive, han handlede; men altid kom Sagen, aldrig Personen, i Forgrunden. Et Par typiske Eksempler: Plantningsagen har lagt Beslag paa meget af hans Interesse og hans Tid, i en lang Aarrække har han været nominel Kasserer og faktisk Leder af Plantageselskabet for Aalborg Amt. Og da Interessen for de gen-

erhvervede, sønderjyske Landsdele begyndte at svækkes, tog han Initiativet til, at Aalborg By overtog Fadderskabet for det af Tyskheden truede Uge Sogn – et Initiativ, som vakte megen Tilfredshed i Sønderjylland.

I Politik har Schiøttz-Christensen fulgt Venstre i det store og hele, men altid efter eget Skøn. Han saa videre end snævre Partipolitikere. Hans Maal var Forening af de borgerlige Elementer til et liberalt Centrum. Dette Maal naaede han saavidt, at de yderliggaaende Partier tabte Terræn i Aalborg, der ved hans Indflydelse blev Landets mest liberalt prægede By og i 1929 satte Venstremanden, Landsretssagfører A. Elmquist ind i Folketinget. Dog ikke altid var Schiøttz-Christensen mæglende og opportun i sin Politik. Han kunde ogsaa tage kategoriske Beslutninger. Et Eksempel herpaa maa nævnes, da det gav Anledning til et Intermezzo i dansk Politik.

I det bevægede Foraar 1920, kort førend Kong Christian X afskedigede Ministeriet Zahle, rejste Schiøttz-Christensen til Italien. Forinden gjorde jeg ham opmærksom paa, at det kunde blive af afgørende Betydning for den politiske Udvikling, hvilken Holdning den af os støttede Folketingsmand, Professor L. V. Birck indtog, og jeg udbad mig Direktiver for alle Tilfældes Skyld. Schiøttz-Christensen slog da i Bordet, saa hans Hustrus og Døtres smaa Billeder hoppede, og sagde: »De maa sætte Bladets Eksistens ind paa at støtte Birck!«

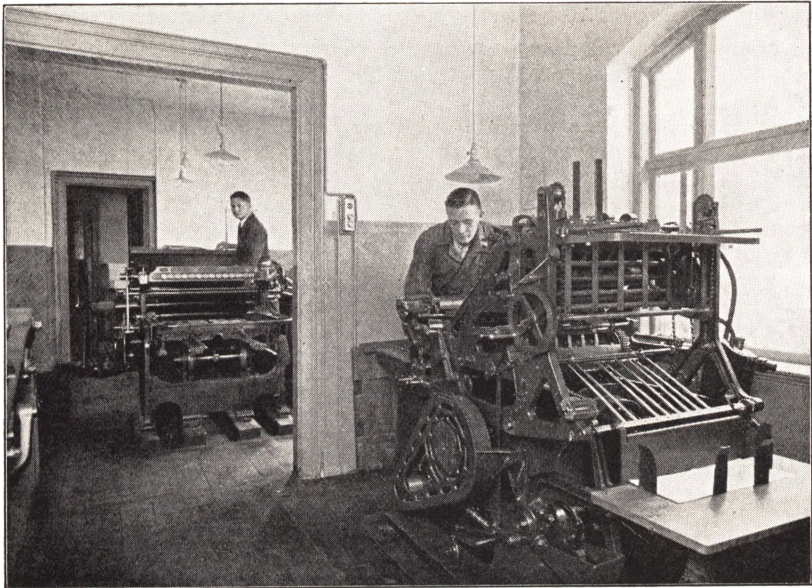
Vi havde i mange Aar som Led i vort Kvartals-Program haft Dannelsen af et borgerligt Centrum-Parti. Da det gik som ventet, og Professor Birck, der hidtil havde været Højremand, kom til at staa isoleret, var der ingen anden Udvej end at bede ham anmelde et nyt Parti paa Rigsdagens Bureau. Det gjorde han – men under Navnet »Centrum, det nye Højre«. Vi mindede ham da om, at Aalborg Stiftstidende var et Venstreblad, at Partiet kun maatte hedde »Centrum«, og at det skulde være et liberalt By-Parti i Samarbejde med Landbo-Venstre. Dette akcepterede Professoren, og dermed var det fastslaaet, at Partiet var skabt af Bladet – noget enestaaende i vor bladlige og politiske Historie. Professor Birck blev ikke valgt, men det lykkedes at

Aalborg Stiftstidende; fra Sætteriet

samle et Par Tusinde Stemmer om ham. Naar det ikke gik bedre, skyldtes det manglende Organisation og Bladstøtte i København, hvor der iøvrigt var stor Sympati for Centrum-Tanken, særlig i frisindede akademiske Kredse. Tiden var vel ogsaa for liden-skabelig bevæget under Paavirkning af Striden om Sønderjyl-land til, at en rolig, borgerlig Samling kunde gennemføres, men Centrum-Tanken maatte af særlige Grunde lanceres, inden Ti-den endnu havde gjort den moden. Det endte med et politisk Nederlag, men en moralsk Sejr, der skabte øget Forstaelse af Bladets Betydning som politisk Faktor.

Det daglige Liv paa Kontorerne er gaaet roligt og jævnt— for saa vidt man kan tale om Ro i en forceret Bladvirksomhed, der er i stadig Udvikling. En Udvikling, der er markeret ved, at den faste Stab i Redaktionen under Schiøttz-Christensen er vokset fra to til ti. Nu og da er det hændt, at Chefens Tem-

Aalborg Stiftsbogtrykkeri; fra Akcidenstrykkeriet

perament har gjort en ny Medarbejder lidt forment, men betegnende for Forholdet er det, at Medarbejderne bliver gamle i Gaarde. Dette skyldes ikke blot de gode Arbejdsforhold ved Bladet og i Byen, men ogsaa Tilfredshed ved at virke under en Leder, hvis Personlighed og Dygtighed de har Respekt for. For en Bladleder er det ikke nok at være Organisator, Administrator og Kontrolør af andres Arbejde; den fulde Respekt vinder han kun, naar hans Journalister maa indrømme, at han kan skrive. Uden at føle sig sikker paa, at han ejede denne Evne, havde Schjøttz-Christensen vel ikke haft Lyst eller Mod til at gaa over i Bladvirksomhed. Han udviklede sin Evne til at tumle med og beherske Stoffet, og han udformede sin Sprogbehandling, saa hans Pen blev en af de faa i dansk Presse, som havde sin særprægede Stil. En speciel Autoritet erhvervede han sig som Litteraturanmelder; en Bog, som anbefaledes under Mærket »Sch.«, maatte man læse.

*

*

Ingen kommer i saa mangfoldig og alsidig Berøring med Mennesker og Interesser som Chefen for en stor Bys ledende Blad. Men selv om det lyder selvmodsigende, har Schiøttz-Christensen holdt sig forholdsvis isoleret som Privatperson, inden for Partier og Klikker. Ikke afvisende, ikke udeltagende; thi faa har som han haft vanskeligt ved at skjule for den ene Haand alt, hvad den anden i Stilhed gjorde eller gav. Men for at kunne virke i almen Forstaaelse og Humanitet.

Først langt op i Aarene traadte han ind i en uden for Privatlivet staaende Venne- og Medborger-Kreds, i den af ham selv stiftede Rotary-Klub for Aalborg. Rotarys Tankegang og Formaal faldt sammen med Motiverne i hans eget Liv: at lede og at tjene. Alderens afklarede Visdom har ført ham ud i den brede, overbærende Menneskelighed, der er Kulturens Sjæl. Lad ham da til Slut selv bidrage til sin Karakteristik med følgende Forkyndelse, som han har skrevet i Rotarys Organ:

»En selfmade Mand, eller en Faders Søn, tror sig at være sin egen Lykkes Smed, at have gjort sig fortjent til sin Sukces. Hans Hjerte banker ikke i Angst for de andres Uheld paa Livets Vej, hans Haand er ikke aaben for de andres Trang eller Nød, han søger ikke at hjælpe eller glæde andre, han lukker Øjne og Øren, naar der kaldes paa den almindelige Offervilje i nationale og sociale Øjemed, han gaar maaske saa vidt, at han overlader Familiens gamle Medarbejdere og Tyende til deres Omsorg, der er tossegode nok til at skillinge sammen til den Slags, hvor dog Samfundet – mener han – alene har Pligt.

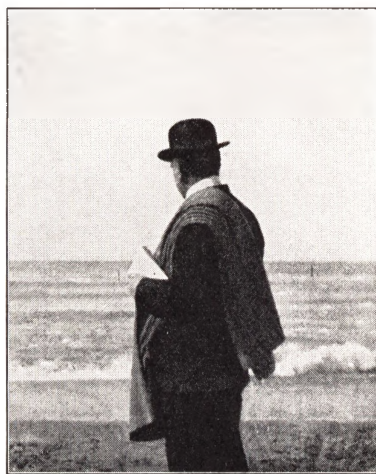
Rotarianeren tager det paa en anden Maade og bruger helt andre Midler. Han hjælper, hvor han kan, han søger at finde Hjem eller Enkeltmand eller Forhold, hvor han kan bidrage til at sprede Lys og finde Vej eller yde Opmuntring. Der er mange Muligheder – snart med en stor Pengeseddel, snart med kun en Blomst eller et venligt Ord. Og paa denne Ærens Mark finder han sin Sukces. Ret din Næstes Ryg. Underbyg hans Eksistens. Giv ham Mulighed for at hjælpe sig selv op. Tænk paa, hvor du selv kunde have staaet, hvis . . . .

Tjen andre!

Det opportune, det mulige, kan vi alle overkomme. Og vi maa aldrig forsømme det.

Den franske Filosof Jules Romains skriver et Sted: »Jeg er et skrøbeligt Kar, en kortvarende Ting. Det er noget, jeg ofte burde have tænkt over; jeg vilde i saa Fald have sat større Pris paa mig selv. Man holder ikke nok af sig selv. Jeg ved godt, hvad jeg mener; det har ikke noget med Egoisme at gøre. Men jeg fortsætter med at leve i min sædvanlige Rytme og paa min sædvanlige Plads, et Skridt foran nogle, et Skridt bag andre og aldrig i Takt med en eneste. Og en skønne Dag er ogsaa jeg en død Mand« — — —

Giv Kejseren, hvad Kejsersens er — medens du kan«.

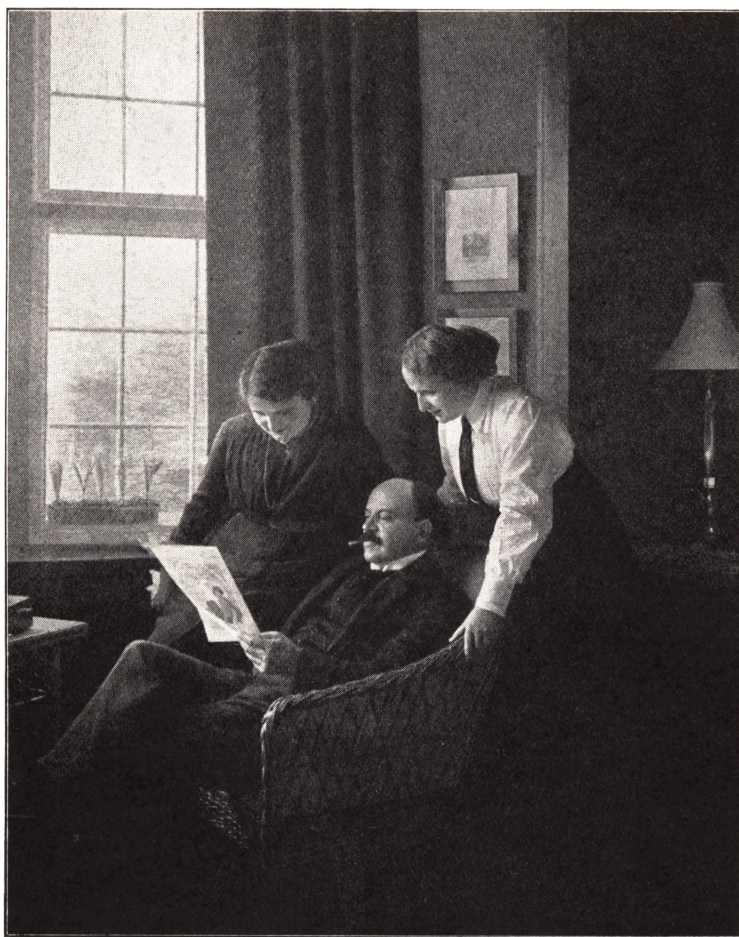
Ved Havet

*Naar Livets Olie brænder saa klar,
er Aarenes Tal et Gode,
og Alderdommen en Skønhed har,
som ej man skulde formode.*

(Ved L. Schiøttz-Christensen).

Dansk Farmaceutforenings Ejendom i København («Domus pharmaceutica»)

SCHIÖTTZ-CHRISTENSEN DATA

Født i Sorø den 17. Februar 1863.

Realeksamen fra Sorø Akademi Sommeren 1879.

Discipel paa Vordingborg Apotek 1. August 1879.

Physicalexamen ved Søndre sjællandske Physicat i Køge
December 1882.

Paa Vordingborg Apotek som Examinatus i 1½ Aar til Juni
1884; Anbefaling fra Apoteker P. Gøtzsche
dateret 6. Marts 1885.

Cand. pharm. med 1ste Karakter fra Københavns Universitet
Juni 1885.

Receptar paa Odense Løve Apotek fra 1. August 1885 til
1. April 1887; Anbefaling fra Etatsraad, Apoteker
Gustav Lotze dateret 23. April 1891.

Soldat; Rekrut ved Garnisonen i Odense; paa Sekondløjtnantsskolen paa Kronborg;

Sekondløjtnant, Eksamensbeviset dateret 31. Maj 1888, signeret Baggesen, Kaptajn.

Til Tjeneste ved 11. Bataillon i Aalborg Juni 1888.

Paa Aalborg Svane Apotek fra Oktober 1888 til Februar 1890; Anbefaling som Laborant fra Apoteker J. J. Strøyerberg dateret 22. April 1891

(fornyet 20. Januar 1897 i Anledning af paatænkt Apotekskøb).

Paa Blaagaards Apotek i København 1. Februar 1890.

Artikler i Dagblade og »Ny pharmaceutisk Tidende« Sommeren 1890.

Indkaldelse som Sekondløjtnant ved Garnisonen i Aalborg under Efteraarsmanøvren September 1890;

skrev herfra et Cirkulære til Fagfællerne i København, »Opraabet« af 1. Oktober 1890, og indvarslede til Mødet i Skindergade, der afholdtes 11. Oktober 1890.

Pharmaceutisk Medhjælperforening (Dansk Farmaceutforening) stiftes 11. Oktober 1890, Medlemsblad vedtages udgivet.

Forlovelse med *Thora Anna Krabbe* den 31. Oktober 1890.

1. Nummer af »Blad for pharmaceutisk Medhjælperforening« (Farmaceutisk Tidende) med *Schiøttz-Christensen* som Redaktør udkommer Oktober–November 1890.

Har øjeblikkelig Afskedigelse fra Blaagaards Apotek til Følge (med Fratrædelse til 1. Februar 1891).

Formand (lønnet) i Pharmaceutisk Medhjælperforening April 1891.

Attest for Uddannelse i kvantitativ Analyse i »indeværende Halvaar« paa polytechnisk Lærestalts chem. Laboratorium under Professor S. M. Jørgensen dateret 28. April 1891; opfinder her en fosforfattig Tændstikstrygeflade.

Attest fra Alfred Jørgensen for gennemgaaet Kursus paa Gjæringsfysiologisk Laboratorium i Tiden 1. Juni–1. Juli 1891 dateret 13. Januar 1897.

Arbejder med Tanken om Fremstilling af rendyrket Gær til Brød.

Medopfinder af og Fabrikant af Blod-Melasse til Kreaturfoder.

Attest for Gennemgang af et fuldstændigt praktisk bakteriologisk Kursus under Professor, Dr. Carl Jul. Salomonsen i Universitetets Laboratorium for medicinsk Bakteriologi i Efteraaret 1891 dateret 15. April 1892.

Foredrag i »Medicinsk Selskab« og paa Det 14. skandinaviske Naturforskerskermøde i København i Eftersommeren 1892;
Emne: Brødgær.

Kongelig Bevilling for »Fabrikant, Lieutnant Lauritz Alexander Christensen« (og Søkende) til at føre Slægtsnavnet *Schiøttz-Christensen* dateret 3. Marts 1893.

Bryllup med *Thora Anna Krabbe* den 10. Juni 1893.

Understøttelse af den Raben-Levetzauske Fond til fortsatte Forsøg og Studier angaaende Fremstilling af syrefrit Rugbrød (400 Kr.) bevilget 20. Februar 1894;
signeret: Liebe, Vilh. Thomsen, Raben-Levetzau.

Anbefaling fra Provisor P. Thaysen for Tiden 1. Februar 1890–1. Februar 1891 paa Blaagaards Apotek dateret 18. April 1894.

Anbefaling fra Dr. Andreas Petersen, Gammel Torvs Apotek, for Tiden fra 15. Juni 1894 »som Vikar og i delvis fast Plads«, dateret 14. Januar 1897 (i Anledning af paatænkt Apotekskøb).

Indvalgt som Repræsentant i Det pharmaceutiske Understøttelses-selskab 1896.

Patentbrev i U. S. A.: Preparing Yeast for Bread-Making, 30. Marts 1897.

Malet af H. C. Siegumfeldt Efteraaret 1898.
Gave fra taknemlige Fagfæller.

Nedlægger sine Hverv som Farmaceuternes Tillidsmand – Redaktør af deres Blad og Formand i deres Forening – Oktober 1898 og rejser til Italien for et Tidsrum af 14 Maaneder;
Formaal: Rekreation og Studier over Apotekervæsenet i de romanske Lande.

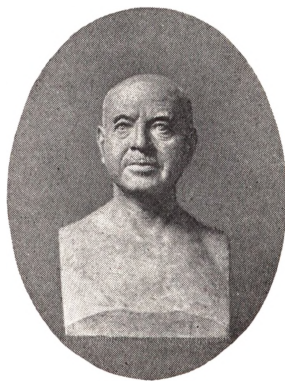
Siden i Paris. Hjemme igen i Danmark omkring Maj 1900.

Redaktør af *Aalborg Stiftstidende* 7. September 1900.

Æresmedlem af Farmaceutisk Medhjælperforenings Aalborg-Hjørring Kreds 19. Juni 1903.

Æresmedlem af Farmaceutisk Medhjælperforening 23. Maj 1906.

- Indvalgt som Bestyrelsesmedlem i Aktie-Plantageselskabet
for Aalborg Amt 1906.
- Ansøger til det personelle Privilegium for Apotek i Brygger-
vængen i København (Øresunds Apoteket) 1909.
- Ejer og Udgiver af *Aalborg Stiftstidende* 1. Januar 1911.
- Udtræder af Det pharmaceutiske Understøttelsesselskabs
Repræsentantskab 1916.
- Livsvarigt Medlem af Hjælpeforeningen for farmaceutiske
studerende 15. Juni 1918.
- Første Orientrejse 1922;
udsender Bogen »Fra Singapore til Honolulu«.
- Køber Gaarden Vester Skalborg ved Aalborg 1923.
- Deltager i Efteråret 1923 i en Handelsdelegation til Mexiko.
- Skænker ved Gavebrev af 11. Oktober 1923 50,000 Kr. til
Dansk Farmaceutforenings Byggefond.
- Erhverver i 1927 for sin Søn *Ulf* Hovedgaarden Klingstrup
ved Svendborg med Tilliggende paa 400
Tdr. Land Ager og Skov.
- Anden Orientrejse Efteråret 1929.
- Modelleret af Klassekammeraten fra Sorø, Billedhuggeren
Ludvig Brandstrup 1931.

BILAG
NOTER OG TILFØJELSER
EFTERSKRIFT

Noterne og Tilføjelserne til dette Skrift er sideordnede Hovedafsnittenes fortløbende Tekst *paginavis* og ikke, som vanligt er, hver især forsynede med Indekstal. Denne Ordning skyldes væsentlig typografiske Hensyn. Det tilraades under Læsningen flittigt at raadføre sig med dette oplysende Kommentar, der som Helhed danner en for Læseren uundværlig Nøgle til Forstaaelse af Personer og Begivenheder og enkeltvis giver biografiske og genealogiske Datarækker af speciel Værdi.

Gravgaden i Pompeji (efter Foto af L. Schiøttz-Christensen)

NOTER OG TILFØJELSER

Af NIELS HEDIN

HALVFJERDS AAR

Side 1 og 2: Lotten, *Charlotte v. Osten. f. Brodersen*, der følte sig knyttet med stærke Baand til det Schiøttz-Christensenske Hjem, havde ønsket at give et litterært Bidrag til Bogen om hendes gamle Læremester. Hun havde, hvad der var nærliggende og rigtigt, valgt at ville skrive om *Livet*, som det levedes inden for Familien Schiøttz-Christensens snævrere Kreds—paa Skansen og paa Nytorv, valgt at skildre den Skønhed og Harmoni, hun her i rigt Maal mødte og selv, ikke mindst, bidrog til at skabe omkring sig. Sygdom i hendes sidste Leveaar vanskeliggjorde for hende at samle sig om noget, at faa noget skriftligt fra Haanden, endsige faa det paatænkte Arbejde fuldført. Efter hendes Død kom der for Dagen et Udkast til en *Indledning* her til, et stærk personligt præget Skriftstykke, man har valgt at gengive her, ubearbejdet og følgelig behæftet med de Slip i Tankerækken, som tiltagende Sygdom maatte foraarsage og paa samme Tid hindre den skrivende i at vinde Tid og Kræfter til at faa fyldte ud. *Verset* er taget fra en af Lottens lyse og

glade Sange til en nærmere betegnet Familiefest paa Nytorv. Endvidere er hidsat *Slutningen* af den Tale, der paa Ordrup Kirkegaard blev holdt ved afdødes Baare, altsammen sammenstillet saaledes for herigennem at mindes og hædre den afdøde, hvis Bortgang følte som et smerteligt Savn. Af Billederne er *Indledningsvignetten* med det græske Tempel i Pæstum at opfatte som et Symbol. Grundlaget for dette Billede er et Originalfoto af Schiøttz-Christensen fra hans Italiensophold omkring Aarhundredskiftet. *Slutvignetten* endelig er reproduceret efter et Privatbillede; den viser os i et Glimt Charlotte von Ostens kloge og indtagende Træk.

ERINDRINGER OG OPLEVELSER

Side 3: *Moster Louise*. Louise Andrea Schiøttz, født i Allerslev 1825, ægtede 1851 Skolelærer i Vordingborg, senere Kordegn og Kantor Christen Jensen, i hvilket Ægteskab Sønnen, nedennævnte Niels Frederik Jensen, den senere Landskabsmaler N. Fr. Schiøttz-Jensen fødtes den 5. Februar 1855.

Side 3: *Apoteker P. Gøtzsche*. Peter Johansen Neergaard Gøtzsche, født i Fensmark 1842 som Søn af Sognepræst Gotfred Emil Gøtzsche og Hustru f. de Neergaard, ejede Vordingborg Apotek fra 1870 til 1895. Han var gift med Johanne Lucie Sofie Færch, Datter af Proprietær Færch til Hals Ladegaard.

Side 4: *Kandidat H. P. Michelsen*. Hans Peter Michelsen, født i Thisted 1849 som Søn af Læge Chr. Fr. Michelsen og Hustru f. Holm, fratraadte Pladsen i Vordingborg 1882. Han oprettede i 1898 Krone Apoteket i Randers, som han drev til sin Død 1920.

Side 4: *Exam. Fritz Friderichsen*. Frederik Vilhelm Friderichsen, født i Toftlund 1861, fratraadte Pladsen i Vordingborg 1881 og døde som Assistent ved Steins Laboratorium 1901. Hans Fader, Rasmus Severin Friderichsen, født 1822, død i Næstved 1895, var Borgmester, Byfoged og Byskriver i Vordingborg og Birkedommer i Vordingborg søndre Birk.

Side 4: *Købmand Hee i Vordingborg*. Harald Sigfred Edvard Hee, født i Stubbekøbing 1826, død i København 1901, var Søn af Købmand i Stubbekøbing Otto Ludvig Hee og Hustru Hanne Marie Schiøttz, en Søster til Lærer Frederik Schiøttz i Allerslev, og han var saaledes Fætter saavel til L. Schiøttz-Christensens Moder som til Fru Louise Schiøttz Jensen i Vordingborg. Hans Hustru var Elise Christine Tange, født i Vordingborg 1835, død i København 1922, en Datter af Snedkermester Tange i Vordingborg.

Sønnen, ligeledes Købmand i Vordingborg, *Otto Johan Emil Hee*, født 1861, død 1905, ægtede nedennævnte *Fritze Adolphine Riis*, født i København 1867, Datter af den i 1868 til Postmester og Telegrafbestyrer i Vordingborg udnævnte Harald William Riis (født 1833, død i Vordingborg 1885) og Hustru Helene Sophie Kiær (født 1840, død 1926). — Efter Købmand Otto Hees Død ægtede Enken, Fritze, f. Riis, Aaret efter (1906) sin Forretningsbestyrer, nuværende Købmand i Vordingborg Carl Helder.

Side 5: *Sophie Lange*, se nedenfor (S. 10).

Side 5: *Augusta Salomon*. Augusta Pedersen Salomon, født 1862, var Datter af Antikvitetshandler i København Adolph Salomon og Hustru Edelvine Marie Lund. Hun ægtede Maleren N. Fr. Schiøttz-Jensen den 2. Januar 1886.

Side 5: *Pastor Lakjer*. Ludvig Edvard Lakjer, fra 1858 Sognepræst til Kastrop, Barse Herred, var født i Tømmerup 1814 som Søn af Sognepræst til Sværdborg Poul Joh. Lakjer og Hustru f. Widberg. Hans Hustru Theodora Marie Larsen var Datter af Godsejer Morten Larsen og Hustru f. Brandt. — Hans Datter *Camilla Lakjer* ægtede senere Stadsingeniør Balsamo i Neapel.

Side 5: *To Frøkner Helsingreen*. Jutta Vilhelmine Helsingreen, født 1857, gift med Stationsbestyrer i Store Nordiske Henrik Stampe Munck, der døde i 1927, og Ida Kristine Helsingreen, født 1861, gift 1884 med Inventarforvalter Th. Engqvist, begge Døtre af Teaterdirektør Andreas Frederik Helsingreen og Hustru Wenzeline Hansine Marie Stripp.

Side 5: *Rektor Ørum*. Jacob Christian Martin Ørum, født 1823, død i København 1905, var cand. theol. og Bestyrer af Vordingborg Realskole til 1900.

Side 5: *Postmester Riis og Fritze Riis*, se ovenfor (S. 4).

Side 5: *Toldassistent Laur. Jensen*. Lauritz Gabriel Jensen, født 1857, var fra 1881 til 1884 ansat ved Toldvæsenet i Vordingborg og Masnedsund, kom derfra til København og var fra 1903 til sin Afsked i 1927 Toldkontrolør her. Han er Broder til Maleren Gabriel Jensen, hvem Schiøttz-Christensen og Frue senere traf i Rom (begge Sønner af Taffeldækker ved Hoffet Gabriel Jensen og Hustru Ane Kathrine Olsen, men ikke i Slægt med Schiøttz-Jensens fra Vordingborg).

Side 7: *Forpagter Poulsens*. Morten Ludvig Poulsen, født 1840, død paa Knudsbygaard 1910, og Hustru Dorothea Vilhelmine Damgaard, født 1839, død paa Knudsbygaard 1894. Deres Datter,

Side 8: *Ellen Poulsen*, var født paa Rosenfeldt (hvor hendes Fader dengang var Forvalter) 1869 og senere gift med Forvalter Perch Nielsen, fra hvem hun blev skilt. Hun døde den 10. Marts 1932, blev brændt og hendes Aske nedsat paa Vordingborg Kirkegaard.

Side 8: *Apoteker Schow*. Christen Stampe Schow, født 1820 som Søn af Ejer af Gerdrupgaard, Egeslevmagle Sogn, Henrik Stampe Schow og Hustru Dorothea Lund, ejede Vordingborg Apotek fra 1845 til 1870. Han og hans Hustru, den tidligere Vordingborgs-Apoteker Mads Graae Aarsleffs Datter Marie Magdalene Christine Aarsleff, boede, efter at Apoteket var solgt til Gøtzsche og fraflyttet, i mange Aar paa Ejendommen »Enghuset« i Vordingborg. Her døde Schow den 21. Marts 1894. Efter »De danske Apotekers Historie« havde Schow været Discipel i Skelskør.

Side 9: *Anbefaling fra Gustav Lotze* som Receptar i Tiden fra 1. August 1885 til 1. April 1887.

Side 9: *Fru Grosserer Esmann*. Diderica Josephine Johanne Faber, gift med

Etatsraad, Grosserer Esmann i Odense, var født i Odense 1839 og døde i København 1917.

Side 10: *Emilie Sørensen*. Emilie Kirstine Magdalene Marie Sørensen er Datter af Urmager Sørensen i Odense og født 1865. Hun blev i 1894 gift med Maskinfabrikant Georg Allerup i Odense, hvem hun overlever.

Side 10: *Ada Weimann*, gift Barfoed, se nedenfor (S. 11).

Side 10: *Eddikebrygger Langes* paa Christianshavn. Christian Theodor Schmauck Lange, født i Ærøskøbing 1820, død i København December 1879, grundlagde 1853 De danske Eddikebryggerier. Hans Hustru, Annemathea Marie Thye, Datter af Godsforvalter Lauritz M. Thye og Hustru Mariane Scharff, var født i Vordingborg 1834 og døde i København 1906 og var yngre Søster til nedennævnte Læge Mathias C. G. Thye.

Datteren *Sophie Lange*, født i København 1862, død s. stds. 1924, ægtede i 1895 Stationsforstander Christian Stoltze Boeck. Sønnen *Niels Lange*, født i København 1861, gift 1897 med Ellen Meyer, født 1873, Datter af Brændevinsbrænder, kgl. Agent Christian Hans Meyer, overtog i 1897 efter Moderen Faderens Forretning, De danske Eddikebryggerier.

Side 10: *Lægeenke Fru Thye*. Edel Johanne Frederikke Jæhnigen – Tante til Sophie Lange – født 1838, Datter af Kantor i København Carl Frederik Jæhnigen og Hustru f. Jensen, ægtede 1861 Læge Mathias Carl Grandjean Thye, født i Vordingborg 1831, død som Patient paa Oringe Sindssygehospital 1888, Søn af ovennævnte Godsforvalter Lauritz Munck Thye og Hustru f. Scharff.

Side 11: *Eksamensbevis* fra Sekondløjtnantskolen for Fodfolket paa Kronborg for Elev ved 26. Bat., 3. Comp., No. 323: 1887 L. A. Christensen, signeret: Baggesen, Kaptajn og Forstander for Secondløjtnantskolen, er dateret 31. Maj 1888.

Side 11: *Intendant* Hans Christian *Børre*, født 1865, lever 1931.

Side 11: *Ada Wilhelmine Weimann*, født i Odense 1866, Datter af Købmand Johan Weimann og Hustru Johanne Seedorff – en Søster til nedennævnte Fru Marie Rée – ægtede 1892 daværende Fuldmægtig ved Hasle m. fl. Herreder, senere Borgmester i Hjørring, nu Civildommer i Odense Magnus Kruse Barfoed, født paa Læsø 1864, Søn af Birkedommer A. J. H. Barfoed og Hustru f. Barfoed. Dommer Barfoed er ikke personlig beslægtet med Fru Marie Rée.

Side 11: *Fru Marie Rée*. Anne Marie Seedorff, født i Odense 1835, død i Aalborg 1900, Datter af Redaktør af Fyens Stiftstidende Nicolaus Peter Heinrich Seedorff og Hustru Anne Sophie Kirstine Paludan, ægtede 1853 Bernhard Philip Rée, Redaktør og Udgiver af Aalborg Stiftstidende, født i Aarhus 1813, død 1868, Søn af Storkøbmanden Hartvig Philip Rée.

Side 12: *Apoteker Kabell*. Frederik Kabell, født i København 1871, Søn af Artillerikaptajn, senere Stationsforstander Ernst Frederik Kabell og Hustru Magnella Kirstine Pedersen, gift med Ebba Marie Faber, født 1876, Datter

Husker Du Træernes Eventyrpragt—

af Apoteker i Tranebjerg, Samsø, Carl Axel Faber og Hustru Charlotte Vilhelmine Clausen, ejede Randers Svane Apotek fra 1910 til 1919.

Side 12: *Peter Mørch*. Peter Adolf Bramsen Mørch, født paa Egholm 1862, død – ugift – under et Ferieophold i Aarhus 1916, var fra 1884 til sin Død Medhjælper, »Provisor«, paa Aalborg Svane Apotek.

Side 13: *Apoteker Strøyberg*. Jørgen Jacob Kjellerup Strøyberg, født i Aalborg 1833 som Søn af foregaaende Apoteker Christoffer Strøyberg og Hustru Else Johanne Kjellerup, død i Aalborg 1921, var Ejer af Aalborg Svane Apotek i 50 Aar (fra 1859 til 1909). Han var gift med Susanne Severine Strøyberg, en Datter af Apoteker J. L. Strøyberg i Assens.

Side 13: *Kamma Andersen*, Datter af Forpagter paa Skovsbo Peter Andersen og Hustru Cathinca Malling, ægtede i 1894 Grosserer, senere Vicekonsul, Godsejer Niels Kaj Strøyberg, født 1868, død 1922, Søn af ovennævnte Apoteker Jørgen J. K. Strøyberg.

Side 13: *Frøken Thora Krabbe*. Thora Anna Krabbe af den med 3 Skraabjælker i Vaabenet paa Damsgaard hjemmehørende danske Adelsslægt Krabbe, født i Københavns Holmens Sogn den 24. Januar 1872, er Datter af Expeditionssekretær i Marineministeriet, cand. juris, Løjtnant Johan Ludvig Adolph Carl Krabbe, født i Rønne den 14. August 1838, død i København den 2.

Oktober 1893, og Hustru Anna Kristine Herskind, født paa Kyø, Store Ajstrup Sogn, Slet Herred, den 21. Marts 1852, død paa Sandkaas, Svaneke, den 24. Juli 1918.

Ekspeditionssekretær J. L. A. C. Krabbe var Søn af Kammerherre, Amtmand paa Bornholm Ludvig Vilhelm Henrik Krabbe, født 1798, død 1857, og Hustru Thora Alvilda Christiane Elmquist, født 1814, død 1845, Datter af Overkrigskommissær, Redaktør af Aarhus Stiftstidende Adolph Frederik Elmquist og Hustru Helene Ambrosia Folandt.

Amtmand Krabbe var Søn af Kammerjunker, Landsdommer, Ejer af Sophiesminde Johan Ludvig Vilhelm Krabbe, født 1770, død 1842, og 1. Hustru Friderica Edel Benedicte von Brüggemann, født 1777, død 1846 (separeret 1802).

Landsdommer Krabbe var Søn af Oberst Georg Christopher Krabbe til Bjerre, født 1707, død 1787, og 2. Hustru Sophje Magdalene Güldenchrone, født 1740, død 1799.

Oberst Krabbe var Søn af Løjtnant ved 3. Jydske nationale Rytteriregiment Ole Krabbe til Bjerre, Hastrup, Skaarup, Nandrup og Søvig, født 1654, død 1728, og 2. Hustru Ide Sophie Knudsdatter Gjedde, født 1675, død 1838.

Løjtnant Ole Krabbe var Søn af Henrik Krabbe til Damsgaard og Hustru Eva Hansdatter von Unger, Henrik Krabbe Søn af Oluf Krabbe til Damsgaard og 2. Hustru Birgitte Henriksdatter Krag, Oluf Krabbe Søn af Godske Krabbe og Hustru Edele Eriksdatter Vognsen, Godske Krabbe Søn af Oluf Krabbe, denne endelig Søn af Christen Krabbe, der ligeledes skriver sig til Damsgaard og 1502 til Ferringgaard og er den første af Slægten, der fører Vaaben; hans Hustru er Karine Olufsdatter Rytter, hans Fader en vis Hans, der var gift med Ingierd, som sad Enke 1502.

Side 13: *Frederikke Herskind og Alfred Færch*. Christiane Frederikke Herskind, født 1853, viedes den 4. December 1888 til Købmand Alfred Færch, født 1852, død 1898. Hun er Kusine til Thora Krabbes Moder, Anna Kristine Herskind, gift Krabbe, og iøvrigt Datter af »de gamle Herskinds«, nemlig af Købmand i Aalborg Michael Herskind, født 1828, død 1900, og Hustru Christofine Caroline Lausen, ligeledes født 1828. Det er altsaa Thora Krabbes Grandonkel og Grandtante her er Tale om.

Side 14: *Sæbefabrikant Rafn*. Charles Otto Adolf Rafn, født i Vestervig 1839, død som Rentier i Aalborg 1917, Indehaver af Firmaet C. Rafns Fabrikker. Hans Søn, *Christian Kuhlmann Rafn*, født i Aalborg 1866, Indehaver af Thisted Svane Apotek fra 1891 til 1907, lever nu som Rentier i Sebbesund ved Nibe.

Side 14: *Blaagaards Apotek*. Sofus Vilhelm Salomon, født i København 1844, død 1923, Apoteker i Egtved fra 1890 til 1900 og i Aarup fra 1900 til 1920. Frederik Madsen, født i Asperup 1849, Apoteker i Vester Skerninge fra 1894 til 1903 og siden paa Københavns Sønderbro. Peter Thaysen, født i Nørballe 1844, død 1921, Provisor paa Blaagaards Apotek for Ejeren, En-

kefru Petri, fra 1877 til 1908 og Apoteker paa Københavns Sct. Jacob til sin Død. Enkefru Petris Mand, Theodor Petri, født i Vejle 1827, døde i 1877 i København under Oprettelsen af Blaagaards Apotek.

Side 15: Det i Dansk Farmaceutforenings Historie saa populære og betydningsfulde »Skindergademøde«, hvor Rammerne for Farmaceuternes Aktion

I Vinterens snehvide Dragt

mod Apotekerne blev fastlagte under L. Schiøttz-Christensens Førerskab, afholdtes Natten til den 12. Oktober 1890.

Side 16: *Lisbeth Kjær*, Datter af Tobaksfabrikant Kjær i Aalborg.

Side 16: *Laura Krabbe*. Laura Anna Emilie Krabbe, født 1879, yngre Søster til Thora Krabbe, ægtede den 21. Maj 1900 Redaktør i Lillehammer Johan Filseth, født 1862.

Side 16: *Tante Jane*, f. Sahl, er Thora Krabbes Moders Moster, Søster til Adolph Gudmand Herskinds Kone, Laura Anna Emilie Sahl. Tante Jane kom i Huset og endte sine Dage hos ovennævnte Lisbeth Kjær og hendes Moder i København.

Side 18: *Sophus Wibroe*, født i Aalborg 1866, død i København 1927, Underdirektør ved Akts. De forenede Bryggerier 1924, Søn af Fabrikant H. Wibroe og Hustru Albertine Kjer. Gift 1897 med Frida Aistrup, Datter af Grosserer Chr. Aistrup og Hustru f. Bach.

Side 21: *Patentbrev* i U. S. A.: Preparing Yeast for Bread-Making er dateret 30. Marts 1897.

Side 22: *cand. pharm. Petersen-Hviid*. Lauritz Petersen-Hviid, født i Overfussing 1870, død i Lyngby 1927, Fabrikant i København, Firma: Akts. Lignum i Kastrup.

Side 22: Gavebrevet paa en *Bryllupsresent fra Farmaceuter* er dateret 10. Juni 1893 og underskrevet: A. Breuning, A. Causse, E. Dam, O. Gelert, N. S. Michelsen og O. Thaarup paa Pharmaceutisk Medhjælperforenings Vegne, hvis Medlemmer paa denne Maade har ønsket at give »et synligt Bevis paa den Taknemlighed og Sympati, hvormed De (Sch. Chr.) omfattes af dem« og »med Tak for al den gode Gerning, De har udført for Deres Standsfællers.

Side 22: Rous i *Store Brøndum Præstegaard*; hos Sognepræsten dér, Anders Sandøe Ørsted (Søn af botanisk Professor A. S. Ørsted og Hustru f. Gebhardt) fra Juli 1891 til Jul s. A. og nogle Maaneder i 1892.

Side 24: *Fritz Friderichsen*, se foran (S. 4).

Side 24: *Albert Clausen*. Claus Albert Clausen, født i Frederikshavn 1866, Assistent ved Steins Laboratorium 1892 til 1896. Apoteker paa Københavns Løve Apotek fra 1904 til 1908. Død paa Korsika i 1911.

Side 28: *Frederik*. Hans Frederik Vilhelm Schiøttz-Christensen, L. Schiøttz-Christensens ældste Helbroder, født 1861, død i Lemvig 1930, Herredsfuldmægtig, Kancelliraad.

Side 28: *Adolph Krabbe*. Adolph Frederik Krabbe, født 1875, Fru Thora Schiøttz-Christensens næstældste Broder, nu i Bellingham, Amerika.

Side 29: *Ejnar Lunde* var Normand, kendt forretningsdrivende.

Side 29: *Fru Marie Rée*, se foran (S. 11).

Side 29: *Christian Odense*. Christian Gustav Odense, født 1858, død 1932, fra 1885 til 1910 incl. Forretningsfører ved Aalborg Stiftstidende, Bladejer, senest Udgiver af Roskilde Tidende, Søn af L. Schiøttz-Christensens Fæster Charlotte Amalie Christensen i Ægteskab med Maler og Fotograf Jørgen Christian Odense.

Side 30: *Carl Bratli*, Forfatter, Translatør i Spansk, født i Odense 1871, gift 1916 med Sofie Amalie de Teilman, født 1890, Datter af Tøger Hans de Teilman og Hustru f. Schäff.

Side 30: *Glasværksejer Alex. Seedorff*. Alexander Nicolaus Seedorff, født i Odense 1849, død i København 1912. Gift i Aalborg 1877 med Therese Har-

riet Levinsen, Datter af Fabrikejer Søren Levinsen i Aalborg og Hustru Frederikke Rée. Han var Broder til Fru Marie Rée.

Side 30: *Overretssagfører Hammershaimb*. Hjalmar Hammershaimb født paa Færøerne 1856, død i Aalborg 1923, Direktør for Forsikringsselskabet »Fremtiden« i Aalborg.

Ved Vinduet; Skansen 1913

Side 30: *Onkel Edvard*. Edvard Emmanuel Elmquist, født 1851, død 1900, Overretssagfører, Stifter af Husmandskreditforeningen 1880 og Direktør for samme til sin Død; en betydelig Personlighed med vidtrækkende administrative Evner. Søn af Byfoged i Randers, Edvard Julius Elmquist. Gift 1875 med Caroline Louise Herskind, Fru Thora Schiøttz-Christensens Moster, født 1853, og Datter af Landmand Adolph Gudmand Herskind og Hustru f. Sahl.

Side 31: *Borgmester Andersens*. Niels Andreas Christian Andersen, født i Ribe 1849, død i Nørresundby 1919, 1895 Herredsfoged i Kær Herred, 1900 tillige Byfoged, 1900 til 1917 Borgmester i Nørresundby, Sør. af Stiftskasserer, Hospitalsforstander A. N. Andersen og Hustru f. Simonsen. Gift 1899 med Sicka Margrethe Jacobsen, født i Stavanger 1874, Datter af Overlærer Boye Jacobsen og Hustru f. Helgesen.

Side 31: *Distriktslæge Brodersens*. Jørgen Emil Brodersen, født 1842, død som Distriktslæge i Nørresundby 1912, Søn af Distriktslæge, Dr. med. Jørgen Peter Blicher Brodersen og Hustru f. Hornemann. Gift 1873 i Vordingborg med Thora Emilie Augusta Willerup, født 1849, død 1927, Datter af Boghandler Willerup og Hustru f. Rud.

Side 31: *Charlotte*. Charlotte Oline Brodersen, Datter af ovennævnte Distriktslæge Brodersen og Hustru f. Willerup, født den 21. December 1874, død den 18. April 1932, Journalist, først ved Aalborg Stiftstidende, senere ved Berlingske Tidende, en Tid lang ved Nationaltidende, ved sin Død Redaktør af »Husmoderen«.

Charlotte Brodersen var tre Gange gift: 1. Gang med Godsejer Carsten Hauch, 2. Gang, 1911, med Kunsthandler Ole Haslund – begge Ægteskaber blev opløste – 3. Gang, 1921, med Normanden Ingeniør Harald von Osten – og nu med Bopæl i Bergen, hvor hun Aaret efter sit Ægteskab blev Enke. Fru Charlotte von Osten var en i mange Henseender ejendommelig og rigt begavet Kvinde; som Journalist ved Berlingske Tidende skrev hun i 1920 Korrespondancer til Bladet fra Sønderjylland. Hun besad en varm Fædrelandskærlighed og Fædrelandsfølelse, der ofte gav sig stærke Udslag. Sin Introduktion i Journalistikken fik Fru von Osten baade af Navn og af Gavn hos Redaktør L. Schiøttz-Christensen, hvem hun altid med Veneration benævnedes »min Læremester«. (Om »Lotten« se videre foran S. 119, f.).

Side 31: *Magga*. Fru Borgmester Andersen, se ovenfor.

Side 31: *Lulu*. Ludvig Thorvald Krabbe, Fru Thora Schiøttz-Christensens yngste Broder, født 1884, siden 1921 Medlem af Folkeforbundets Sekretariat i Genève. Gift 1915 med Lucie Murcianni Durand, født 1887, Datter af Købmand Charles Durand og Hustru f. Le Cornu.

Side 31: *Theodor Réé*. Theodor Seedorff Réé, Søn af Bernhard og Marie Réé f. Seedorff. Født i Aalborg, død s.stds. i 1884, 25 Aar gammel.

Side 31: *Redaktører ved Aalborg Stiftstidende*. J. Simonsen tiltraadte Redaktørstillingen November 1883 og virkede til Juni 1885, da han afløstes af Seminarist, Lærer ved Cand. Jacobsens Skole i Aalborg, Frederik Vejlstrop, der var ansvarshavende til April 1895. Typograf Julius Eilersgaard var Redaktionssekretær under Vejlstrop og afløste denne som Redaktør April 1895, til han i 1898 overtog Middelfart Avis (gift med Forfatterinden Charlotte Eilersgaard). Anders Peter Larsen, der nu er Dommer i Kronborg vestre Birk efter i Mellemtiden at have været Auditor i Hær og Flaade og fra 1919 til 1921 Borgmester i Ebeltoft, var Redaktør af Aalborg Stiftstidende fra 1898

til 1900. Han er født i Korup, Fyn, 1871 som Søn af Lærer Peter Larsen og Hustru f. Frederiksen og er gift med Ingrid Johanne Gether Rasmussen, en Datter af By- og Herredsfoged i Bogense C. C. Rasmussen.

Side 32: *Harald Holm*. Harald Emil Larsenius Holm, født i København 1848, død 1903, Folketingsmand tilhørende det moderate Venstre, politisk set nær knyttet til Høgsbro og Bojsen og familiært til Høgsbro, hvis Datter Gudrun han ægtede 1877. Fra Oktober 1876 til sin Død Folketingsmand for Veringekredsen.

Side 34: *Redaktionssekretær Joh. Johansen*. Johannes Johansen, født paa Hjørring Hede 1874 som Søn af Lærer S. Johansen og Hustru Mette Jensen, etablerede sig i 1915 som Sagfører i København, nu med deponeret Bestalling. Han har været Journalist siden 1895, fra 1898 til 1906 ved Aalborg Stiftstidende og siden 1916 ved Berlingske Tidende. Ugift.

Side 34: *Lundsgaard* udgav i 1888 under Pseudonymet »Palle Bister« Bogen: En Juleferie. Han overgik fra Aalborg Stiftstidende til Aalborg Amtstidende som Journalist.

Side 35: *cand. theol. C. Trap*. Christen Trap, født 1875, ansat ved Aalborg Stiftstidende fra 1904 til 1907, tidligere ved Østsjællands Folkeblad, rejsende Korrespondent til Argentina og til de baltiske Lande, Redaktør af Middelfart Venstreblad fra 1910 til 1916, nu ved Politiken. Ugift.

Side 35: *Marinus L. Yde*, født i Skyum 1879 som Søn af Møllejer L. W. Yde og Hustru f. Østergaard. Udlært Typograf, Medarbejder ved Randers Dagblad og Aalborg Stiftstidende, 1903 Redaktør af Kalundborg Dagblad, senere politisk Medarbejder ved Politiken, Pressekonsulent i London, Attaché ved Legationen i Washington, 1921 Generalkonsul i Hamborg.

Side 35: *Hoelgaard*. A. Hoelgaard, født 1881, Søn af Lærer, senere Assurandør i København P. B. Hoelgaard, gift med Sigrid Emma Hoffmeyer, Datter af Arkitekt, Branddirektør S. Hoffmeyer i Aalborg, kom i Juli 1906 til Aalborg Stiftstidende og var Medarbejder her til Juli 1912. Har senere bl. a. været knyttet til Vort Land, Holstebro Avis (som Redaktør), København og er fra 1923 Rigsdagsmedarbejder ved Dagbladet Børsen.

Side 35: *A. Hagensen*. Anders Hagensen, født i Viborg den 10. September 1874 som Søn af Malermester Hagensen. Hertil føjes som autobiografisk Karakteristik: »Blev Student i 1893. Kom derefter hurtigt ind i Journalistik. Endskønt jeg i en Aarrække var Rigsdagsmedarbejder ved den nu forsvundne »Adresseavisen«, var jeg dog nærmest at betragte som en »Friskytte«. Dette maa tilskrives min store Rejselyst, der fik mig til at gaa paa Rejser, naar Lejlighed gaves. Denne Lyst blev det ogsaa gjort mig muligt at følge gentagne Gange, ogsaa efter min Ansættelse ved »Aalborg Stiftstidende«, hvor jeg efterhaanden faldt til Ro i det daglige Routinearbejde. Har iøvrigt ingen personlig Historie og ingen faglig Specialitet«. Til nærværende Skrift har Redaktør A. Hagensen under Mærket »Den ældste Medarbejder« bidraget med Afsnittet Den lange Arbejdsdag, S. 99 til S. 109. Ugift.

Side 35: *Faktor Madsens Datter*. Faktor Madsen begyndte hos Redaktør Rée som Bydreng og blev senere Lærling og Typograf. I 1900 var han Faktor ved Stiftstidende, nu atter, fra 1910, Typograf.

Hans Datter, Anny Madsen, kom som Elev i Redaktionen; hun er nu gift med Redaktør Thomasen ved Randers Amtsavis.

Side 41: Af de her nævnte *gode Venner og Kautionister* er de første 4 bosatte i Nørresundby, de følgende 4 samt Obel og Rafn i Aalborg. Om Fabrikant Niels Lange se foran S. 10 og om Rafn S. 14.

Side 41: *Apoteker Jacobsen*. Anthon Vilhelm Hoffmann Jacobsen, født i Aalborg 1848, død s.stds. 1913, var Indehaver af Apoteket i Hornslet fra 1894 til 1900 og af Aalborg Budolfi Apotek fra dets Oprettelse i 1900 til sin Død.

Side 41: *Overretssagfører L. Zeuthen*. Sophus Rasmus Lauritz Zeuthen, født i København 1854, død s.stds. 1923, var Søn af Møbelhandler J. L. Zeuthen og Hustru f. Bierregaard. Ugift.

Side 41: *Landstingsmand Sørensen-Saksager*. Jens Sørensen-Saksager, f. 1849, bosiddende i Vraa, var Kreditforeningsdirektør og Landstingsmand fra 1906 til 1914.

Side 41: *Etatsraad Olesen*. Christian Andreas Olesen, født i Hjørring 1845, død i København 1920, Direktør for Akts. De danske Spritfabrikker, var Søn af Brænderiejer i Hjørring Niels Olesen og Hustru f. Nielsen. Gift 1880 med Christiane Cathrine Nicoline Nielsen, født i Hjørring, død i København 1932, Datter af Konsul Chr. H. Nielsen og Hustru f. Høygaard.

Side 42: *Ole Haslund*, Kunsthandler, født i København 1877 som Søn af Maleren Professor Otto Haslund og Hustru Frederikke Aagaard, var gift med Charlotte Hauch f. Brodersen, den senere Charlotte v. Osten (se S. 31).

Side 42: *Justitsraad Gustav Larsen*. Carl Gustav Moritz Larsen, født i Klovby, Udby Sogn 1843, død i København 1920, Læge, Søn af Skolelærer Kammeraad Christian Larsen og Hustru Jensigne Sophie Elisabeth Christiane Møller, var gift med Emilie Jacobine Marie Møller, født 1847, død 1923, en Datter af Snedkermester Kancelliraad Frederik Chr. Møller.

Side 43: *Tante Louise Elmquist*. Caroline Louise Herskind, Datter af Adolph Gudmand Herskind og Hustru f. Sahl, var født 1853, gift 1875 med Overretssagfører, Direktør for Husmandskreditforeningen Edvard Emmanuel Elmquist. Se videre foran (S. 30).

Side 43: Om *Frederikke Færch* se foran (S. 13).

Side 43: *Bedstefar Herskind*. Fru Thora Schiøttz-Christensens Morfar, Adolph Gudmand Herskind var født i Aalborg 1825 som Søn af Købmand i Aalborg, Konsul Jens Schibbye Herskind og Hustru Ane Kirstine Elmquist (se »Descendenter efter Johanne Schibbye og Anders Herskind« af A. H. Wulff, Kbhvn. 1903, S. 3) og død i København 1909.

Han var 1. Gang, i 1848, gift med Fru Thora Schiøttz-Christensens Morfar, Laura Anna Emilie Sahl, født 1821, død 1878, og 2. Gang, i 1880, med Marie Kristine Ellermann, født 1844, død 1902.

Dagligstuen paa Skansen (Vinteren 1914)

Adolph G. Herskind var Landmand, en Tid Forpagter af Kyø ved Nibe, senere Inspektør ved Gandrupgaards Tørvemoser.

Side 45: *Forretningsfører Westphall* var i 1900, da L. Schiøttz-Christensen tiltraadte som Redaktør, Typograf ved Aalborg Stiftstidende. I 1916 fik han Ansættelse ved Aarhus Amtstidende. Etableret som Bogtrykker i Aarhus 1931.

Side 49: *Bogtrykker N. P. Jørgensen*. Niels Peter Jørgensen, født 1866, har arbejdet ved Jyllandsposten og Aalborg Amtstidende, hvor han var i 9 Aar, og hvis første Nummer han trykte i 1888. I 1898 oprettede han eget Bogtrykkeri i Aalborg, som han drev til 1914.

Side 51: *Redaktionssekretær Knud F. Levison*. Knud Fridericia Levison, født i København den 28. Februar 1888, Søn af Højesteretsadvokat Levison.

Side 51: *Redaktør Kofod Larsen*. Andreas Kofod Larsen, født i Sørringe, Skamstrup Sogn, den 10. Juni 1893, Søn af Gaardejer Niels Larsen.

Side 51: *Journalist Niels Nielsen*, født i Barløse paa Fyn den 29. Marts 1898, Søn af Tømrermester Nielsen.

Side 51: *Journalist Svane*. Niels Aage Svane Olsen, født 1908, Søn af Møllermester Olsen, København.

Side 51: Ulf Schiøttz-Christensens Ejendom, *Hovedgaarden Klingstrup*, i Skaarup Sogn, Svendborg Amt, tilhørte 1351 Niels Pedersen de Klintrop,

1394 Johannes Est de Cleynæsthorp, der førte Slægten Ulfelds Vaaben, 1437 Krabbe af Glinstrop, Væbner. Uvist hvornaar og hvorledes kom Klingstrup under Fyns Bispestol og blev ved Reformationen et kongeligt Len, som den bispelige Lensmand Niels Steen dog beholdt. Den næstsidste kongelige Lensmand var Peder Lykke til Skovsbo, død 1563, hvis Enke Lisbeth Urne beholdt Lenet, ogsaa efter at hun havde ægtet Johan Bockholdt, en indvandret liflandsk Adelsmand, der 1577 erhvervede Gaarden til Ejendom ved Mageskifte med Kronen. Efter Lisbeth Urnes Død 1584 var han Besidder af Gaarden, indtil den, senest ved hans Død 1602, gik over til Svigersønnen Bendix Hartvigsen. 1637 solgtes Klingstrup med Mølle og Bøndergods (22 Gaarde) samt jus patronatus til Skaarup Kirke til *Henning Walkendorff* til Glorup, død 1658, i hvis Familie den længe forblev. Følgende Walkendorffer besad efter hverandre Klingstrup: Hennings Søn, ligeledes en Henning, død 1665, dennes Søn Jørgen Henning, død 1724, dennes Sønner Henning Christopher, død 1740, og Børge Walkendorff, død 1747, med hvem Familien uddøde paa Mandssiden i Danmark. 1791 solgtes Klingstrup ved Auktion for 19000 Louisdorer til Landsdommer Hans Koefoed, som 1799 afhændede denne tillige med Vejstrupgaard til Hertug Christian Friederich af Augustenborg, der atter i 1802 solgte begge Gaarde for 72000 Rdlr. tilbage til Koefoed. Denne foretog nu en Deling af Godset, saaledes at Klingstrups egentlige Herligheder overførtes til Vejstrupgaard. 1853 foretoges en ny Deling, hvorved den ene Tredjedel, Parcellen Ny Klingstrup (130 Tdr. Land), udskiltes. Hovedparcellen, vurderet til 246,000 Kr., samledes i 1860 under eet af Ejeren R. Langkildes Enke, der 1877 solgte Klingstrup til sin Svigersøn H. Lauesen. I de senere Aar har Gaarden stadig været i Handelen; i 1912 ejedes den af Baronesse Margrethe Holck. Ved et Ejerskifte i 1922, da den overtoges af daværende Forpagter paa Juulskov, Proprietær C. J. Nielsen, var Salgssummen 338,000 Kr.

Den gamle Hovedbygning, der vist har afløst en endnu ældre, laa lige syd for Vejstrup eller Klingstrup Aa og var til Dels omgiven af Grave; den var af Grundmur og Bindingsværk og stammede fra 1641. Denne Bygning blev helt nedbrudt i Begyndelsen af det 19. Aarhundrede, da Koefoed foretog den omtalte første Udskilning. Som Beboelseshus paa Klingstrup benyttedes herefter den ved de gamle Ladebygninger beliggende Forpagterbolig, indtil den nuværende Hovedbygning af Grundmur i eet Stokværk opførtes omkring 1830. — Af Ladebygningen, der opførtes af *Henning Walkendorff*, stod endnu 1906 den vestlige og nordlige Længe; paa Bygningen findes et sammenslynget Navnetræk med Bogstaverne H. W. — K. B. — A. B. K.; o: Henning Walkendorff, Karen Brahe og Anne Barnekov, samt Aarstallet 1643 (se Billedet S. 91).

Side 52: *Direktør Wilhelm Weimann*, forhenværende Minister, Generalkonsul i Hamborg, nu Direktør i Østasiatisk Kompagni, født i Odense 1868. Ugift.

Side 53: *Provst Alexander Rasmussen*, født i Granslev 1868, død i Aalborg

1932, Søn af Gaardejer Søren Rasmussen og Hustru Anne Thomasdatter, Sognepræst til Sønder og Nørre Kongerslev og Komdrup fra 1894, Provst, historisk Forfatter, Medarbejder ved Aalborg Stiftstidende. Gift 1895 med Dagmar Kjær, Datter af Fabrikant i Aalborg O. C. Kjær og Hustru f. Schou.

Side 53: *Architekt Packness*. Ejnar Packness, Arkitekt, kgl. Bygningsinspektør, født i Næstved 1879, Søn af Købmand Jens C. C. Packness og Hustru Christine Hansen.

Side 53: *can. jur. Holger Winkel*, født paa Aunsberg 1879, Søn af Forpagter J. H. Winkel og Hustru Marie M. Jespersen. Amtsfuldmægtig paa Færøerne, senere Journalist — bl. a. ved Aalborg Stiftstidende — sidst Politifuldmægtig ved Odense Herred, 1932 Fuldmægtig ved Landsretten i Viborg.

Side 53: *Johan Wandall*. Interessentselskabet, der 1767 stiftede Jydske Efterretninger (Aalborg Stiftstidende), var foruden nævnte Wandall (Præstesøn fra Vindinge paa Fyn, født 1731, af gammel, fornem bispelig Slægt, 1758 personel Kapellan ved Aalborg Vor Frue Kirke, senere residerende Kapellan ved Budolfi, gift 1759 med Christiane Marie Heug), Stiftsprovst, Dr. theol. Herman Peter Gudme, Kapellanerne Peder Gudme og Peder Clementin ved Budolfi Kirke. Iøvrigt henvises, hvad vedrører Aalborg Stiftstidendes indre som ydre Historie, til Jubilæumsnummeret af Bladet udsendt den 1. Januar 1917, hvori Provst Rasmussen paa bred Basis gør Rede for Tingenes Sammenhæng.

BARNDOM OG BRYDNINGSAAR

Side 57: *Lauritz Alexander Schiøttz-Christensen*, *can. pharm.*, Løjtnant, Redaktør og Udgiver af Aalborg Stiftstidende, født i Sorø den 17. Februar 1863 (Navnebevilling af 3. Marts 1893), gift i Københavns Sct. Matthæus Sogn den 10. Juni 1893 med Thora Anna Krabbe, født i Københavns Holmens Sogn den 24. Januar 1872 (Datter af Ekspeditionssekretær i Marineministeriet Johan Ludvig Adolph Carl Krabbe og Hustru Anna Kristine Herskind) er Søn af Guldmedemester i Sorø Peter Christian Christensen og 2. Hustru Hanne Vilhelmine Schiøttz, født i Allerslev, Barse Herred, den 12. Juni 1833, død i Lemvig den 23. Juni 1906 (Datter af Skolelærer i Allerslev Frederik Schiøttz og Hustru Lauretze Winding).

Guldmedemester i Sorø Peter Christian Christensen, født i Sorø den 6. Oktober 1815, død s.stds. den 29. November 1895, var Søn af Skomagermester i Sorø, Laugsoldermand Hans Christensen (Holbækker), døbt i Sorø den 6. Maj 1773, død s.stds. den 16. December 1851, og Hustru Anne Pedersdatter, født i Holbæk Amt ca. 1780, død i Sorø den 25. November 1849, og om hvis Herkomst der hidtil intet yderligere findes oplyst.

Skomagermester Hans Christensen (Holbækker) var Søn af Skomagermester i Sorø Christen Hansen (Holbækker), født ca. 1740, om end — efter Tilnavnet at dømme — med Tilknytning til Købstaden Holbæk, saa dog næppe født her, begravet i Sorø den 16. Juni 1806, og Hustru Maren Poulsdatter.

Medens intet yderligere findes oplyst om Christen Hansens Herkomst, ses Hustruen Maren Poulsdatter at være født i Sorø ca. 1740 som Datter af Poul Skomager og Hustru Johanne Jensdatter, og at have ægtet Skomager Christen Hansen s.stds. den 1. Marts 1771. Hendes Død er ikke funden.

Poul Skomager i Sorø synes endelig at være identisk med den Poul Christensen, der døbttes i Sorø Kirke Dom. Reminiscere (den 28. Februar) 1697 og begravedes s.stds. den 20. Marts 1752, og hvis Fader var en vis Christen Povelsen, der levede i Sorø omkring Slutningen af det 17. Aarhundrede.

Side 61 : *Tyge og J. W. C. Skram.* Johannes Tyge Erik Carl Skram, født i Grønbæk Præstegaard 1874, død i U. S. A. som Hotelmand omkring 1930, gift 1. Gang 1900 med Karen Ellen Seedorf (Datter af Grosserer Seedorf i Aarhus), skilt 1903, gift 2. Gang i U. S. A., var Søn af Sognepræst til Grønbæk og Svostrup, senere til Damsholte Johannes William Christopher Skram, født 1831, død 1903, og Hustru Georgine Marie Sophie Dumreicher, født 1837, død 1920 (Datter af Inspektør ved Grevskabet Bregentved Friederich August Dumreicher og Hustru Elise Georgine Boethe).

Sognepræst J. W. C. Skram var Søn af Direktør ved Den almindelige Enkekasse, senere ved den sjællandske Jernbane Johan Christian Gustav Schram, født 1802, død 1865 (Navnebevilling — af patriotiske Grunde — 1850 for sig og Descendens fra Schram til Skram) og 1. Hustru Johanne Margrethe Klein.

Direktør J. Chr. Gustav Schram (Schram) var Søn af Direktør ved Den almindelige Enkekasse, Konferensraad Gerhard Christopher Schram, født 1776, død 1847, og Hustru Johanne Christiane Jørgensen.

Konferensraad Gerhard C. Schram var ældre Broder til Henriette Schram, født i København 1779, død s.stds. 1852, der 1803 ægtede Guldsmedemester P. C. Christensens Farbroder, Hofguldsmed og Hofjuveler i København Nicolaj Christensen, født i Sorø 1771, død i København 1832, og hos hvem P. C. Christensen stod i Lære som Guldsmededreng.

Gerhard Christopher og Henriette Schram var Børn af Bud ved Den almindelige Enkekasse Johannes Schram, født 1738, død 1801, og Hustru Anne Dyberg (ell. Byberg).

Bud Johannes Schram var endelig Søn af en sønderjyds Billedsnider Christopher Schram, der havde giftet sig med »en Pige fra Falster«. En anden af Billedsniderens Sønner var Assistent i Asiatisk Kompagni Bernhard Andreas Schram, gift med Birgitte Fusing, og hvis Søn, Fuldmægtig i Skifteretten i København Andreas Lauritz Schram — altsaa en Fætter til Konferensraad Schram og til Henriette Christensen f. Schram — født 1773, død 1833, ægtede P. C. Christensens Fæster, Else Christine Christensdatter, født i Sorø 1781, død i København 1869.

Slægten Schram fra Sønderjylland, hvis ældst kendte Led er nævnte Billedsnider Christopher Schram, anses af Genealogerne for at være af ren borgerlig Oprindelse og altsaa ikke i Slægt med de danske adelige Slægter Skram.

Side 61: En anden lille *Pensionær* fra 1880'erne, nærmest knyttet til Fru

Hanne Christensen og hendes Slægt, var den unge Holberg Møller fra Gyrstinge Præstegaard, hvis Forældre var Sognepræst Frederik Sofus Holberg Møller, født i Vordingborg 1845, død 1915 (Søn af Overlærer og Klokker i Vordingborg Niels Mortensen Møller og Hustru Sophie Vilhelmine Jürgensen) og Hustru Eleonora Christiane Neergaard (Datter af Snedkermester Peter Neergaard). Sognepræst Holberg Møller blev 1879 kaldet til Ulbjerg og Lynderup i Jylland og 1886 til Gyrstinge og Flinterup ved Ringsted, i hvilket Embede han døde.

Side 62: *Julius Theodor Borup*, født i København 1814, Søn af Prokurator Niels Borup og Hustru f. Hambroe. Gift med Marie Rosa Caroline Trier

Efter Jagten; Hjemkomst til Hytten i Svinkløv (1921)

(Datter af Grosserer i København Jacob Stephan Trier og Hustru Bella Nathan) var konstitueret Adjunkt i Sorø 1843, Adjunkt 1845, kaldet til Sognepræst for Skamstrup og Frydendal den 15. September 1857.

Side 63: *Arendt Johannes Christian Sibbern*, født i København 1801, død s.stds. 1876, Søn af Bogholder og Kasserer Matthæus Sibbern og Hustru Else Birgitte Lohmann, var Lærer ved Sorø Akademis Skole 1828, Adjunkt 1830, Overlærer fra 1860 til 1871. Han boede sin meste Tid – saaledes fra 1834 til 1855 – i Akademiets Hovedbygning, i 1860 bor han dog paa Bogtrykkergaarden (Embedsbolig for Akademiets Lærere).

Side 65: *Wilhelm Mansius Sporleder* er født i Landemærket Nr. 149 i København den 7. Oktober 1815 og døbt i Trinitatis Kirke. Hans Forældre er Guldtrækker Friderich Wilhelm Sporleder og Hustru Anne Marie Wessing.

Hans oprindelige Bekendtskab med Guldsmed P. C. Christensen synes at stamme fra Vingaardsstræde Nr. 144, fra Hofguldsmedens, P. C. Christensens Farbroders, Nicolaj Christensens Guldsmedeværksted her, hvor P. C. Christensen stod i Lære fra 1830 til 1835. I 1849 bor Sporleder endnu i sit Fødested i Landemærket og er den 2. Maj Forlover ved P. C. Christensens yngre Broder, Skomagermester Thomas Verlin Christensens Vielse i Bremerholm Kirke til Charlotte Emilie Hampel. Hun boede ved sit Giftermaal i Vingaardsstræde Nr. 139. Det fortælles, at Sporleder kom til Sorø »i Koleraaaret« (1853) paa Foranledning af P. C. Christensen, »da Folk døde som Fluor omkring ham i København«. Her — i Sorø — døde Sporleder, ugift, den 11. Januar 1862, »imellem Fredag og Lørdag Kl. 2«.

Det ses, at P. C. Christensen den 2. Marts 1848, altsaa tilsyneladende endnu forinden Sporleder er flyttet til Sorø, udsteder til denne en Panteobligation, stor 1000 Rdlr.

Af Sporleders Testamente, oprettet den 7. Oktober 1851(?), fremgaar det, at han indsætter Guldsmedemester Peter Chr. Christensen til Universalarving, saa at denne tiltræder Boet, være sig faste Ejendomme, rede Penge eller Pengeeffekter samt alt andet, intet undtagen. Det hedder heri endvidere saaledes: »... og til at nyde godt heraf har jeg udvalgt saadanne Personer, med hvem jeg i en lang Række Aar har staaet i Forbindelse og modtaget deres mangesidige Velvillie ... Derimod paaligger det ogsaa mine testamentariske Arvinger at udrede som Legat til Skomagermester Thomas Christensen i Sorø den Sum 500 Rdlr. . . hvilket Beløb bliver at udbetale ved mit Boes Realisation«. (Afskrift — med utydeligt Aarstal — af dette Testamente findes i en Pakke Skifte-Dokumenter fra 1861—62 i Landsarkivet for Sjælland).

Sporleder efterlod sig imidlertid intet.

Af Skifteprotokollen for Sorø Købstad fremgaar det, at P. C. Christensen vel er Universalarving til Sporleders Bo, »men Christensen, som anmelder Dødsfaldet, maatte hertil bemærke, at Afdødes Efterladenskaber ikke engang kunde tilstrække til Begravelsen, som han vil bekoste, og som Følge heraf vil han selvfølgelig ikke overtage Boet i Forhold til Afdødes mulige Kreditorer« (sign.: P. C. Christensen).

Den 26. Marts 1862 blev Skifteretten sat og holdt paa Raadhuset i Sorø. Christensen forklarede i Kontinuation til ovenstaaende, at Sporleders Begravelse havde kostet ham 58 Rdlr., 3 Sk., og at Efterladenskaberne, han skulde overtage, nemlig alene en gl. Skrivepult, et gl. rødmalet Klædeskab, en gl. Seng med Klæder af to Dyner og to Hovedpuder samt Gangklæder, kun kunde ansættes til 40 Mk., hvilket Beløb herefter blev ham ekstraderet som delvis Vederlag for Begravelsesomkostningerne. Dette blev endelig oplæst og ved Underskrifter bekræftet.

Side 69: *Caroline Vilhelmine Madsen*, Guldsmedemester P. C. Christensens 1. Hustru, hvem han ægtede i Sorø den 24. December 1847, og som før den Tid opholdt sig »i Huset hos sin Forlovede«, i Hjemmet i Brøndstræde Nr.

78 som Husbestyrerinde for Guldsmeden og hans gamle Forældre, Hans Christensen Holbæk og Hustru Anne Pedersdatter, er født i Ringsted den 15. April 1822 som Datter af Rebslager der af Staden Jeppe Madsen og Hustru Christiane Nielsdatter. Hun døde i Sorø den 12. December 1857.

Side 69: *Hanne Schiøttz*. Hanne Vilhelmine Schiøttz, Guldsmedemester P. C. Christensens 2. Hustru, hvem han ægtede i Allerslev, Barse Herred, den 18. November 1860, kom som Husbestyrerinde i Guldsmedemesterens Hjem under hans Enkemandperiode og som Opdragerske for hans 4 levende Børn af 1. Ægteskab. Hun er født i Allerslev Skole den 12. Juni 1833 som Datter af Skolelærer og Kirkesanger Frederik Schiøttz og Hustru Laurentze Winding og død i Lemvig hos Sønnen Herredsfuldmægtig H. F. V. Schiøttz-Christensen den 23. Juni 1906.

Frederik Schiøttz, født i Nykøbing paa Falster den 15. Juli 1791, død i Allerslev den 21. September 1849, Skolelærer, først i Stubberup ved Fakse, senere i Allerslev, var Søn af Skræddermester i Nykøbing paa Falster Henrik Hansen Schiøths og 2. Hustru Helene Claudsdatter Hegge.

Henrik Hansen Schiøths, døbt i Nykøbing paa Falster den 5. Februar 1745, var Søn af Hans Henrik Scytz, der formenes indvandret fra Hamborg, hvortil Slægten Schiøttz skal være kommen oprindelig fra Schweitz.

Skolelærer Frederik Schiøttz's Hustru Laurentze Winding, født i Nykøbing paa Falster den 31. Oktober 1800, død i Sorø den 10. Februar 1886, var Datter af Købmand i Nykøbing Andreas Winding og Hustru Bolette Dorothea Knudsen. Andreas Winding, født i Nykøbing, Falster den 20. Oktober 1768, begravet s.stds. den 14. Oktober 1814, var Søn af Kobbersmedemester der af Staden Frederik Jacobsen Winding og Hustru Anne Dorothea Kølle. Bolette Dorothea Knudsen, døbt i Stokkemark, Lollands søndre Herred, den 20. Februar 1770, og hvis Død ikke er funden, var Datter af Birkedommer i Knuthenborg Birk Mathias Knudsen og 2. Hustru Marie Elisabeth Kølle, muligt en Søster til eller i hvert Fald en Slægting af ovennævnte Anne Dorothea Kølle.

Birkedommer Mathias Knudsen, født ca. 1721, begravet i Stokkemark den 18. November 1775, var Søn af en tidligere Birkedommer i Knuthenborg Birk, hvis Navn ikke kendes; hans 2. Hustru Marie Elisabeth Kølle var født ca. 1745.

Side 72: »Opraabet« af 1. Oktober 1890, »Til samtlige Colleger«, paapeger følgende »iøjnefaldende Mangler ved Pharmaceutisk Medhjælperforening«:

- 1: Foreningen har hidtil ikke formaaet at samle Pharmaceuter,
- 2: Foreningen har ingensinde Penge,
- 3: Udenbys Medlemmer tilsidesættes,
- 4: Referater fra Bestyrelsesmøder og tagne Beslutninger blive aldrig publicerede, o. s. v. — o. s. v.

Det foreslaar Lovændringer, gaende ud paa:

- 1: Contingentet forhøjes,
- 2: Udenbys Medlemmer gives fuld Stemmeret,

- 3: Foreningen udgiver et Blad, der tilstilles samtlige Medlemmer gratis, Redactør er foreløbig sikret,
- 4: Bladets Navn foreslaas: »Blad for pharmaceutisk Medhjælperforening«,
- 5: Bestyrelsesmøder og Sammenkomster bringes hurtigst muligt til Medlemmernes Kundskab gennem Bladet,
- 6: Mødeaftenen bør ikke være en fast Aften, men skifte mellem Ugens forskellige Dage,
- 7: Sammenkomster bekendtgøres ikke ved Skrivelse til hver Enkelt, men ved Meddelelse i Bladet, for de studerendes Vedkommende ved Opslag,
- 8: En Grundfond dannes.

Det undertegnes af A. Beyer, A. Breuning, L. Schiøttz Christensen, Chr. Dahlberg, F. Friderichsen, A. Grove, A. Johnsen, A. Krenchel, H. Michelsen, Rybner Petersen, V. Thejll og O. Thaarup.

FARMACEVTISK ORGANISATOR

Side 80: Om *Løjtnant* L. Schiøttz Christensens Interesse for sin Soldatervirksomhed, om hans patriotiske Sindelag og Tanke for overhovedet at yde sit Fædreland effektiv Tjeneste i en skæbnesvanger Tid, vidner nedenstaaende Tilkendegivelse, fremkommen som Svar paa et Tilbud om i Tilfælde af Mobilisering at stille sig til Hærens Raadighed:

2. Generalkommando.

Viborg, den 26. Jan. 1918.

Til

Hr. Løjtnant, cand. pharm., Redaktør L. A. Schiøttz Christensen,
Aalborg.

Fortroligt.

M. 152.

I Anledning af Deres givne Tilbud om at stille Dem til Hærens Raadighed i Tilfælde af Mobilisering som Farmaceut ved Sanitetsdepotet i Brovst meddeles herved, at Krigsministeriet ved Skrivelse Fortroligt M. 84 af 18. d. M. har bestemt, at De ved Mobilisering skal designeres til Raadighed for 2' Generalkommando og anmodet denne om at bringe Dem Ministeriets Tak for Deres givne Tilsagn.

Generalkommandoen har i den Anledning bestemt, at De ved Mobilisering skal forrette Tjeneste ved Sanitetsdepotet i Brovst til Raadighed for Generalkommandolægen, af hvem De vil faa nærmere Meddelelse om Deres Anvendelse m. m.

Saaftremt De maatte ønske ved Mobilisering at erholde Uniformssager til Laans, forventer Generalkommandoen nærmere Meddelelse fra Dem i saa Henseende, idet man gaar ud fra, at De ved Mobilisering forretter Tjeneste i Løjtnantsuniform.

Paa den kommanderende Generals Vegne:
Birke, Stabschef.

Side 82: *Til Billedet.* Farmaceutisk Medhjælperforening havde i det første Tiaar af sin Levetid til Huse forskellige Steder, saaledes i Wesselsgade Nr. 18 ved sin Start, i Linnésgade 22 fra Oktober 1892, Rømersgade 24 fra Juni

Orientrejsen 1929; Phya Thai Palace i Bangkok

1893, Sølvtorvet 84 fra November 1896. Ved den sidste Ejendoms Salg i Slutningen af April 1898 fik Foreningen atter Lokale i Linnésgade, denne Gang i Nr. 26, og herfra lededes Foreningen og redigeredes Farmaceutisk Tidende paa det Tidspunkt, da Schiøttz-Christensen i Oktober 1898 nedlagde sit Dødsbelthverv som Formand og Redaktør og overgav Scepteret til Andreas Jørgensen og Pennen til E. Dam. Sidst i April 1899 flyttede Formanden og hermed Foreningens Ledelse til Nørrevoldgade Nr. 18, hvor Foreningen fik Lokale i en Del af Formandens Lejlighed. Paa Billedet ses Andreas Jørgensen her ved sit Arbejdsbord som Schiøttz-Christensens Efterfølger i Formandsstolen.

Side 86: C. F. Heise. cand. pharm., Stads- og Møntgardejn i København Christian Frederik Heise — en Brodersøn af Komponisten og iøvrigt Skolekammerat med L. Schiøttz-Christensen fra Akademiaarene i Sorø — var født 1861 i Landsbyen Pedersborg nær Sorø, hvor Faderen, Victor Heise var Præst. Skønt hans Virksomhed inden for Farmacien ikke var af lang Varighed, følte han sig altid knyttet med stærke Baand til den Stand, inden for hvilken han havde faaet sin Uddannelse. Han var gennem Aarene til Staldighed Medlem af Dansk Farmaceutforening og havde i sine yngre Dage med Iver og Begejstring deltaget i det farmaceutiske Foreningsliv. Paa sin

Vis en sær og, for mange at synes, en vanskelig Mand at omgaas, til den ene Side stejl og stridbar, frygtløs og usnobbet, til den anden rørende trofast og uegennyttig, med et stort Hjerte for sin Bys fattige og lidende, dem paa Livets Skyggeside, for hvis Velfærd han i mange Aar ofrede sig gennem Etablering af et omfattende Velgørenhedsarbejde. C. F. Heise døde pludselig Store Bededags Eftermiddag den 22. April 1932.

Side 86: *Ivan Christensen*. Morten Ivan Christensen, født i Aalborg 1872, fra 1922 Apoteker i Vojens, kendt i farmaceutiske Kredse som ivrig Foreningsmand og fagpolitisk interesseret, fra sine yngre Aar tillige som en hvas og hensynsløs Pennefører og Forkæmper for yderliggaaende radikale Anskuelser, mangeaarig »Schweitzer« og i denne Periode af sit Liv Fører for den oppositionelle »Schweitziske Garde« af konditionerende danske Farmaceuter i Schweiz.

Side 86: *Andreas Jørgensen*. Andreas Ludvig Jørgensen, født i Thisted 1861, Apoteker i Hesselager fra 1909 og paa Københavns Sønder Boulevard Apotek fra 1920, indtraadte som Medlem af Farmaceutisk Medhjælperforenings Bestyrelse i 1896. To Aar senere, Oktober 1898, blev han udset til at være den ene af Schiøttz-Christensens Efterfølgere og valgt til Foreningens Formand, hvilket Embede han bestred til 1901. Ejendommeligt nok skulde Andr. Jørgensen — et Aars Tid efter at han havde overtaget Formandsstillingen — friste samme Skæbne som i sin Tid hans Forgænger og af sin Principal, Apoteker Steenbuch paa Jernbane Apoteket, blive stillet over for Valget mellem at forlade sin Plads paa Apoteket eller opgive sin Virksomhed som Foreningsleder. Efter at der havde staaet nogen Kampbulder om Sagen, nødtes Steenbuch til at frafalde sit Standpunkt; men nu opsagde Jørgensen for sin Part sin Plads paa Jernbane Apoteket og virkede herefter et Par Aar som lønnet Formand med delvis Apotekstjeneste.

Side 86: *E. Dam*. Carl Frederik Emil Dam, født i København 1863, Apoteker i Taarbæk fra 1910 til sin Død den 27. Januar 1915, er — efter Schiøttz-Christensen — nu ubestridt den betydeligste Kraft inden for Foreningens Ledelse og den, hvem det i Særdeleshed paahviler gennem sin Stilling som Fagbladets Redaktør at holde Modet oppe paa de modløse og Interessens for Organisationstanken levende hos de forsagte og sortseende. Som Andr. Jørgensen var ejheller Dam med helt fra Begyndelsen af, fra Foreningens Start, hans Navn figurerer lige saa lidt som Jørgensens paa Oprabet af 1. Oktober 1890; men allerede i Foreningens andet Aar træder Dam til som Bestyrelsesmedlem og forbliver paa denne Post hele Schiøttz-Christensen Perioden igennem. Som den fint tænkende og fint følede Natur E. Dam var, i Ordets egentligste Forstand en Mand af bon sens, var han gennem Aarene Schiøttz-Christensen til megen Støtte. Hvor Schiøttz-Christensens Hastighed og hede Blod truede med at sprænge Rammerne for Yttringsfrihed, var Dam altid den regulerende og formidlende. Dam var Fagets eneste anerkendte Historiker. Tidligt begyndte han at samle Stof fra Arkiverne til en Danmarks

Apotekers Historie, et Værk som andre efter hans Død fik i Arv at fuldføre. Han efterlod sig hertil et stort og værdifuldt Manuskriptmateriale, væsentlig vedrørende de ældste danske Apoteker og vedrørende de specielle, ofte uklare og indviklede Forhold, der i Særdeleshed knytter sig hertil. Ved E. Dams Baare talte Vennen og Meddisciplen fra Københavns Svane Apotek, C. F. Heise, Møntguardejnen, medens Vennen og Medarbejderen fra de stormfulde Aar, Schiøttz-Christensen, nu forlængst Redaktør og Bladejer i Aalborg, skrev ham et Mindeord i Farmaceutisk Tidende, deres gamle fælles Kamporgan.

Side 86: *Rübner-Petersen*. Thomas Severin Rübner-Petersen, født i København 1866, Apoteker i Skagen fra 1912 og i Nørresundby fra 1921, var Bestyrelsesmedlem i Farmaceutisk Medhjælperforening fra 1896 til 1904 og, inden for samme Tidsrum, Foreningens Kasserer fra 1898 til 1904, hvilket Aar han overtog Revisorstillingen, som han var Indehaver af, til han i 1912 overgik i de befordrede Apotekeres Rækker. De liberale Synspunkter, som Medhjælperen Rübner-Petersen ud af sin indre Overbevisning lagde for Dagen i sin Foreningspolitik, hans Sans for Realiteter, hans Prægnans som Kasseforvalter, er Egenskaber, som vi den Dag i Dag, 30 Aar efter, genfinder og ved at værdsætte hos Indehaveren af det store personelle Privilegium i Nørresundby, Apotekeren Rübner-Petersen — hos hvem Medhjælperens alle Dage var et fremtrædende Karaktermærke.

Side 86: *A. Breuning*. Emil Frederik August Breuning, født i København 1860, Apoteker i Hallund fra 1908 og i Riserup fra 1914, død i København 1919, var Bestyrelsesmedlem i Farmaceutisk Medhjælperforening fra Foreningens Start 1890 til 1898 og Medunderskriver paa Opraabet. Formand i Foreningen var han senere en kort Tid fra 1903 til 1904 og afløstes af H. H. Huus.

Side 86: *A. Kirchheiner*, læs: *E. Kirchheiner*. Emil Løvenbalk Kirchheiner, født i Aalborg 1875, Bestyrelsesmedlem og Forretningsfører i Farmaceutisk Medhjælperforening fra 1901 til 1905, nu Fabrikant i København, afløste i 1902 E. Dam som Redaktør af Farmaceutisk Tidende. Herom udtaler en senere Redaktør af Bladet, Aage Gottschalch: »Man kan, naar man gennemlæser de af Kirchheiner redigerede Aargange (1902–05), kun beklage, at vor Forening alt for tidligt kom til at miste hans Energi og store organisatoriske Kraft«. Kirchheiners Redaktørtid strækker sig over en af de bitreste og mest vanskelige Perioder i Farmaceutforeningens politiske Liv, det næste store faglige Opør med Apotekerne, hvilket i 1904 for Farmaceuternes Vedkommende ender med, at den svage og eftergivende Breuning nedlægger sit Formands-hverv og afløses af Huus, der — man fristes til at sige mod Forventning — faar gennemtrumfet Overenskomsten med Apotekerne af November 1904, den i dansk Farmacihistorie saa berygtede 10-Aars Overenskomstperiode, det først skulde lykkes at bringe til Ophør i 1915.

Side 86: *O. Gelert*. Otto Carl Leonor Gelert, født i Nybøl 1862, død som Assistent ved Botanisk Museum i København den 20. Marts 1899, var Med-

lem af Farmaceutisk Medhjælperforenings Bestyrelse (Sekretær) fra 1892 til 1894. Kendt endnu blandt konditionerende Farmaceuter er Gelerts Navn gennem det etymologisk-farmakognostiske Skrift, »Folkenavne paa Lægemedler«, som han sammen med E. Dam publicerede i den første Aargang af »Blad for pharmaceutisk Medhjælperforening« (1890), og som af Foreningen senere udsendtes i Særtryk til Brug for den daglige Ekspedition i Skranken paa Landets Apoteker. Det var dog som Botaniker og i Særdeleshed som Floristiker, at Gelert tjente sine Sporer og vandt sig et kendt Navn i og uden for Farmacien. Gelert sled sig til Dels op. Gamle Kolleger fra Nørrebros Apotek husker, hvorledes den travle, rastløse Mand Uge efter Uge snørede sin Randsel Lørdag Aften og tog med Damperen til Bornholm for Søndagen igennem i vanskeligt tilgængelige Klippepartier herovre at gøre botaniske Studier, derpaa atter i Damperen til København og i Arbejde i Apotekets Receptur tidligt Mandag Morgen – medens de øvrige Medhjælpere paa samme Tid højst havde været i Søndermarken! Værdsat i botanisk videnskabelige Kredse er Gelerts Arbejde over Danmarks og Slesvigs Rubi (sammen med Apoteker Friderichsen) samt hans forberedende Arbejder over Batrachium-Arter, Gentiana, Alchemilla, Mentha og af arktiske Arter Draba og Cochlearia – Arbejder, som han ikke naaede at faa fuldførte. Det var Lungetuberkulosen, der forvoldte Gelerts Død, og som i hans bedste Arbejdsaar satte Punktum for en lovende videnskabelig Løbebane.

Side 86: *van Mehren*. Victor Albert van Mehren, født 1869 i Helsingør, var Apoteker i Skibby fra 1919 til 1926 og siden paa Sct. Jacobs Apotek i København.

Side 86: *Falck Møller*. Hans Peter Falck Møller, født i Korsør 1860, død i København 1924, var Apoteker i Farsø fra 1908 til 1919 og siden til sin Død paa Gl. Kongevejs Apotek i København.

Side 86: *Provisor P. Mørch*, se foran (S. 12).

Side 86: *Dora Overgaard*. Theodora Overgaard, født i Hvidbjerg 1873, har udgivet bl. a. Glasmalersken. En Udstillingsfortælling fra det lykkelige Belgien (1915), Mellem Flygtninge og Fanger (1917). Hun var fra 1920 til 1922 Apoteker i Augustenborg.

Side 87: *H. C. Siegumfeldt*. Herman Carl Siegumfeldt, født 1833 paa Harebæksgaard nær Esrom, død 1912, udstillede i 1855 sit første Billede paa Charlottenborg (»En Dreng ved et Bord med sin Kop Kaffe«), der blev købt af Kunstforeningen. 1860 ramtes han af den Ulykke, at han paa en Rejse i Sverige ved et Fald fik sin højre Arm af Led; den blev sat daarligt sammen og i adskillige Aar var hans Arbejdsevne i høj Grad forringet. I Efteraaret 1863 var han med Akademiets Stipendium i Italien, hvor han arbejdede det meste af to Aar, og hvor han bl. a. udførte »To romerske Bønder i en Kirke«. I Efteraaret 1867 var han ude for en ny Prøvelse, idet der gik Betændelse i hans højre Haands Tommelfinger, saa dennes yderste Knogle maatte fjernes. I de følgende Aar var han derfor saa godt som ude af Stand til at male, og

Orientejsen 1929; Wat Po med Gudebillede (Bangkok)

som Følge deraf tog han fra 1872 til 1875 imod en Stilling som Skriver. To Aar senere var det, at han udstillede sit Billede af Provst Taaffe, ved hvilket han grundlagde sin Anseelse som Portrætmaler. 1880 blev han Medlem af Akademiet.

Side 88 og 89: *Billederne* viser Æresmedlemsdiplomet, som blev overrakt Schiøttz-Christensen, dels, S. 88, Diplomets Forsatsblad med Navnet alene, dels, S. 89, Diplomets Ordlyd med Bestyrelsesmedlemmernes Navne saalydende: »I Erkendelse af den store Betydning, De har haft for Farmaceuternes sociale Udvikling og i dyb Taknemmelighed for det store Arbejde, De med Deres rige Evner og sjældne Energi udførte for at samle Farmaceuterne, vække deres Selvfølelse og hævde deres Ret, udnævnes De herved, ifølge Generalforsamlingsbeslutning af 23. Maj 1906 til Æresmedlem af Farmaceutisk Medhjælperforening. Paa farm. Medhjælperforenings Vegne: M. S. Hansen, P. L. Mogensen, M. S. Krog, P. Thøgersen, C. Priergaard, M. Grubb, Jacob Hesseldahl.

Side 90: *Studierejse i Italien*. Formaålet med Schiøttz-Christensens Rejse til Italien gjaldt dels Rekreation, dels Studier over Apotekervæsenet i de romanske Lande. Han sendte ikke faa interessante »Rejsebrev« hjem til Farmaceutisk Tidende. Noget Materiale over Apoteksdrift i Italien blev ligeledes hjemsendt, men synes ikke at være blevet publiceret. Et Førstehaandsindtryk af den Forskel, der — meget rimeligt ogsaa den Dag i Dag — hersker mellem germansk og romansk Farmaci og farmaceutisk Kollegialitet og som for Schiøttz-Christensen var saa iøjnefaldende i 1898, giver han os i nedenstaaende Udsnit af et Rejsebrev, der ikke tidligere har været offentliggjort:

»I Heidelberg besøgte jeg tilfældigt et af Byens Apotheker, jeg har glemt Navnet, men Apothekets Plads er midt i Hovedgaden. Apothekeren tilberedte personlig, hvad jeg ordinerede; han udtalte i Samtalens Løb sin Beklagelse

over, at han ikke anede en fremmed Kollegas Nærværelse i Byen, da han i modsat Fald havde sendt mig en Indbydelse til det Apothekermøde, som havde fundet Sted den foregaaende Dag. Han var Formand for Apothekerforeningen i Pfalz. Denne i Realiteten intetsigende Begivenhed og det negative Resultat af den tyske Apothekers Elskværdighed gik mig hurtigt i Glemme; men Erindringen vaagnede herom, da jeg første Gang besøgte en »fri« italiensk Apotheker, og jeg har senere jævnligt skænket den tyske Kollega en venlig Tanke. Al Kollegialitetsfølelse hører op, hvor den fri Næring begynder; og der er vel egentlig ikke noget at sige til det; men naar man selv jævnligt har modtaget udenlandske Farmaceuter baade fra Syd og Nord, vist dem Gæstfrihed, hjulpet dem til Rette og givet dem allehaande Oplysninger, ofret Tid og Arbejde paa dem o. s. v., føler man sig noget underlig til Mode ved her i Italien at møde den koldeste og mest ligegyldige Afvisning, hvis man efter en Præsentation retter en Forespørgsel til en *Farmacista* uden samtidig at være Kunde. Denne Modsætning har jeg faaet tydeligt lagt for Dagen i flere større Byer, i Milano, Firenze, Rom og Neapel. (Capri, Maj 1899).

Side 94 og 95: *Schiøttz-Christensens Programpunkter*. Kort Tid efter Schiøttz-Christensens Tiltrædelse som Redaktør af Foreningens Blad vedtog Bestyrelsen at udsende Skemaer til Brug for Indsamling af Oplysninger om Arbejdsforholdene paa alle danske Apoteker. — Man skal være Farmaceut og helst af den gamle Skole for helt at forstaa den Harme og Indignation, dette Skridt foraarsagede i Apotekerforeningen, hvis Direktion under Protest mente sig i sin Ret til at udtale, at den betragtede Afgivelse af slige Oplysninger om Fritid, Gage, Kost, Omsætning, Receptantal som »moralisk fordømmeligt«, »Brud paa Tillidsforhold«, »Krænkelse af Privatlivet«, ja, endog »i Strid med Straffelovens § 220«. Skemaerne blev imidlertid udsendte, gik deres Gang og kom, trods megen Modstand fra Apotekernes Side og — ret forstaaeligt — nogen Tvivl og Uro fra enkelte Farmaceuters Side, efterhaanden alle ind. Herpaa, paa dette tilgaaede Materiale, foretog Foreningen de Beregninger, der skulde benyttes ved Opstillingen af de forskellige Krav om Ændringer i Arbejds- og Lønforholdene paa Apotekerne, og med Fremsættelsen af disse Krav indlededes »Lønkampen« ved en Skrivelse til Apotekerforeningen af 1. Marts 1891. Denne Kamp skulde blive af nær ved 7 Aars Varighed.

Indfrielsen af Farmaceuternes forskellige Krav, som disse er formulerede i Programpunkterne, skulde forløbe højest forskelligt og opnaas efterhaanden noget nær som følger: 1) Paa Generalforsamlingen i Oktober 1894 kunde Schiøttz-Christensen meddele, at »Kostspørgsmaalet« nu maatte siges at være løst. 2) Januar 1898 traadte den første *Lønoverenskomst* med Apotekerne i Kraft, efter at den i Foraaret 1897 er vedtaget i begge Foreninger. 3) »*Enkespørgsmaalet*« løstes ikke i Schiøttz-Christensens Tid. Det fik sin endelige Afslutning i Henhold til Lov om Apotekervæsenet af 29. April 1913. Herpaa skal Apotekerne formentlig have Adgang til at drive Apotek eller bortforpagte saadant, men holdes delvis skadesløse gennem Pensionering af en sær-

lig Enkepensionskasse. Til »Enkespørgsmaalet« og dermed Retten til Bortforpagtning af Apoteket slutter sig — i det mindste naar der ses hen til den Uvilje, hvormed begge Institutioner betragtedes i Medhjælperkredse, og den Energi, hvormed deres fortsatte Bestaaen bekæmpedes — »Hjælpeapoteksspørgsmaalet« og hermed Retten til for visse Apotekeres Vedkommende at drive foruden Moderapoteket tillige et Hjælpeapotek med en ansvarlig Bestyrer. Hjælpeapotekerne som Institution hviler paa Rettigheder i Henhold til en kgl. Resolution af 7. Juli 1873. Ialt har 33 danske Apoteker i kortere eller længere Tid været Hjælpeapoteker. Siden 1908 er intet nyt Hjælpeapotek oprettet og fra og med 1918 er praktisk talt alle Hjælpeapoteker overgaaede til selvstændige Apoteker. 4) Loven om *Afløsning* af de reelle Apoteker skulde have Forberedelse behov gennem fyrretyve Aar, forinden den, under 31. Marts 1932, opnaaede sin endelige Stadfæstelse. 5) *Afgiftsloven* fik i Sammenligning hermed en (over al Forventning) hurtig Karriere. Den er Schiøttz-Christensens personlige Værk, som den, den Dag i Dag, er hans farmaci-politiske Kælebarn. Den blev til Virkelighed den 10. April 1895 og gik i Hovedtrækkene ud paa, at der for de personelle Apotekers Vedkommende indførtes en Afgift, der skulde gaa til en egen Fond, for hvilken der gøres Rede gennem Finansloven, og hvorover der ikke kan raades uden Lovgivningsmagtens Samtykke. Lovens Ordlyd synes at lide under en Brist, idet der ikke er indsat en Passus heri, hvorefter Fondens Midler tilsiges alene at skulle komme Apotekervæsenet til Gode. 6) *Vodrofflundfesten* afholdtes 8.—10. August 1891 i Tilslutning til et almindeligt Farmaceutmøde. Trods daarligst muligt Vejr indbragte Festen et Nettoprovenu for Farmaceuterne paa godt 4000 Kr., som udgør det oprindelige økonomiske Grundlag, hvorpaa den senere oprettede Dansk Farmaceutforenings Hjælpe- og Laanekasse hviler. Samtidens Apotekere saa med slet dulgt Mistro til denne Fest i Vodrofflund, idet de underkendte Farmaceuternes Motiver og forestillede sig, at det var en almindelig »Strejkekasse«, man paa denne Vis vilde søge startet. Herom skriver Schiøttz-Christensen i et Privatbrev af 2. August 1891:

»Mange af Apothekerne her i Byen tror, at vi vil gjøre Strike for Festens Overskud. Jeg aflagde i den Anledning Apotheker Lassen (Vajsenhuset) en Visit; han fastholdt ovenstaaende som sin egen Opfattelse og turde sige det samme om Majoriteten af sine Colleger. Jeg havde hørt Rygter i den Retning i Byen og spurgte, om han stod i Forbindelse dermed. Det benægtede han. Han blev advaret imod at kolportere saadanne Rygter, og jeg gjorde ham opmærksom paa Apothekernes »noble« Opfattelse af Medhjælperne. Jeg gik derfra hen til Dr. Manicus og talte med ham, og ved Berlingerens Omtale af Festen i den kommende Uge vil Rygtet blive dementeret«. 7) Det citerede Udtryk: »Artium bør være obligatorisk for Farmaceuter« var et Fynd-sprog, der gennem mange Aar figurerede i hvert udkommet Nummer af Farmaceutisk Tidende. *Artiumspørgsmaalet* har ikke endnu fundet sin endelige Løsning, til Trods for at man i alle Lejre, faglige som videnskabelige,

erkender dets Betydning og dets Berettigelse til at blive ophøjet til Lov. 8) Det alt bestaaende, lidt eksklusive *pharmaceutiske Understøttelsesselskab*, der fortrinsvis tog sig af fattige Enker efter Apotekere og Farmaceuter eller Farmaceuter i trange Kaar, havde — uden Hensyn til, at Medhjælperne var i absolut Medlemsflertal — ikke i sin Administration nogen Repræsentant for Medhjælperne før i 1896, da det lykkedes Schiøttz-Christensen at tilkæmpe sig en Plads i dets Repræsentantskab. At faa en Medhjælper ind i Bestyrelsen skulde først lykkes Foreningen i 1914. 9) Da Pharmaceutisk Medhjælperforening i 1890 blev startet, var Engagering af Medhjælperne i væsentlig Grad paa private Hænder, idet, som oftest, en eller to københavnske Farmaceuter tog sig af den Side af Sagen og gennem Annoncer i Bladet henvendte sig til mulige Liebhaveere blandt Foreningens Medlemmer. Undertiden stod disse Agenter — hvad der virkede uheldigt — i et vist personligt Forhold til Apotekerforeningens Mænd. Farmaceuterne oprettede da i Forbindelse med deres Kontor et *Engageringsbureau*, hvad der, som venteligt var, heller ikke gik af uden Ordbulder og Mistænkeliggørelse fra Apotekernes Side. 10) *Domus pharmaceutica* (se endvidere Billedet S. 113):

Tanken om Anskaffelse af *eget Hus* havde beskæftiget de vekslende Bestyrelser, inden Schiøttz-Christensen traadte frem paa Arenaen; men det var dog hans Gave i Anledning af Foreningens 50-Aars Jubilæum paa 50.000 Kr., som satte Fart i Spørgsmaalet, og som bidrog til, at flere Midler hurtigt skaffedes til Veje, saaledes at Ejendoms købet lod sig realisere. Angaaende Ejendommen: Den er købt og overtaget den 1. September 1930 for en Købesum af 590.000 Kr., beliggende Stormgade 20, Matr. Nr. 238. Skødet er underskrevet den 9. September 1930 og Tinglysning har funden Sted den 2. Oktober s. A., Sælgeren var Grosserer A. W. Nagel. Ejendommen indeholder 8 Stk. 7-Værelses Lejligheder samt flere Butikker og Lagerlokaler. Beliggenheden er Stormgade, Hjørnet af Vester Boulevard. Hjørnet vender mod Dansternes Plads. Ejendommens nære Naboer er: Glyptoteket, Nationalmuseet, Tivoli, Hovedbrandstationen, Raadhuset, Videnskabernes Selskab, Musikkonservatoriet m. fl. Indretningen af de nye Foreningslokaler tilendebragtes i Efteraaret 1932, og Indflytningen og den officielle Aabningshøjtidelighed fejredes ved en Reception i Foreningens Lokaler Mandag den 21. November 1932. Til denne Festlighed var Schiøttz-Christensen og Frue blandt de særlig indbudte.

Side 95: *Festerne*. Søndag den 7. Oktober 1906 afholdtes i City-Selskabslokaler i København en festlig Sammenkomst i Anledning af Schiøttz-Christensens Optagelse som Æresmedlem af Farmaceutisk Medhjælperforening. Hertil var Hædersgæsten med Frue særlig indbudte, for, som det skreves, »at give Farmaceutisk Medhjælperforening, alle dens Medlemmer med Damer, Lejlighed til at hylde den Mand, der mere end nogen anden satte sin stærke Personligheds Præg paa Udviklingen i 90-ernes Gennembrudsaar«. Om selve Festen, dens Forløb og om, hvad der i den Anledning iøvrigt blev sagt og skrevet, maa henvises til Farmaceutisk Tidende 1906, Nr. 27, hvor Redaktio-

nen, E. Dam og Jacob U. Nielsen (Bestyrelsesmedlem i Farmaceutforeningen siden 1887 og derfra Medlem af Schiøttz-Christensens første Bestyrelse indtil Oktober 1891) hver især giver Bidrag — til Nr. 28, hvor selve Festens Forløb refereres og Edward Jacobsens Kantate offentliggøres — til Nr. 29, hvor Schiøttz-Christensen paa egne og Hustrus Vegne takker »for den smukke Dag i Foreningens Midte«. Her skal da indskrænkes til Offentliggørelse af nogle Telegrammer og et Brev, som hidtil ikke har været kendte:

Telegram, Kristiania 7. Oktober 1906.

Schiøttz-Christensenfesten, City Selskabslokaler, København.

Schiøttz-Christensen var den salte havstrøm, som
ind i fagets lumre kroge kom
og ruskede op i det skjæve og skakke,
ham ogsaa norske kolleger idag vil takke.
for den farmaceutiske Forening.

Eivind Koren.

Telegram, Rønne 7. Oktober 1906.

cand. pharm. Redaktør Schiøttz-Christensen,
Citylokalet, København.

I taknemlig Erindring af Deres Stordaad bede vi Dem modtage vor ærefrygtfulde Hilsen. I Deres Optagelse som Æresmedlem haabe vi at se et Bævis for Deres endnu levende Interesse for Foreningen og en Garanti for, at den vil blive ledet i Deres Spor.

Medhjælperne, Rønne Apothek, Jensen — Vedel.

Telegram, Nørresundby, 7. Oktober 1906.

Hilsen og Hyldest til ham, der stadig er den frejdige Ungersvend med ikke alt for mange Skrupler over et Æg fra eller til, naar blot Omeletten bliver færdig og — det bliver hans altid.

Ch(arlotte) H(auch).

Telegram, Burgdorf, Schweitz, 7. Oktober 1906.

Danske Farmaceuter i Schweitz sender i taknemlig Erindring vor store Foerer en hjertelig Hilsen. Gid Deres uegennyttige Arbejde stadig maa bære rige Frugter til Held for Standen, Ære for Dem.

Seidenfaden.

Telegram, Aalborg, 7. Oktober 1906.

Vor gamle Fører leve!

Dohse — Sandberg.

Brev, St. Knudsvej 6.

7. Oktober 1906.

Kjære Schiøttz-Christensen!

— — Blandt mine bedste Ungdomsminder staar de Dage, da De stillede Dem i Spidsen for Farmaceuterne og reorganiserede Foreningen og med Deres mægtige Energi og Viljekraft fremsatte og gennemførte Kravet om de Forbedringer af Farmaceuternes Kaar, som vi nu nyde godt af og bygge videre paa. Jeg føler mig lykkelig over den Gang at have staaet som Menigmand i de Rækker, som under Deres Førerskab gik i Ilden for disse Reformers og som med Begejstring fulgte Dem. Jeg siger: lykkelig den, der i sin Ungdom har været med i en saadan Bevægelse og følt sig gennemstrømmet af den Begejstring, der den Gang elektricerede os Unge — man glemmer den aldrig. Rent bortset fra de materielle Goder, som De har givet Stødet til og faaet gennemført, siger jeg Dem Tak for disse Ungdomsminder, som jeg med Kjærlighed hæger om.

Med venlig Hilsen, Deres hengivne

Aug. Harth-Olsen.

Til *Festen* i Anledning af Dansk Farmaceutforenings 50-aarige Bestaaen den 11. Oktober 1923 var Schiøttz-Christensen og Frue lovlig forhindrede i at give Møde. Herom skriver Berlingske Tidende: »Ved Festen indløb mange Telegrammer, bl. a. et Radiogram fra den tidligere Formand, Redaktør Schiøttz-Christensen, der er om Bord i en Damper paa Vej med en Handelsdelegation til Mexiko, og et fra hans Frue. Der sendtes Radiogram tilbage«. Fruens telegrafiske Hilsen fra Aalborg, der hidsættes her, viser ogsaa hendes Hjertelag for hendes Mands gamle Forening og for den Stand, hun engang gennem ham selv var knyttet til.

11. Oktober 1923.

Dansk Farmaceutforening,

Skydebanen, København.

Den uforandrede Interesse, min Mand nærer for sine gamle Fagfæller, har jeg delt med ham lige fra Blaagaards Apothek til denne Jubilæumsfest. Derfor maa jeg i Dag af et fuldt Hjerte hilse Dem og ønske Dem til Lykke med Foreningens Liv og Virke. Tak for alle venlige Meningstilkjendegivelser over for min Mand i de svundne Aar.

Deres hengivne

Thora Schiøttz-Christensen.

Ved *Festlighederne* i *Domus pharmaceutica* Mandag den 21. November 1932 i Anledning af Lokalernes Aabning og Overflyttelse hertil af Foreningens Virksomhed overbragte Hr. og Fru Schiøttz-Christensen som særlig indbudte og Schiøttz-Christensen for sin Part som Skaber af Grundfonden til Husets Erhvervelse, paa gammel Vis Salt og Brød — i Saltkar og paa Bakke af gammelt drevet Sølv — og under Devisen: Brød og Salt, saa har Du alt!

Formanden, Robert Paulsen, talte ved Bordet for Hædersgæsterne, fremhævede Schiøttz-Christensens Arbejde som Foreningens Formand i 90-erne, »det

Siesta; Hytten i Svinkløv Sommeren 1931

Arbejde, der lagde Grunden til den konditionerende Farmaceutvs sociale Frigørelse og Fremgang, og den Mand, der til sene Tider vil staa som en lysende Stjerne paa det farmaceutiske Firmament«, for *Fru Schiøttz-Christensen*, »der har været sin Mands trofaste Støtte i de vanskelige Aar«.

I en bevæget Tale takkede Schiøttz-Christensen for Velkomstordene og op-
 ridsede en Række Billeder fra Kampens Aar, Træk af Foreningens Arbejde
 — en Oplevelse for den hele lyttende Kreds. — Til den yngre Generation hen-
 vendte han sig ud fra et virksomt Livs Erfaring og med den Resignation,
 Tilbageblikket giver. Det var Paamindelser til de unge om stadig ihærdigt
 og stadig maalbevidst Arbejde mod og for Idealet. Fornøjeligt motiverede
 han sin Gave til Ejendomsfonden, i Virkeligheden Indfrielse af et i Ung-
 doms Overmod givet Løfte, og med Glæde havde han her ved denne Lej-
 lighed konstateret, at Foreningen havde ofret en smuk og værdig Udstyrelse
 paa sit nye Hjem. Nummeret af Farmaceutisk Tidende af 26. November 1932,
 der bragte Referat fra Festen, bragte samtidig ved Siden af Billeder fra For-
 eningens Lokaler et Portræt af Schiøttz-Christensen og et af hans Frue.

DEN LANGE ARBEJDS DAG

Side 101 og 102: *Billederne* Fra det gamle Kontor og Redaktør A. Hagen-
 sen er reproducerede efter Amatørfotografier, tagne i sin Tid af Journalist
 A. Hoelgaard og her velvilligst udlaaente til Brug for nærværende Skrift.

Side 103: Schiøttz-Christensens *Afstamning*. Foruden af Hovedets Form og

visse Karaktertræk, som her belyses, støttes den fremsatte Teori, at Schiøttz-Christensen har Blod i sig af Alperacen, tillige af hans ejendommelige mørke Øjne og af det germansk klingende Tilnavn, der begge Dele er Arv fra Moderen. Paa fædrene Side er han dansk, Øbo, Sjællænder, saa langt vi kan række ad genealogisk Vej. I den Schiøttz'ske Slægt fra Nykøbing Falster, som vi har Rede paa et Par Hundrede Aar tilbage i Tiden, skal der have forekommet Beviser i Form af udarbejdede Ahnerækker for, at Slægten Schiøttz har sit oprindelige Udspring i Schweiz (sachsisk Schweiz?) og er kommen til Falster over Hamborg. Disse Ahnerækker synes i Nutiden at være sporløst forsvundne.

Side 105: *Fadderskabet for Uge Sogn*. Herom skriver bl. a. »Hejmdal«: »Som bekendt er Fadderskabsidéen, der har været til overordentlig stor Støtte for det tyske, kulturelle Arbejde i Grænseomraadet, i et enkelt Tilfælde bleven gennemført paa dansk Side, idet nemlig Aalborg har paataget sig Fadderskabet for Uge Sogn, og Arbejdet er blevet gennemført paa en overordentlig heldig Maade. De Mænd i Aalborg, der staar i Spidsen for Sagen, fortjener Tak og Anerkendelse. Det er et betydningsfuldt Arbejde, man her har paataget sig, og det betyder en virkelig Støtte for det nationale og kulturelle danske Arbejde paa et Sted, hvor Forholdene er vanskelige. Det vilde være at ønske, om man andre Steder vilde følge det smukke Eksempel, som Aalborg har givet«.

Side 105. *Landsretssagfører A. Elmquist*. Aage Ludvig Holberg Elmquist, født i Aalborg 1888 som Søn af Overretssagfører, Kreditforeningsdirektør E. Elmquist (se Noten S. 127) og Hustru Louise Herskind, gift 1917 med Anna Elisabeth Mende, født 1898, død 1926, en Datter af Bankdirektør i Svendborg C. Mende og Hustru f. Flak, var Venstres Kandidat i Nyborgkredsen ved Valgene i 1924 og 1926, Folketingsmand s.stds. fra 1927 og fra 1929 til 1932 valgt i Aalborg.

Som født Aalborgenser, nær knyttet til det Schiøttz-Christensenske Hjem – A. Elmquists og Fru Schiøttz-Christensens Mødre er Søskende – og gennem sin Politik nær knyttet til L. Schiøttz-Christensens Bladvirksomhed, følte A. Elmquist sig alle Dage som Søn af Huset paa Nytorv, og det faldt naturligt, at man derfor lod ham ordne Købet af Klingstrup i 1927. Han har tidligt interesseret sig for Forsikringsvæsen og var i sin Ungdom ivrig Talsmand for Folkeforsikringsbevægelsen. I sin Hjemby Svendborg er han Indehaver af en Mængde Tillidshverv. Fra 1915 til 1917 var han Formand for Venstres Ungdoms Landsorganisation og for Tiden bl. a. Formand for Svendborg Amts juridiske Forening.

SCHIØTTZ-CHRISTENSEN DATA

Side 115: *Ærresmedlem af Farmaceutisk Medhjælperforenings Aalborg-Hjørring Kreds*. Her hidsættes Schiøttz-Christensens Udnævnelse og hans Anerkendelse af Modtagelsen af samme:

Farmaceutisk Medhjælperforening.
Aalborg-Hjørring Kreds.

Aalborg, 19. Juni 1903.

Hr. Redaktør Schiøttz-Christensen!

Jeg har herved den Ære at meddele Dem, at det paa Sommermødet i Hjørring, Søndagen den 14. Juni, blev eenstemmigt vedtaget at udnævne Dem til Æresmedlem af Aalborg-Hjørring Amters Kredsforening som en ringe Tak for det store Arbejde, De har udført i de konditionerende Farmaceuters Interesse.

Paa Foreningens Vegne:

P. F. Sandberg, Kredsformand.

Farmaceutisk Medhjælperforening, Aalborg-Hjørring Kreds,

Hr. cand. pharm. Sandberg, Kredsformand.

Idet jeg herved anerkender Modtagelsen af Deres Skrivelse af 19. ds., beder jeg Dem modtage min varmeste Tak for den Æresbevisning, Kredsen enstemmig har gjort mig til Genstand for, ved at udnævne mig til dens Æresmedlem. Min Virksomhed blandt Farmaceuterne vil altid forblive det lyseste Minde i mit Liv, og erkender mine Kolleger fremdeles, at jeg har været dem til Nytte, da er Glæden dobbelt stor.

Aalborg, 29. Juni 1903.

Deres ærbødige

L. Schiøttz-Christensen.

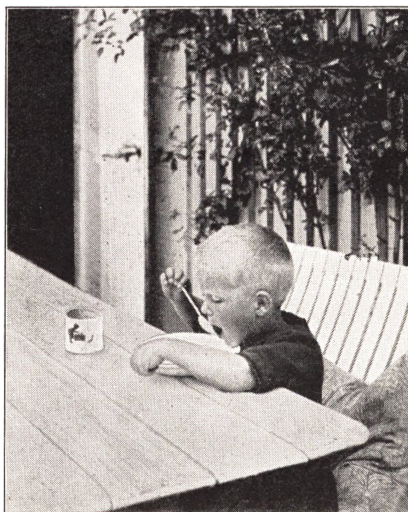
Side 116: *Vignetten*, Billedhugger Brandstrups Buste af Schiøttz-Christensen, er reproduceret efter et Foto af Gibsmodellen i Kunstnerens Atelier.

Vignetten paa Hovedtitlen, Klosterporten i Sorø, er efter et Amatørfoto blandt Familiens Sorøbilleder. Slutvignetten paa omstaaende Side, ligeledes efter et Amatørfoto, viser os »den lille Redaktør«, *Alf Schiøttz-Christensen* — her i sin Vorden — ved en Tallerken Jordbær i Skansens Have.

Af Helseportrætterne er *Privatbilledet* S. VII efter Foto af Karner 1921, *Soranerbilledet* S. 55 efter et lille Visitfoto signeret Sorø, Maj 1878, *Redaktørbilledet* S. 97 efter et større Kabinetsfoto fra 1924. *Gruppebilledet* S. 111, der er taget paa Skansen i 1914, skyldes A. V. Hind, nu Dommer i Toftlund. For Portrættet S. 73 er der i den tilsluttende Hovedtekst gjort udførligt Rede.

Den store Udgangsvignet S. 154, Gud Herren skabte Solen og Maanen, udgør en Detalje af Michelangelos berømte Loftsdekorationer i det sixtinske Kapel i Vatikanet; *Vignetten* her er efter en fotografisk Kopi i Schiøttz-Christensens Eje.

Af Billederne paa *Omslaget* er Forsidevignetten, Sorø Akademi med Rektorbolig set fra Søen, udført efter et Litografi af A. Nay (i Nationalmuseet, udgivet af Em. Bærentzen). Bagsidens Vignet, Aalborg Budolfi Kirkes Spir, er efter en nyere Tegning; den udgør sammen med Valgsproget »Prudentia et Constantia« Aalborg Stiftstidendes Mærke.

Den yngre Generation rykker frem

Et Minde har jeg gjerne villet sætte dig, kjære Lau, et Minde, der til sene Tider skal staa om dig.

Du er udgaaet af en virksom og retskaffen Slægt, og det er mit Haab, at de Generationer, der følger efter, vil gaa i Fædres Fodspor og blive nyttige Borgere med det rette Samfundssind.

Du har været mit Livs Lykke. Du har kaldt Smilet frem, og naar du siger, at du kun kjender mig smilende, saa varmer du mig langt ind i Hjertet. Du har forstaaet at faa det bedste, det smukkeste frem i Sind og Tanke; du har fra den første Dag, vi lærte hinanden at kjende, givet mit Liv Indhold; du har delt alt dit Arbejde med mig, saa der aldrig for mig blev Tid til at fordybe mig i Hverdagenses smaa Kjedsommeligheder. Jeg fik Lov til at være din fortrolige og bedste Ven.

For os gaar Livet nu paa Hæld; vi siger Tak, for hvad det bragte os.

*Hvo, som agter paa en Sag, finder Lykke; men livsalig er
Den, som stoler paa Herren (Salomons Ordsprog 16, 20).*

BOGEN OM REDAKTØR
L. SCHIØTTZ-CHRISTENSEN

er trykt i 100 Eksemplarer i

NIELS P. THOMSENS BOGTRYKKERI
HOLSTEBRO

*

Billederne er udførte i fotografiske Ætsninger i

F. HENDRIKSENS
REPRODUKTIONS-ATELIER
KØBENHAVN

*

*Forarbejderne til Bogen paabegyndte Forfatteren
i Efteraaret 1931, og han har – saa vidt gørligt – ført
Beskrivelserne op til Dato. Sidste Ark af Bogen
er rentrykt medio Januar 1933*

*

PRUDENTIA & CONSTANTIA